

**KKTC
YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM YÖNETİMİ ANA BİLİM DALI**

**TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI DERSİNE İLİŞKİN ETKİLİ
BİR DENETİMİN GELİŞTİRİLMESİNE YÖNELİK
GÖRÜŞLERİN İNCELENMESİ**

DOKTORA TEZİ

Emine YAĞCI

Lefkoşa

Haziran, 2018

**KKTC
YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM YÖNETİMİ ANABİLİM DALI**

**TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI DERSİNE İLİŞKİN ETKİLİ
BİR DENETİMİN GELİŞTİRİLMESİNE YÖNELİK
GÖRÜŞLERİN İNCELENMESİ**

DOKTORA TEZİ

Emine YAĞCI

Danışman: Doç. Dr. Ahmet GÜNEYLİ

Lefkoşa

Haziran, 2018

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğüne;

Emine Yağcı tarafından hazırlanan “Türk Dili ve Edebiyatı Dersine İlişkin Etkili Bir Denetimin Geliştirilmesine Yönelik Görüşlerin İncelenmesi” adlı bu çalışma Haziran 2018 tarihinde jürimiz tarafından Eğitim Yönetimi Anabilim Dalı’nda DOKTORA TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Prof. Dr. Münevver Yalçınkaya

Üye : Prof. Dr. Gökmen Dağlı

Üye: Prof. Dr. Zehra Altınay

Üye: Yrd. Doç. Dr. Azize Ummanel

Danışman : Doç. Dr. Ahmet Güneyli

Onay: Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylıyorum.

..... / / 2018

Prof. Dr. Fahriye ALTINAY AKSAL

Enstitü Müdürü

BİLİMSEL ETİK BEYANI

Bu tezin tasarlanması, hazırlanması, yürütülmesi, araştırmanın yapılması ve bulguların çözümünde bilimsel etik kurallarına ve akademik kuralların tümüne uyulduğunu; bu çalışmanın birincil ürünü olmayan bulguların, verilerin ve materyallerin bilimsel etiğe uygun olarak kaynak gösterildiğini ve alıntı yapılan çalışmalara atfedildiğini beyan ederim.

İmza :

Tarih :

Adı Soyadı: Emine Yağcı

ÖNSÖZ

Yakın Doğu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Yönetimi Anabilim Dalı, doktora programına ilişkin hazırlanmış olan araştırmada Türkçe/Türk Dili ve Edebiyatı Dersine İlişkin Etkili bir Denetimin Geliştirilmesine Yönelik Görüşlerin İncelenmesi amaçlanmıştır.

Araştırma altı bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde problem durumu, problem cümlesi, alt amaçlar, amaç, önem, sınırlılıklar, terimler; ikinci bölümde kavramsal çerçeve ve ilgili araştırmalar; üçüncü bölümde çalışmanın yöntemi; dördüncü bölümde bulgular ve yorumlar; beşinci bölümde, tartışma; altıncı bölümde de sonuç ve öneriler yer almaktadır.

Uzun ve zor bir süreçti benim için. Ancak bu süreçte her zaman bana inanan, yanımda olan, yoluma ışık tutan, emeğini, ilgisini eksik etmeyen çok değerli hocam Doç. Dr. Ahmet GÜNEYLİ'ye teşekkürü bir borç bilirim.

Hiçbir şey tek başıma başarılmadı elbette. Tüm bu doktora eğitimim süresince her zaman beni destekleyen, yanımda olan, zorlukları aşmama yardımcı olan başta eşim Hasan YAĞCI, çocuklarım, annem, kız kardeşim ve eşine minnettarım.

Kemal EKİNCİ

Ve

Mehmet Ağa KAPTAN'ın anısına...

Saygılarımla

Emine YAĞCI

ÖZET

**TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI DERSİNE İLİŞKİN ETKİLİ
BİR DENETİMİN GELİŞTİRİLMESİNE YÖNELİK
GÖRÜŞLERİN İNCELENMESİ**

YAĞCI, Emine

**Doktora, Eğitim Yönetimi Ana Bilim Dalı
Tez Danışmanı: Doç. Dr. Ahmet GÜNEYLİ
Haziran 2018, 163 Sayfa**

Eğitimde denetim büyük önem taşımaktadır. Denetimle var olan durumu sadece kontrol etmek değil, var olan durumu geliştirmek ve daha ileriye götürmek amaçlanmalıdır. Her dersin ve de her öğretmenin denetimi büyük önem taşımaktadır. Ancak ana dili eğitimi veren öğretmenlerin denetimi çok daha fazla önemlidir. Çünkü öğrencilerin diğer derslerde de başarılı olabilmeleri ana dillerini doğru ve iyi kullanabilmelerine bağlıdır. Dil becerilerini doğru kullanan bireyler yetiştirmek ana dili eğitimi veren öğretmenlerin en önemli görevidir. Yapılan bu araştırmayla KKTC’de Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenleri, okul yöneticileri ve öğrencilerin, denetmen ve yapılan denetim etkinlikleri ile ilgili görüşlerini ortaya koymak ve ana dili eğitimine ilişkin etkili bir denetim gerçekleştirilmesine ilişkin bir farkındalık yaratmak amaçlanmıştır.

Araştırmada nicel ve nitel araştırma yöntemlerinden oluşan karma araştırma yöntemi kullanılmıştır. Türkçe/Türk Dili ve Edebiyatı dersine yönelik etkili bir denetim geliştirebilmek ve iyi bir denetmen profili ortaya koymak maksadıyla görüşme soruları ve ölçek uygulanmıştır. Bu ölçek ve görüşme formu 2017-2018 eğitim-öğretim yılında görev yapan 120 Türkçe/Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenine, 26 okul yöneticisine ve 41 lise son sınıf öğrencisine uygulanmıştır.

Araştırmanın nicel boyutunda araştırmaya katılan TDE öğretmenleri alan bilgisi yeterliğinin denetimini meslek bilgisi yeterliğinden daha çok önemsemiştir. Bağımsız

değişkenler temel alındığında (cinsiyet, yaş, uyruk.....) alan ve meslek bilgisinin denetimine yönelik öğretmen görüşleri arasında anlamlı bir farklılık çıkmamıştır. Yalnızca öğretmenlerin mezun olduğu yere göre alan bilgisi yeterliğinin denetiminde farklılık çıkmıştır. KKTC'deki üniversitelerden mezun olan öğretmenler alan bilgisinin yeterliğinin denetimini, Türkiye'den mezun olan öğretmenlere oranla daha gerekli görmüşlerdir. Öğretmenlerin alan bilgisi ile meslek bilgisi yeterlik puanları arasında bir ilişki çıkmıştır; öğretmenler her iki boyutta da denetimin gerekli olduğunu belirtmişlerdir.

Araştırmanın nitel boyutunda ise Türkçe/Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenleri, okul yöneticileri ve öğrencilerin, denetmen ve denetimle ilgili görüşleri araştırılmıştır. Araştırmaya katılan öğretmen ve yöneticilerden yarı yapılandırılmış sorulardan oluşan görüşme formu ile veri toplanmıştır. Lise öğrencileriyle ise denetmenle ilgili görüşlerini belirlemek amacıyla metafor çalışması gerçekleştirilmiştir. Elde edilen veriler içerik analizi yöntemi ve tematik yöntemler ile çözümlenmiştir. Çözümleme yapılırken araştırmanın alt problemlerine uygun temalar ortaya konulmuş ve bu temalar doğrultusunda öğretmen, yönetici ve öğrencilerin denetmen ve denetimle ilgili görüşleri ve önerileri ortaya çıkarılmıştır. Bu konuda ortaya çıkan bulgular tablolastırılmış ve yorumlanmıştır.

Araştırmanın sonunda ortaya çıkan sonuçlara göre öğretmenler; denetmenin kişilik özelliklerinin, mesleki özelliklere nazaran daha önemli olduğunu, denetmen kaynaklı yaşanan sorunların denetim sürecinde daha fazla yaşandığını, denetimin her yıl istikrarlı bir şekilde yapılması gerektiğini, denetmenin denetim sırasında kişisel özelliklerini sergilemesini ve okul yöneticilerinin iç denetim yapmasının uygun olduğunu ancak sadece mesleki alan yeterliğini değerlendirmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Okul yöneticileri de öğretmenlerle benzer görüşleri ortaya koymuşlardır. Sadece denetmenin sahip olması gereken mesleki özelliklerini ön plana çıkarmışlar ve yaşanan sorunların denetmen yetersizliği ve denetimin yetersizliği yönünde olduğunu ifade etmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: eğitim, denetim, denetmen, Türk Dili ve Edebiyatı/Türkçe öğretmeni.

ABSTRACT**THE INVESTIGATION ON TURKISH LANGUAGE AND
LITERATURE LESSONS AND THE EFFECTIVE DEVELOPMENT
OF VIEWS ON THE INSPECTION PROCESS****YAĞCI, Emine****Doctorate, Department of Educational Administration****Thesis Advisor: Doç. Dr. Ahmet GÜNEYLİ****June 2018 163 pages**

Inspection has a great importance in education. The aim of inspection should be to not only check the existing situation, but to develop the current situation and to take it further. The inspection of every lesson and teacher carries a great importance. However, teachers who teach in their mother tongue are much more importance. The reason being, the success of students in other subject lessons, depends on the ability of student to use their native language accurately and well. An important duty which teachers who teach in their mother tongue have are to raise individuals who have the ability to use the language correctly. With this research, teachers teaching Turkish Language and Literature who are affiliated to the Ministry of Education in the TRNC, school administrators and students reveal their perceptions on inspectors and supervised inspections and raise awareness of the need for effective supervision on the mother tongue.

The research consists of mixed research method which are quantitative and qualitative research methods. In order to be able to develop an effective supervision on Turkish/Turkish Language and Literature lessons and to be able to establish a supervisor profile interview questions and scales were used. The scale and interview questions were applied to 120 Turkish/Turkish Language and Literature teachers who worked during 2017-2018 academic year, 26 school administrators and 41 seniors students who were at high school. The TDE teachers who participated in the research in the quantitative measurement of the research regarded inspection on being proficient in the subject

matter as more important than professional knowledge. Based on independent variables (gender, age, nationality), there was no significant difference between the perceptions on the supervision of being proficient in subject matter and professional knowledge. A difference between teacher supervision concerning knowledge on subject matter in terms of where they have graduated from can be seen. Teachers who have graduated from universities in the TRNC, seem to require supervision compared to teachers who have graduated from Turkey regarding competency of subject matter. There is a relationship between teachers' subject matter knowledge and professional knowledge proficiency scores; teachers indicated that it is necessary to supervise both aspects.

In the qualitative section of the research, the perceptions of Turkish/Turkish Language and Literature teachers, school administrators and supervisors of students regarding supervision have been investigated. The data collected from the interview conducted with teachers and administrators consists of semi-structured questions. In order to determine their opinions about the supervisor a study with metaphors have been conducted with high school students. The data obtained was analyzed in terms of content and thematic methods. When analyzing the data the sub-problems were organized into appropriate themes and according to these themes the teachers, administrators and the student supervisors' opinions and suggestions were revealed. The findings have been interpreted and placed in a table.

The findings of the research: teachers believe that the personality traits of the supervisor are more important than the occupational traits, problems which arise during an inspection is due to the inspection process, all inspections need to be carried out yearly and consistently, during an inspection the inspector should show his personal traits and the administration should show that they are ready for internal inspections, yet these should be done only in regards to professional knowledge. School administrators have shown similar results with teachers. Emphasis was made on the inspectors' professional qualities and issues which were experienced and these were believed to be due to inadequate supervisor and inadequate supervision.

Keywords: education, audit, inspector, Turkish Language and Literature/Turkish teacher.

İÇİNDEKİLER

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI.....	i
BİLİMSEL ETİK BEYANI.....	ii
ÖNSÖZ.....	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	vi
İÇİNDEKİLER.....	viii
TABLolar LİSTESİ.....	xi

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Problem Cümlesi.....	4
1.2.1. Alt Problemler.....	4
1.3. Çalışmanın Amacı.....	6
1.4. Çalışmanın Önemi.....	6
1.5. Sınırlılıklar.....	7
1.6. Tanımlar.....	7

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Eğitim ve Önemi.....	9
2.2. Denetim.....	9
2.3. Denetimin Tanımı.....	10
2.4. Denetimin Amacı.....	11
2.5. Denetimin İlkeleri.....	12
2.6. Denetimin Süreçleri.....	16
2.7. Denetim Modelleri.....	17

2.8. İlgili Araştırmalar.....	39
-------------------------------	----

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli.....	44
3.1.1. Araştırmanın Nitel Boyutu.....	44
3.1.2. Araştırmanın Nicel Boyutu	45
3.2.Çalışma Grubu.....	46
3.2.1. Nitel Boyut İçi Çalışma Grubu.....	46
3.2.2. Nicel Boyut İçin Evren ve Çalışma Grubu.....	48
3.3 Veri Toplama Araçları	51
3.3.1. Nitel Boyut Veri Toplama Aracı.....	51
3.3.2.Nicel Boyut Veri Toplama Aracı.....	53
3.3.2.1. Kişisel Bilgi Formu.....	52
3.3.3.2. Türk Dili ve Edebiyatı (TDE) Dersinin Denetiminde Öğretmen Yeterliliği Ölçeği.....	52
3.4. Verilerin Toplanması.....	63
3.5. Verilerin Analiz Edilmesi.....	63
3.5.1. Nitel Verilerin Analizi	63
3.5.2. Nicel Verilerin Analizi.....	66

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

4. Bulgular ve Yorumlar.....	68
------------------------------	----

BÖLÜM V**TARTIŞMA**

5. Tartışma.....	125
------------------	-----

BÖLÜM VI**SONUÇ VE ÖNERİLER**

6.1. Sonuçlar.....	130
6.1.1. Çalışmanın nicel boyutuna ilişkin ortaya çıkan sonuçlar.....	130
6.1.2. Çalışmanın nitel boyutuna ilişkin ortaya çıkan sonuçlar.....	134
6.2 Öneriler.....	138

KAYNAKÇA.....	139
---------------	-----

EKLER.....	150
------------	-----

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenlerinin tanıtıcı özelliklerine göre dağılımı.....	45
Tablo 2. Okul yöneticilerinin tanıtıcı özelliklerine göre dağılımı.....	46
Tablo 3. Öğrencilerin tanıtıcı özelliklerine göre dağılımı.....	47
Tablo 4. Öğretmenlerin tanıtıcı özelliklerine göre dağılımı.....	48
Tablo 5. Öğretmenlerin mesleki özelliklerine göre dağılımı.....	49
Tablo 6. Türk Dili ve Edebiyatı (TDE) Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeği KMO ve Bartlett'in küresellik testi sonuçları.....	54
Tablo 7. Türk Dili ve Edebiyatı (TDE) Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeği Açımlayıcı Faktör Analizi sonuçları.....	55
Tablo 8. Türk Dili ve Edebiyatı (TDE) Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeği Faktör Yüklerine İlişkin Döndürülmüş Faktör Matrisi.....	56
Tablo 9. Türk Dili ve Edebiyatı (TDE) Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeği DFA Uyum İyiliği Değerleri	57
Tablo 10. Türk Dili ve Edebiyatı (TDE) Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeği İç Tutarlılık Testi sonuçları	60
Tablo 11. Türk Dili ve Edebiyatı (TDE) Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeği madde-toplam korelasyonları	61
Tablo 12. Türkçe/Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenlerinin denetimle ilgili görüşlerinin ne olduğu ve denetmenden beklentilerinin ne olduğuna ilişkin görüşleri.....	67
Tablo 13. Eğitimde denetmen kaynaklı yaşanan sorunların neler olduğuna ilişkin öğretmenlerin görüşleri.....	70
Tablo 14. Eğitimde denetmen kaynaklı yaşanan sorunların neler olduğuna ilişkin öğretmenlerin görüşleri.....	73
Tablo 15. Türk Dili ve Edebiyatı denetmeninin denetim yaparken nasıl bir tavır içerisinde olması gerektiğine ilişkin öğretmenlerin görüşleri.....	75
Tablo 16. “Okullarda yöneticiler tarafından iç denetim yapılmalı mı?” sorusuna yönelik bulguları ortaya koymak için öğretmenlere ilişkin görüşler.....	78
Tablo 17. İç denetimin nasıl yapılması gerektiği yönünde öğretmenlerin görüşleri.....	79

Tablo 18. Okul yöneticilerinin denetimle ilgili görüşlerinin ne olduğu ve öğretmenlerini denetlerken denetmenden nasıl bir yaklaşım sergilemelerini beklediklerine ilişkin görüşleri.....	79
Tablo 19. Okul yöneticilerinin denetmenin hangi özelliklere (kişisel ve mesleki) sahip olmaları gerektiği yönündeki görüşleri.....	84
Tablo 20. Okul yöneticilerinin Türkçe ve Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenlerinden beklentilerine ilişkin görüşleri.....	87
Tablo 21. Denetmenlerin denetim yaparken karşılaşılabileceği sorunlara ilişkin okul yöneticilerinin görüşleri.....	90
Tablo 22. Okul yöneticileri tarafından öğretmenlere yönelik iç denetim yapıp yapılmamasına ilişkin okul yöneticilerinin görüşleri.....	95
Tablo 23. Okul yöneticilerinin öğretmenlere yönelik gerçekleştirecekleri iç denetimin nasıl olması gerektiğine ilişkin görüşleri.....	97
Tablo 24. “Denetmen” kavramına ilişkin öğrenciler tarafından ortaya konulan metaforlar	98
Tablo 25. Öğrencilerin denetmenlere ilişkin metaforlarıyla ilgili temalar.....	101
Tablo 26. Öğretmenlerin TDE Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeğine verdikleri yanıtların dağılımı.....	102
Tablo 27. Öğretmenlerin TDE Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeğinden aldıkları puanlara ait tanımlayıcı istatistikler.....	107
Tablo 28. Öğretmenlerin cinsiyetlerine göre TDE Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeğinden aldıkları puanların karşılaştırılması.....	108
Tablo 29. Öğretmenlerin yaş gruplarına göre TDE Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeğinden aldıkları puanların karşılaştırılması.....	109
Tablo 30. Öğretmenlerin uyruklarına göre TDE Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeğinden aldıkları puanların karşılaştırılması.....	110
Tablo 31. Öğretmenlerin branşlarına göre TDE Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeğinden aldıkları puanların karşılaştırılması.....	111
Tablo 32. Öğretmenlerin mezun oldukları okullara göre TDE Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeğinden aldıkları puanların karşılaştırılması.....	112

Tablo 33. Öğretmenlerin öğrenim düzeylerine göre TDE Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeğinden aldıkları puanların karşılaştırılması.....	113
Tablo 34. Öğretmenlerin mesleki kıdeme göre TDE Dersine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeğinden aldıkları puanların karşılaştırılması.....	114
Tablo 35. Öğretmenlerin çalıştıkları okul sayılarına göre TDE Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeğinden aldıkları puanların karşılaştırılması.....	115
Tablo 36. Öğretmenlerin görev yaptıkları okulların konumuna göre TDE Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeğinden aldıkları puanların karşılaştırılması.....	116
Tablo 37. Öğretmenlerin görev yaptıkları okuldaki öğretmen sayılarına göre TDE Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeğinden aldıkları puanların karşılaştırılması.....	117
Tablo 38. Öğretmenlerin görev yaptıkları okuldaki öğrenci sayılarına göre TDE Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeğinden aldıkları puanların karşılaştırılması.....	118
Tablo 39. Öğretmenlerin görev yapılan okuldaki çalışma sürelerine göre TDE Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeğinden aldıkları puanların karşılaştırılması.....	119
Tablo 40. Öğretmenlerin sendikaya üye olma durumlarına göre TDE Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeğinden aldıkları puanların karşılaştırılması.....	120
Tablo 41. Öğretmenlerin öğretmen yeterliliğine yönelik hizmet içi eğitim alma durumlarına göre TDE Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeğinden aldıkları puanların karşılaştırılması.....	121
Tablo 42. Öğretmenlerin TDE Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeği alt boyutlarından aldıkları puanlar arasındaki korelasyonlar.....	123

KISALTMALAR

MEB: Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı.

TDE: Türk Dili ve Edebiyatı

TDE Ö: Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeni.

OY: Okul Yöneticisi.

BÖLÜM I

GİRİŞ

Araştırmanın bu bölümünde problem durumu, amacı, alt amaçları, önemi, sınırlılıkları ve tanımları bulunmaktadır.

1.1 Problem Durumu

Eğitim önceden belirlenmiş hedeflere ulaşmak maksadıyla gerçekleştirilen planlanmış etkinliklerdir. Eğitimin amaçlarını, yetiştirilmesi planlanan insan ve meydana getirilmek istenilen toplum modeli oluşturmaktadır. Bu açıdan eğitimin temelini öğretmen oluşturmaktadır. Öğretmenlerin sahip oldukları nitelikler, eğitimi ve eğitim kalitesini yüksek oranda etkilemektedir (Şişman, 2007).

Denetim ise, yönetim süreçlerinin işleyişini denetlemek, sorun olan noktaları tespit ederek çözüm üretebilmektir. Denetimin her alanda önemli olduğu görülürken eğitimde de denetim büyük önem taşımaktadır. Toplumlar refah seviyelerini yükselterek eğitim konusunda zengin bir toplum olmak için yarışmaktadır. Kaliteli bir eğitim, etkili bir denetimle sağlanmaktadır. Denetim, örgüt faaliyetlerinin istenilen amaçlar yönünde, hedeflenen kurallara uygunluğunun anlaşılma sürecidir (Aydın, 1986).

Eğitim alanında yapılan denetimler, hem sistemin işleyişini kontrol etmek, hem de hedeflenen amaca ulaşıp ulaşılmadığını göstermek açısından önem taşımaktadır. Bu nedenle okul örgütlerinde bu amaçlara hizmet eden öğretmenlerin denetimleri de büyük önem taşımaktadır. Öğretmenlerin denetimleri belirli aralıklarda ve öğretmen destekleyici olarak yapılırsa okulun hedeflenen amaçlarına ulaşmasında etkili olacaktır.

Okul örgütlerinde oluşan sıkıntıları tespit etmek ve çözüm üretmek, okul içindeki verimliliği artırmak ve oluşan engellerin ortadan kaldırılmasında örgütlerin denetim sistemlerinin etkisi büyüktür (MEB, 2005). Eğitimin en önemli noktasını denetim oluşturmaktadır. Ortaya çıkan sorunların tespiti ve bu sorunlara çözüm üretilmesinde denetim önemli bir rol oynamaktadır. Eğitimin etkili bir şekilde çalışabilmesi için

denetim sisteminin iyi olması gerekmektedir. Denetim; eğitim sisteminin önemli bir parçasını oluşturur (Aydın, 2013).

Nitelikli ve kaliteli insan yetiştiren öğretmenlerin, denetimlerinin zamanında ve yeterli düzeyde yapılması büyük önem taşımaktadır. Denetim konusunda KKTC’de Milli Eğitim Bakanlığı Genel Orta Öğretim Dairesi’ne bağlı liselerde büyük sıkıntılar olduğu gözlemlenmektedir. Denetimlerin zamanında, gerektiği kalite ve sıklıkta yapılabilmesi için denetmenlerin yeterli sayıda olması büyük önem taşımaktadır. Ancak Milli Eğitim Bakanlığına bağlı denetmenlerin sayısına bakıldığı zaman yeterli olmadıkları görülmektedir. Buna bağlı olarak da denetimlerin zamanında yapılabilmesinde ve her branşın kendine ait denetmeninin olması konusunda sıkıntılar mevcuttur. Ayrıca KKTC’de denetime bütünsel bir bakış açısıyla bakılması, birtakım sorunları da beraberinde getirmektedir. Her okulun bulunduğu bölgeye ve barındırdığı öğrenci profiline göre öğretmenlerin denetimlerinin farklılık göstermesi gerekmektedir. Toplumun ihtiyaçları arttıkça ve teknoloji geliştikçe her bölgenin ihtiyacı farklılaşmaktadır. Bu konuda var olan bir başka sorun ise denetimlerin tek bir merkeze bağlı olarak yapılmasıdır. Okulların içerisinde kendi kendilerini denetleyen bir yapının oluşturulması denetim konusunda yapılacak önemli bir gelişme olur. Çağdaş okul yapılarında yönetimde yer alan kişilerin iç denetim gerçekleştirmesi, öncelikle kendi kendilerini kontrol eden bir yapıya sahip olmaları okulun gelişimini, öğretmen kalitesini ve öğrenci başarısını olumlu yönde etkilemektedir.

Öğretmenlik mesleğine yeni başlayan öğretmenlerin, mesleki yeterlilikleri ve alan bilgi yeterlilikleri, denetmenin yaptığı denetimle sorgulanmaktadır. Ancak bu denetimin, öğretmenlerin meslek hayatları boyunca bir ya da iki kez tekrarlandığı görülmektedir. Bu sebeple yapılan denetimlerin yeterliliği sorgulanmalıdır. Denetim, okullarda sadece mesleğe yeni başlayan öğretmenleri denetlemek olmamalıdır. Okulu da bu denetim sürecine katmak gerekmektedir. Denetmen, okulu oluşturan tüm paydaşların sorunlarını dinlemeli, okulun işleyişi ile ilgili konularda yol gösteren ve işin takibini yapan kişi olmalıdır. Bunun yanında öğretmenleri denetime gelen denetmenlerin kendi kişilik özelliklerine bağlı olarak yaptıkları denetimlerde birtakım farklılaşmalar olduğu görülmektedir. Bu farklılıklar, denetlenen öğretmen gözünde denetime olan güvenilirliği

olumsuz etkilemektedir. Günümüzde denetmenler öğretmenlere yol gösteren, rehberlik eden kişiler olmalıdırlar. Denetmenlerimize bakıldığı zaman rehberlik etmek yerine daha çok değerlendirme yaparak geleneksel bir denetim modeli sergiledikleri gözlemlenmektedir.

Okullarda tüm derslerin denetiminin oldukça önemli olduğu açıkça görülmektedir. Okulun başarısı, öğrenci başarısına ve iyi öğretmene bağlıdır. Bu yüzden öğretmenlerin denetimleri belirli aralıklarda ve yapıcı bir tavırla yapılmalıdır. Ancak ana dili öğretmenlerinin yeterlilikleri ölçülürken çok dikkatli olunmalıdır. Türk Dili ve Edebiyatı dersi tüm derslerin başarısını etkilemektedir. Dil becerileri ve edebiyata bir başka deyişle kendi kültürüne yeterli ölçüde vakıf olamayan öğretmenler, büyük sorun teşkil etmektedir. Bu yüzden ana dili eğitiminin önemi ve denetimi dikkat çekmektedir. Ana dilini etkili kullanamayan kişilerin diğer derslerde de başarısı azalmaktadır. Bu da okulun ve öğretmenlerin başarısını olumsuz yönde etkilemektedir. Saraç (2005), tüm derslerin öğretiminin ana dili aracılığı ile olduğunu ifade etmiştir. Yetişen bireylerin gerek iş gerekse sosyal çevrelerinde başarılı olabilmeleri ana dillerini doğru ve güzel kullanmalarına bağlıdır. Bu sebeple Türkçe öğretmenlerinin dil becerileri güçlü öğrenciler yetiştirebildikleri söylenebilmektedir.

KKTC’de denetimle ilgili daha önce yürütülen çalışmaların bazılarına bakıldığı zaman; Erkurt (2017) yapmış olduğu bir çalışmada; denetmen ve öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda, denetimin yeterli sıklıkta yapılmadığı ortaya konmuştur. Ayrıca bu çalışmada denetmen ve öğretmenler, denetlenirken denetim kriterlerinin de yeterli olmadığını belirtmişlerdir.

Çobanoğlu (2010) çalışmasında, hem denetmenler hem de öğretmenlerin birbirleriyle doğru ve anlaşılır bir iletişim sağlayabildiklerini ortaya koymuştur. Denetmenler, öğretmenlere yönelik rehberlik yaptıkları konusunda olumlu sonuç ortaya koyarken, öğretmenlere göre ise denetmenler gerekli rehberliği yapmamaktadırlar. Yine aynı çalışmada katılımcı denetmenler öğretmenlere mesleki yardım ettiklerini söylediler de, katılımcı öğretmenlerin yarısı denetmenlerin mesleki yardım yapmadığını belirtmişlerdir.

Ünbay (2010)'ın, “İlkokul Yöneticilerinin Performansları ve Performans Değerlendirme Sistemlerine İlişkin, Yönetici ve Öğretmen Görüşleri” adlı çalışmasında ilkokul yöneticilerinin performanslarının öğretmen, yönetici ve denetmen tarafından değerlendirilmesinin gerektiği yönünde sonuç ortaya çıkmıştır.

“KKTC İlköğretim Okullarında Denetmen, Yönetici ve Öğretmenlerin, Denetimin Okul Başarısı ve Gelişimine Olan Etkisi İle İlgili Tutumları” adlı çalışmasında Ünlüer (2009), öğretmenlerin, müdür muavinlerinin ve müdürlerin ortak bir karar sergileyerek denetimin okul başarısına ve okulun gelişimine büyük katkısı olduğu sonucuna varmışlardır.

Bir diğer çalışma “İlkokul Yöneticilerinin Denetimi”nde ise Aktuğ (2005), müfettişlerin sayılarının en kısa sürede arttırılması gerektiğini, müfettişlere hizmet içi eğitimle personel yetiştirme ve kendi alanlarında ortaya çıkan sorunları çözebilme yeterliliği kazandırılmasını, müfettişlere ihtiyaç duydukları alanda devamlı surette hizmet-içi eğitim verilmesi gerektiğini ortaya koymuştur. Ayrıca Bakanlığın ihtiyaç duyduğu yönetici ve müfettişleri Atatürk Öğretmen Akademisi ve YÖDAK'ta yapılacak yeni düzenlemelerle buradan yetiştirilmesi gerektiği konusunda sonuçlara ulaşılmıştır.

Gül (2010) yapmış olduğu çalışmada, ilköğretim müfettişlerinin Türkçe öğretmenlerini denetlerken, kullandıkları ölçütlerin tüm derslerde aynı olduğunu, derse özel bir değerlendirme olmadığını ve Türkçe öğretmenlerine yönelik yapılan denetim ve rehberlikte öğretmenlerle müfettişlerin iletişim sorunu yaşadıkları sonucunu ortaya koymuştur. Öğretmenler ve müfettişler, denetim ve rehberlik etme sürecinin kısa olduğunu, yeterli zaman olmadığını ifade ederek ortak görüş bildirmişlerdir.

1.2. Problem Cümlesi

Türk Dili ve Edebiyatı dersine ilişkin etkili bir denetimin geliştirilmesine yönelik öğrenci, öğretmen ve yönetici görüşleri nelerdir?

1.2.1. Alt Problemler

Nitel Araştırma Boyutundaki Alt Problemler

1. Türkçe / Türk dili ve Edebiyatı öğretmenlerinin denetimle ilgili görüşleri nedir?
2. Okul yöneticilerinin denetimle ilgili görüşleri nedir?
3. Türk Dili ve Edebiyatı dersi alan öğrencilerin denetmenlere ilişkin kullandıkları metaforlar nelerdir? Bu metaforlar hangi kategorilerle (denetmen rol ve sorumlulukları) açıklanabilir?

Nicel Araştırma Boyutundaki Alt Problemler

1. Denetim sürecinde Türkçe / Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenlerinin meslek bilgisine yönelik yeterlikleri konusunda öğretmenlerin görüşleri nedir? Bu görüşler;
 - a) Kişilik,
 - b) Eğitim,
 - c) Meslekle ilgili değişkenlere göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
2. Denetim sürecinde Türkçe / Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenlerinin alan bilgisine yönelik yeterlikleri konusunda öğretmenlerin görüşleri nedir? Bu görüşler;
 - a) Kişilik,
 - b) Eğitim,
 - c) Meslekle ilgili değişkenlere göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

3. Denetim sürecinde Türkçe / Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenlerinin meslek ve alan bilgisi yeterlikleri konusunda öğretmenlerin görüşleri arasında bir ilişki var mıdır?

1.3. Çalışmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı KKTC'deki Türkçe/Türk Dili ve Edebiyatı dersinin denetiminin nasıl olması konusunda okul yöneticisi, öğretmen ve öğrencilerin görüşleri temelinde etkili bir denetimin geliştirilmesine yönelik bir çalışma yürütmektir.

1.4. Çalışmanın Önemi

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı liselerde görev yapan Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenleri Milli Eğitim Bakanlığı denetmenleri tarafından değerlendirilmektedir. Yapılan bu değerlendirmeler, MEB'de denetim birimi tarafından oluşturulan değerlendirme formuna göre yapılmaktadır. Ancak bu değerlendirme formu gizli tutulmakta ve nasıl kullanıldığı bilinmemektedir. Bu araştırmanın Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenlerinin denetmenden beklentileri, denetimin nasıl olması gerektiği, yöneticilere göre denetmenin nasıl olması gerektiği gibi farklı bakış açılarını ortaya koyacağı için önem taşıyacağı düşünülmektedir.

Ayrıca bu araştırma KKTC'de bu konuda daha önce yapılmış bir çalışma olmaması açısından farklı olduğu söylenmelidir. Tek bir derse odaklanıp denetimi ayrıntılı bir şekilde inceleyen çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu güne kadar doktora düzeyinde yazılmış araştırma sayısının az olması, Kıbrıs'taki denetim ile ilgili çalışmalarda öğrencilerin örneklem olarak seçilmemiş olması ve karma araştırma yönteminin kullanılmış olması gibi özellikler çalışmaya ayrı bir önem katmaktadır.

1.5. Sınırlılıklar

Bu araştırma, 2017-2018 eğitim öğretim yılında, KKTC'de devlet okullarında öğretim düzeyinde görev yapan okul yöneticileri, Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenleri ve öğrenim gören öğrencilerle sınırlıdır.

Araştırmaya dahil edilmiş olan Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Türk Dili ve Edebiyatı denetmeni ile görüşme yapılamamıştır. Denetmen Kurul Başkanı tarafından gerekli izin verilmemiştir.

1.7. Tanımlar

Öğretmen: Bakanlığın ve Bakanlığa bağlı eğitim ve öğretim kurum ve kuruluşlarının yürütmekle yükümlü olduğu eğitim ve öğretim hizmetlerinin gerektirdiği asıl ve sürekli görevleri yerine getiren sürekli personeli anlatır.

Müdür (Okul Yöneticisi): Herhangi bir okula müdür olarak atanan bir öğretmeni anlatır.

Denetim: Eğitim-öğretim çalışmalarını kontrol etmek, incelemek, daha iyi bir hale getirmek, gelişimi sağlamak amacıyla konuyla ilgili yetkililere öneri sunmak, çalışanların yetişip gelişmeleri yönünde yol gösterici olmak ve yardım etmek üzere geniş bir alana sahip hizmettir (Su, 1974).

Denetmen: "Müfettiş" veya "Danışman" konusunda ders teftişi ve/veya genel teftiş/veya yönetsel teftiş yapan Bakanlık görevlisini anlatır.

Yeterlik: Kişilerin yapmış oldukları görevleri doğrultusunda amaçlara uygun olarak yerine getirmekle sorumlu oldukları, sahip olmaları gereken, bilgi, davranış ve becerilerdir (Başar, 1995).

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Eğitim ve Eğitimin önemi

Bugüne dek eğitim kavramı üzerine birçok tanım yapılmıştır. Ancak en sade ve açık şekliyle eğitim, bireyin kendi davranışlarında, yine kendi isteği doğrultusunda meydana getirdiği değişimlerdir (Ertürk, 1979). Günümüzde gelişmelere uyum sağlayabilen, yaşanılan dönemin ihtiyaçlarına cevap veren, araştırma yapabilen, sorgulayabilen, kendine olan özgüven duygusu gelişmiş bireyler yetiştirmek sadece eğitim ile sağlanabilmektedir (Anıl, 2009, akt; Alver, 2015). Yetişen yeni neslin sağlıklı ve toplumla uyumlu olmasını sağlamak eğitimin genel amaçlarından biridir. Tüm bunların yanında eğitim, bilgi ve beceri kazandırmak dışında, toplumun devamlılığını sağlayabilmek için var olan değerleri korumak ve topluma yeni değerler kazandırarak doğru sentez yapma sorumluluğu taşımaktadır (Varış, 1994, akt; Alver, 2015). Toplumsal kültürümüzün nesilden nesile aktarılmasında eğitimin rolü büyüktür. Eğitim, bireyleri bulundukları toplum ve yaşadıkları çağdaş dünyaya uyumlu hale getirmektedir.

2.2. Denetim

Toplumlar eğitimin ihtiyaçlarını karşılayabilmek için eğitim kurumları kurmaktadır. Bu eğitim örgütleri toplum içerisinde hizmet örgütleri içerisinde yer almaktadır (Başaran, 2000). Bu açıdan bakıldığında eğitim örgütleri, toplumun eğitim hizmetlerini üretirler. Eğitim hizmetinin en başta gelen noktası okullardır. Toplumda eğitim kurumlarının örgütsel olarak yer alması sonucunda, kurumlarda nitelikli eleman, gerekli araç ve gereç, bina gibi ihtiyaçlar doğmuştur. Bu ihtiyaçlar doğrultusunda eğitim kurumlarında yönetim ve denetim konusu ortaya çıkmış ve denetim büyük bir önem kazanmıştır (Buluç, 1997).

Eğitim denetiminin gerekli olduğunu gösteren nokta, denetimin kontrol etmek değil, daha çok kurum ve bireyleri geliştiren bir faktöre sahip olduğudur. Bu açıdan değerlendirildiğinde, eğitimin amaçlanan hedeflere ulaşmasında en önemli nokta eğitimin denetlenmesi ve geliştirilmesidir (Aydın, 2016).

2.3. Denetimin Tanımı

Çalışan bir sistem içerisinde gerçekleşen faaliyetlerin amaçlarına uygun olarak yapılıp yapılmadığının izlenmesi ve bu konuda gereken önlemlerin alındığı bir süreçtir (Aydın, 1986). Kamuda gerçekleştirilen denetim sürecinde davranışları kontrol etme yer almaktadır. Her kurumda belirlenmiş amaçların gerçekleşip gerçekleşmediğinin ölçülebilmesi amacıyla teftiş yapılır. Yapılan tüm teftiş tanımlarında daha çok kontrol etme ve teftişin soruşturma yönüne ağırlık verildiği görülmektedir. Tüm kurumlarda yer alan bir birim olan teftişin temelinde kontrol etme ve yapılan kontrolü değerlendirme yer almaktadır (Taymaz, 2005). Denetim, öğretmenlerin, bilgi ve yeteneklerini velilere ve okula yönelik doğru olarak kullanabilme, ayrıca denetmenlerin gerçekleştirdikleri uygulamalar hakkında bilgilendirme sürecidir. Okulları etkili ve başarılı öğrenme noktaları haline getirme yönünde denetim büyük önem taşımaktadır (Sergiovanni and Starrat, 1993). Eğitim sürecinin en önemli noktası denetimdir. Denetim belirlenmiş amaçların ne kadar gerçekleştirildiğinin anlaşılması için yapılması gereken bir zorunluluktur. Bu yapılan denetim, örgüt içinde herhangi bir bölüm tarafından gerçekleştirilebileceği gibi, kişilere de bu konuda bilinç kazandırılarak gerçekleştirilebilmektedir (Yıldırım, 2001). Eğitim denetimi, eğitim sistemini oluşturan tüm bireylerin davranışlarını denetlemek, sistemin korunmasını ve kontrol edilmesini sağlamakla yükümlüdür (Karlı, 2001).

Tarihsel sürece bakıldığında zaman denetimle ilgili olarak birçok yazarın, birçok tanım ortaya koyduğu görülmektedir. Farklı farklı yazarlar denetimi farklı boyutlardan ele alıp tanımlamaya çalışmıştır. Bu bağlamda denetim “kişiler arası iletişim sürecidir” diyen Kimbal Wiles, bu açıdan düşünüldüğü zaman denetmeni de iletişimi güçlü, sorunları tartışabilen, yol gösteren, öğretmenlere güven duygusu verebilen onları bilgilendiren, öğretmenlere gerekli kaynakları sağlayabilen kişiler olarak ifade etmiştir.

Kimbal Wiles’in görüşüne paralel olarak Sergiovanni ve Starratt da klasik olarak denetimin okulun başarısının, amaçlarının gerçekleşmesinin, öğrenimin gelişmesinin, okulu oluşturan paydaşların birbirleri ile aralarında olan iletişimle ilgili olduğunu ifade etmişlerdir (Wiles ve Bondi, 1996).

Mosher ve Purpel, denetim konusunda “liderlik” kavramının önemini dile getirmişlerdir. Denetimi gerçekleştiren denetmenin, öğretmenlere nasıl öğretmeleri gerektiğini söylemeleri ayrıca öğretim programlarının oluşturulup geliştirilmesinde de meslek liderliğinin ön planda olduğunu ifade etmişlerdir (Wiles ve Bondi, 1996). Denetimi bir “öğretim süreci” olarak değerlendiren Marks, Stoops ve King, eğitim programlarının hazırlandığı, geliştirildiği ve bu faaliyetlerin değerlendirildiği bir süreç olarak tanımlamaktadır (Akt. Aydın, 2016).

Denetimin “yönetim” kısmını ele alan Horris ve Bessent, denetimi; hedeflenen öğretim amaçlarının gerçekleştirilmesinin takibi, okulun çalışma düzeni ve bu düzeni gerekli olduğu zaman değiştirme ayrıca kurum içerisindeki kişilerle iletişim kurarak okulu ilgilendiren gelişim ve değişimi sağlayan her şey olarak adlandırmıştır (Akt. Aydın, 2016).

William Payne tarafından 1895’te yazılan ve Amerikan eğitim literatüründe ilk yazılı kaynak olan “Okul Denetimi Üzerine Bölümler” adlı kitapta Bolin (1987)’e göre denetimin “kontrol etme” işlevi üzerinde durulmuştur. Denetimin en etkili yönünün kontrol olduğu ifade edilerek denetmenlerde olması gereken yansızlık, objektiflik gibi niteliklerin geliştirilmesi için yapılması gerekenler üzerinde durulmuştur (Akt. Aydın, 2016). Sullivan ve Glanz (1999)’a göre denetim, öğretimi geliştirmek ve öğretimde okulun ve öğrencilerin başarıları üzerinde olumlu etkisi olan iletişim sürecidir.

2.4. Denetimin Amacı

Örgütlerin hedefledikleri, ulaşmak istedikleri amaçları bulunmaktadır. Yöneticiler ise sorumlu oldukları örgütlerin amaçlarına ulaşmalarını sağlamada görevlidirler. Bu açıdan da yönetici, sorumlu olduğu örgütün amacına ulaşma yönünde nerede olduğunu görmek ve denetlemek istemektedir. Denetim sisteminin neden olması gerektiğinin en önemli sebeplerinden biri budur (Çoker, 1992).

Wanzare ve Costa (2000)'ya göre denetimin amacı şöyle sıralanmaktadır:

1. Öğretimsel gelişimi sağlama,
2. Öğretmenin mesleki gelişiminde etkili olma,
3. Öğretmenlere yeni ve farklı öğretim tekniklerini denemeleri için fırsat tanıma,
4. Eğitim- öğretim müfredatlarının gelişimine katkı koyma,
5. İnsanları ilişkilerinde cesaretlendirerek iletişimlerini güçlendirme,
6. Öğretmenin adaptasyonuna ve verimliliğini geliştirme,
7. Öğrenme-öğretme sürecinde öğrencilerin en iyi noktaya gelebilmeleri için kaynak bulma
- 8.Öğrenme etkinlikleri çerçevesinde öğrencilerin anlama düzeylerini geliştirmelerinde öğretmen ve denetmenlerle birlikte hareket edilmesi gerekmektedir. Denetimin temel amacı; öğretmene destek olmak ve onlara öğretim süreci içerisinde ihtiyaç duydukları kaynak ve donanımı sağlamaktır (Wanzare ve Costa, 2000).

Denetimin önemli olan amaçlarından bir tanesi de öğrencilerin ve öğretmenlerin düşüncelerini, herhangi bir olaya bakış açılarını genişletmektir. Bir önemli nokta da denetim süreci içerisinde yer alan kişilerde gelişim ve değişim isteği yaratmasıdır. Ayrıca denetim, bu sürece katılan bireyler arasında verimliliği ve başarıyı arttırmayı amaçlamaktadır (Aydın, 1993).

2.5. Denetimin İlkeleri

Okullarda etkili öğrenme ve öğretmenin gerçekleşebilmesi için gereken birtakım şartları ve ortamı denetim sağlamaktadır. Bunun da birtakım ilke ve kurallara göre planlanıp gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Bu ilkeler şöyle sıralanmaktadır (Aydın, 2007).

1. Denetimin amacı olmalıdır.

Amacı olmayan denetimin, gerçekliği ve tutarlılığı yoktur. Bu durum kazanımlardan çok, kayıplara neden olmaktadır. Denetimin, etkililiği belirlenmiş amaçlara yönelik yapılması gerekmektedir. Yapılacak olan denetimin ve de faaliyetlerinin amacının olması zorunludur. Bu açıdan denetimde yer alan tüm kişilerin denetimin amacı konusunda yeterli bilince sahip olmaları gerekmektedir. Denetmenin en önemli görevi ise, öğretmen ve öğrencilerin görüşlerini ve düşünce yapılarını geliştirmektir. Bir diğer önemli amaç ise öğrencilerin verimliliğini artırmaktır. Öğrenciler verimliliklerini sadece kendileri değil, öğretmenlerinin bilgileri, düşünceleri, davranışları ve yetenekleri de önemli ölçüde artırmaktadırlar. Eğitimi oluşturan süreç içerisinde var olan tüm faaliyetler çağdaş denetime göre değerlendirilmelidir. Amaç, eğitim sürecinde yer alan tüm bireylerin kendi kendilerini değerlendirmeleri yönünde olumlu davranışlar geliştirmektir.

2. Çağdaş denetimde demokratik liderlik vardır.

Denetimin gelişimi için, bulunulan grup içerisinde bir liderin çıkması gerekliliği, çağdaş denetimin ilkeleri arasında yer almaktadır. Bu liderliğin doğması bir başka deyişle ortaya çıkması için gerekli ortamı hazırlamak ve özendirmek denetmenin görevleri arasında yer almaktadır. Bu da denetmenle öğretmenin birbirine güvendiği ve saygı duyduğu ortamda olmaktadır.

3. Mevcut olan yapı ve koşullar, çağdaş denetimin başladığı yerdir.

Denetim, tek başına bir amaç değildir. Önceden belirlenmiş olan amaçlar için kullanılan bir araçtır. Denetim, öğretme ve öğrenme sürecinde gelişmeyi hedeflemektedir. Bu açıdan amaçlar dikkatli incelenmelidir.

Denetim programları hazırlanıp uygulanırken dikkat edilmesi gereken noktalar vardır. Bunlar; hedefler, bu hedeflere ulaşılması için düzenlenen etkinlikler, öğretmenler ve öğretmenlerin sahip oldukları deneyim, tutum ve davranışlar,

öğrenciler, okulun sahip olduğu iklim ve okulun iletişim içerisinde olduğu sosyal çevredir.

4. Öğrenme ve öğretme ortamları çağdaş denetimde ayrı ayrı değil bir bütün olarak ele alınmalıdır.

Öğretmenler denetmenlerden kullanacakları yöntem ve teknikleri kendilerine söylemeleri yerine, onların mesleki alanda yeterli olmalarını sağlama, uygun olan yöntem ve teknikleri kendilerinin bulmalarını, bunlar için kaynak yaratmalarını ve kendi düşüncelerini yönetme şansı vermelidir. Öğretmen her zaman eğitim ortamının içerisinde yer alır. Bu yüzden kendi konularında kendi yöntem ve tekniklerini bulup kullanmalıdır.

5. Denetim programlarının ilk amacı, önceliği ve aciliyatı olan konuları hedeflemektir.

Okullarda ele alınması gereken konuların ve bu konulara bağlı olarak var olan sorunların ivedilik sırasına göre yapılması, denetimin hareket noktasını belirlemektedir. Bu nedenle gerçekleştirilen denetim faaliyetleri, denetim sürecine katılan tüm paydaşları kapsamaktadır. Bu, çağdaş denetimin en önemli özelliğidir. Denetimin gelecekte olması gereken noktaya önemli bir katkı koymaktadır.

6. Eğitimde denetim, işbirliğine dayalı olmalıdır.

İstenilen sonuçlara ulaşılabilmesi, bireylerin kendilerini daha rahat hissetmeleri, istekli ve aktif çalışmaları denetimde “ben” yerine “biz” veya “bizim” yaklaşımıyla sağlanmaktadır. Bu yaklaşım bireyleri motive ederek onların daha etkili çalışmalarını ve her konuda denetime destek vermelerini sağlamaktadır.

7. Denetimde bireysellik değil grup yaklaşımı olmalıdır.

Otoriter ve ben merkezli bir yaklaşımın gelişimi engellediği gözlemlenmiştir. Bu yönde verilen her nasihat kadar iyi niyetli olarak yapılmaya çalışılsa da farklı algılandığı ve gerçekleştirilmeye çalışılan değişimi etkilemediği görülmektedir. Bu yüzden bu tür yaklaşımlar yerine denetim sürecine dahil olan tüm bireylerin denetime katılımı sağlanmalıdır. Öğretmen, öğrenci ve diğer katılanlar bu süreçte yer almalıdır.

8. Sorumluluk paylaşılmalıdır.

Sorumluluk, karar verme sürecine kadar her noktada paylaşılmalıdır. Sorumluluk paylaşmada yeterlilik büyük önem taşımaktadır. Yeterliliğin sağlandığı karar verme süreçlerinde, etkinliklere de katılma ve sorumlulukları paylaşma kendiliğinden gelmektedir. Bu ortamların örgüt içerisinde sağlanmasında denetmenin önemli görevleri vardır.

9. Denetimin belli bir modeli olmamalı, bu noktada denetimde esneklik olmalıdır.

Eğitim denetiminde tüm süreçler bir bütün olarak gerçekleşir. Çünkü her durumda ve ortamda geçerli olabilecek belirli bir denetim modeli olamaz. Bir ortamda veya durumda etkili olan bir modelin farklı bir ortam veya durumda da etkili olması, başarılı olması beklenilemez. Bu yüzden denetimde esneklik olmalıdır.

10. Denetimde süreklilik vardır.

Öğretim metotlarının öğrencilerin gelişimlerine uygun olarak seçilmesi, aynı zamanda denetimin de öğretmenlerin mesleki gelişimlerine uygun olarak seçilmesi gerekmektedir. Öğretmenlerin performans değerlendirmeleri yapılırken, her öğretmenin deneyim ve etkinliği göz önünde tutulmalıdır. Bu en önemli noktalardan biridir.

11. Bireysel farklılıklar göz ardı edilmemelidir.

Denetimlerde grup yaklaşımına önem verilmektedir. Ancak bu grup içerisinde yer alan her bireyin, bireysel farklılıklarının olmadığı görüşünü ortadan kaldırmamaktadır. Öğrencilerde bireysel farklılıkların olduğu gerçeği atlanamaz. İyi bir denetmen, grup yaklaşımı ile bireysel farklılıkları göz önünde bulundurarak sorun çözme sürecinde dengeli bir çözüm üretmelidir.

12. Kişilerin olumlu ve güçlü yönleri dikkate alınmalıdır.

Eğitim denetiminde, olumsuz yönleri fazla olan kişilerin araç, yöntem ve teknikleri kullanarak olumlu ve başarılı olmaları beklenemez. Bu nedenle denetmenler birlikte çalıştıkları kişilerin güçlü ve olumlu yönlerini dikkate alarak hareket etmelidir.

13. Denetimde etkileşim olmalıdır.

Denetim sürecinde önemli olan denetmen ile öğretmenin etkileşim içerisinde olmasıdır. Bu etkileşim ancak güçlü bir iletişim ile sağlanabilmektedir. Denetmen ve öğretmenin iletişim yönünün güçlü olması etkileşim sürecinde olumlu ve başarılı sonuçlar ortaya koymaktadır. Bireyler arasındaki iletişimin geliştirilmesinde birlikte çalışma önemli bir yer tutmaktadır. Öğretmenin kendi duygu ve düşüncelerini rahatça dile getirebilmesi, bilgi alış verişinde bulunabilmesi ve rahatça soru sorup danışabilmesi iletişimi geliştirebilmek adına büyük önem taşıyan etkinliklerdir.

14. Başarılı olabilmek için görüş birliği büyük önem taşımaktadır.

Eğitimin hedeflenen amaçlarına ve denetimin amaçlarına ulaşılabilmesi için denetim sürecinde yer alan bireylerin ortak görüş birliği sağlamaları büyük önem taşımaktadır. Çağdaş denetim anlayışı, yöntem ve tekniklerin denetiminin sürekli olması gerektiğini savunurken, yapılan değerlendirmelerin de nesnellik ilkesine bağlı olarak yapılmasının önemli olduğunu kabul etmektedir.

15. Çağdaş denetim sürecinde araştırma yapma kuralına uyulmalıdır.

Eğitim araştırmaları her geçen gün alana farklılıklar katmakla beraber, bunları kullanmanın da başarıdaki etkisini gözler önüne sermektedir. Araştırmalarla desteklenen bilgiler, denetim programları hazırlanırken önemli ve güvenilir kaynak oluşturmaktadır (Hicks, 1969, Akt. Aydın, 2007).

2.6. Denetimin Süreçleri

Yönetim sürecinin boyutlarını oluşturan denetim süreci oldukça karmaşık bir yapıya sahiptir. Bu açıdan birçok uzman tarafından birçok sınıflandırma yapılmıştır.

Ancak tüm uzmanların ortak olarak ortaya koyduğu denetim süreçleri on maddeden oluşmaktadır.

1. Denetimi amaçlarına uygun olarak planlama
2. Denetim ile ilgili model oluşturma
3. Yönetimi geliştirmek ve örgütleme
4. Okul ile sosyal çevrenin etkileşimini sağlama
5. Personel başarısını ve verimini artırma
6. Gözlem yaparak inceleme ve araştırma yapma
7. Kontrol etme ve gerekli yönlendirmeyi yapma
8. Yol gösterme
9. Sonuçları değerlendirme
10. Sonuçları değerlendirerek rapor tutmak ve gerekli önerileri sunma

Genel olarak bakıldığı zaman süreci oluşturan noktaları üç başlık altında toplamak ve değerlendirmek daha doğru olur. Denetimi planlama, uygulama ve değerlendirme.

Denetim sürecinde her noktada yapılacak denetim planlanmalı ardından denetim uygulanmalı ve sonuçlarına göre değerlendirme yapılarak raporlaştırılmalıdır (Başar, 1995).

2.7. Denetim Modelleri

Toplumlar varlıklarını sürdürebilmek için eğitime ihtiyaç duymaktadırlar. Eğitim önceden belirlenmiş amaçlara ulaşabilme yönünde olmalıdır. Bu amaçlara ulaşabilmek için de etkili bir denetimin olması gerekmektedir.

Etkili bir denetim amaçları gerçekleştirme boyutunda dönemin özellikleri dikkate alınarak geliştirilen, çağdaş ve etkili denetim modelleri ile sağlanabilmektedir (Karadağ, 2008).

Yönetim anlayışları doğrultusunda geliştirilen denetim modelleri bilimsel, sanatsal, öğretimsel, klinik, gelişimsel ve farklılaştırılmış denetimdir.

1. Bilimsel Denetim:

19 yy. sonu ve 20 yy. başlarında endüstri devriminin etkisiyle Frederick W. Taylor ve Max Weber tarafından geliştirilen bir yaklaşımdır. Bilimsel yönetim, verimlilik ve başarının arttırılmasında ortaya konulan kavramlardır. Bu yaklaşımda istenilen sonuca ulaşma, başarı ve verimliliğin artırılması için belirlenmiş olan ilkelere uyulması sonucunda ortaya çıkmaktadır.

Bu model oluşturulurken Taylor, bilimsel yönetim boyutuna yönelmiş, Weber ise örgütlerdeki verimliliği ve başarıyı arttırma yönünde görüşlerini ortaya koymuştur. Geliştirilen modelde en alt nokta olan işçilerden, en üst nokta olan yöneticiye kadar ulaşan yetki ve sorumlulukları da içerisine alan hiyerarşik bir düzen oluşturulmuştur. Bu bürokratik model tüm işletmelerde, toplumsal örgütlerde, hükümet ve okullarda etkili bir biçimde yer almaktadır. Bu hiyerarşik yapının görüşü ve işleyişi değişim gösterse de şu an okul sistemlerinde varlığını sürdürdüğü görülmektedir (Olivia ve Pawlas, 2004).

Amerika Chicago Üniversitesi profesörü Franklin Bobbitt, 1913 yılında bu yönetim şeklini eğitime uygulamıştır. Bu yönetim şekli içerisindeki ilkeleri okulda yapılan denetime uygulamıştır. Okul denetiminde uygulanan bu ilkeler, eğitimin önceden belirlenmiş amaçlarına yönelik etkinliklerinin bu amaçlara uygunluğu arasındaki işbirliğini öngörmektedir (Aydın, 2007). Bu anlayışa göre eğitimde denetim, öğretmenleri daha önceden belirlenen amaçları gerçekleştirirken bir düzene almaya çalışan ve öğretmenlerin belirlenmiş standart davranışlara uyup uymadıklarını kontrol eden; ayrıca yönetici ve öğretmen arasındaki çizgiyi keskin hatlarla ayıran bir felsefi yaklaşımdır. Eğitimde bilimsel denetim, öğretmenlerin daha profesyonel olmalarına ve sahip olmaları gereken standartlar oluşturmalarına katkı koymuştur. Bunun yanında olumsuz yönler de ortaya çıkmıştır. Bu anlayışla tüm öğretmenler kalıplaşmış standart birtakım davranışlara uymak zorunda bırakılmıştır. Bu da öğretmenlerin kişisel ve mesleki gelişimlerini, yaratıcılıklarını ve iletişimlerini olumsuz yönde etkileyerek mesleklerini de sıkıcı hale getirmiştir (Aydın, 2016).

2. Sanatsal Denetim:

Bu yaklaşımın kurucusu olan Elliot W. Eisner “önem teşkil eden her şey ölçülebilir” anlayışının zıttı olan sanatsal denetim yaklaşımını ortaya atarak bütüncül

bir model ortaya koymuştur. Bu yaklaşım, denetmenin sınıf içerisinde ortaya çıkan önemli ayrıntıları görerek değerlendirilmesine dayanmaktadır (Hopkins ve Moore, 1993).

Öğretim bir sanattır ve her zaman önceden planlandığı gibi gerçekleşmez. Ortamın şartlarına göre farklılık göstererek gerçekleşir. Öğretmenlerin derslerini nasıl öğretmeleri konusunda ortaya konulan kurallar onları olumsuz yönde etkiler (Hopkins ve Moore, 1993).

Eisner denetimde akılcılığa karşı estetik bir bakış açısı göstermiştir. Ona göre yapılan öğretim bir bilim değildir. Denetim, bilimden çok sanata daha yakındır. Bu yüzden denetmenin dayatmacı, kuralcı olmasına karşı çıkar. Öğretimi önemsizleştiren ve değer kaybettiren her türlü bilimsel çalışmaya karşı çok sert eleştiriler yapar (Pajak, 1993 Akt; Aydın, 2016).

Denetim kavramını sevmeyen Eisner, bundan hoşlanmadığını dile getirirken, bu sözcüğün daha çok bürokrasiyi çağrıştırdığını ve kişiler arasındaki bürokrasiyi desteklediğini ifade etmiştir. Ona göre denetim, kişiler arasındaki iletişimi ve bilgi konusundaki etkileşimi ortadan kaldırmaktadır. O yüzden denetmenin öğretmenler arasında baskıcı olmaması gerekmektedir. Öğretmenin denetmenin bildirdiği görüş ve önerileri kabul etme veya etmeme yönünde tercih kullanabilmesi yani denetmenin “danışman” olabilmesi önem taşımaktadır.

3. Öğretimsel Denetim:

Öğretimsel denetim, okul içerisinde yer alan farklı farklı öğretmen gruplarının ortaya koydukları süreçtir. Esas amaç ise öğrenciler için öğretmen ve denetmenlerin yardımı ile öğrencilerin verimli olabilecekleri nitelikli ortamlar sağlamak ve öğretim sürecine katkı koymaktır. Öğretimsel denetim modeli öğrenci, öğretmen ve denetmeni birbiri içine geçirerek işbirliklerini sağlayarak, öğretim sürecine katılımlarını sağlamaktadır.

Çok yönlü bir denetim modeli olan öğretimsel denetim, öğretmenlerin hem bireysel hem de grup çalışmalarına katkı koymaktadır.

Öğretimsel denetimin amacı okul başarısını arttırmak ve öğretimin gelişimini sağlamaktır. Okulun başarısını arttırmak ve öğretimin gelişimini sağlamak ancak öğretmenler arasındaki iletişimi güçlendirerek, işbirliğini arttırarak, tarafsız çalışma ortamı sağlayarak ayrıca öğrenci başarısını arttırarak sağlanmaktadır. Bu denetim sınıf içi ders denetimi, model geliştirme ve personel denetimi olarak birçok yönden liderlik ile birlikte ortaya çıkmaktadır.

4. Klinik Denetim

İlk kez Morris Cogan, Robert Goldhammer ve Robert Anderson tarafından 1960 yılında ortaya konulmuştur. Diğer denetim modellerine karşın, emredici değil etkileşimli, otokratik olmak yerine demokratik olma, öğretmen merkezli olmaktır. Klinik kelimesi öğretmen ve denetmenin yüz yüze olmasını ifade ederken sınıf içinde öğretmenin sergilediği davranışın önemli olduğuna odaklandığı yönünde ifade edilmiştir.

Klinik denetimin amacı, tarafsız bir bakış açısıyla öğretmenlere durumlarını gösterme ve bu konuda öğretimsel sorunları, aksaklıkları gösterip, anlatıp çözüm üretmektir (Achesan ve Gall, 1987, Akt. Aközüm, 2012). Bu yaklaşımın olasılıklarına göre ise oluşturulan program öğretmen ve öğrencinin günlük yaşayışlarında yer alan şeylerdir. Bir diğeri ise denetim gerçekleştirilirken denetmen ve öğretmenin aynı noktada, aynı güce sahip olmasıdır. Ayrıca denetmen öğretmenin olumlu ve güçlü yönlerini her zaman öne çıkarmalıdır (Balcı, 1987; Yalçınkaya, 1993).

Klinik denetim, öğretmen ve denetmenin ortaklığı olarak görülüp desteklenmelidir. Ayrıca klinik denetimde, denetmenlerin üstlendikleri rollerin, denetmenlerin tecrübelerine bağlı olarak öğretmenlere yol gösteren ve onları destekleyen yönde olduğu ifade edilmiştir (Özmen, 2000).

5. Gelişimsel Denetim

Bu denetim modeli Glickman tarafından geliştirilmiştir. Bu modele göre denetmen öğretmenin gelişim düzeyini iyi gözlemleyerek ona uygun olan denetim

davranışını bulup uygulamalıdır. Bu yaklaşıma göre denetim, öğretmeni korkutmak yerine öğretmenin ihtiyaçlarına uygun olanı bulmak olmalıdır.

Glickman ve arkadaşları (2004)'na göre bu denetim modeli öğretmenin örgüte bağlılığı ve gelişim düzeyinin gelişimsel denetim modeli ile desteklenmesine ve en uygun olanının bulunmasıdır (Fritz ve Miller, 2003).

Gelişimsel denetim yaklaşımı bireylerin yetişkin olduğuna dayanan bir yaklaşımdır (Hopkins ve Moore, 1993, Akt. İlğan, 2008).

Ayrıca gelişimsel denetim, denetmenin öğretmenin gelişimini tespit eden ve onlara en uygun olan davranışın bulunmaya çalışıldığı bir davranış sürecidir (Hopkins ve Moore, 1993, Akt. İlğan, 2008, White ve Daniel, 1996). Bu denetimin en zor yönü ise denetmenin öğretmenin gelişim seviyesini doğru bir şekilde tespit edebilmesidir. Bu denetimi yapacak olan denetmenlerin bu konuda çok iyi bir eğitim almış olmaları ve tecrübeli olmaları büyük önem taşımaktadır (Aydın, 2005).

Gelişimsel denetim üç temel düşünceye dayanır. Bunlardan birincisi, öğretmenlerin geçmiş yaşantılarındaki farklılıkları, onların birbirleriyle mesleki farklılıklarının olduğunu göstermektedir. İkincisi, öğretmenlerin yeteneklerinin ve etkililiklerinin farklılaşmasından dolayı, farklı denetlenmelerine ihtiyaç duyulmaktadır. Üçüncüsü ise öğretmenlerin amaçlarının, her öğretmenin düşünme becerisine ve gelişimine bağlı olarak farklılaşmasıdır (Glickman ve Gordon, 1987).

6. Farklılaştırılmış Denetim

Farklılaştırılmış denetim modeli Allan A. Glatthorn tarafından ortaya atılmıştır. Öğretmenlere alacakları denetim ve değerlendirme hizmetleri hakkında birden çok seçenek sunan bir denetim modelidir.

Farklılaştırılmış denetimi önemli ve gerekli yapan üç neden vardır. Bunlardan birincisi yönetici ve denetmenlerin yapmış oldukları denetimin yetersiz ve kişiye hiçbir katkısının olmamasıdır. İkinci neden ise, tüm öğretmenlere klinik denetim modelini uygulamak çok büyük bir farklılık ve fayda getirmemektedir. Üçüncü neden

ise her öğretmenin farklı bir gelişim süreci ve farklı öğrenim tarzlarının olduğudur (Glatthorn, 1984).

Farklılaştırılmış denetim modelinin en önemli noktası ise öğretmen ve denetmenlere öğretmeni geliştirmesi ve öğretimde var olan sorunlara çözüm bulunurken çok farklı seçenekler sunmasıdır. Ayrıca öğretmenlere işbirlikçi geliştirme, öze yönelen geliştirme seçenekleri arasında seçim yapma şansı vermektedir. (Abdulkareem, 2007; Fritz ve Miller, 2003; Jailall, 1998; Zepeda, 2007).

a. Denetim Türleri

“Denetimin türleri nelerdir” sorusuna farklı farklı yaklaşımlar olsa da, Taymaz (1993), eğitim alanında yapılan denetimin farklı boyutları olduğunu ifade etmiştir.

Denetimin amacı boyutunda, kurum ve ders denetimi, görevlendirme alanı boyutunda genel ve özel denetim, denetmenlerin sayıları boyutunda birey ve grup denetimi, denetimin devamlılığı boyutunda, sürekli ve belirli aralıklarla yapılan denetim, denetimin görevine göre, iç ve dış denetim, yapılan denetimin nitelik boyutunda ise teknik ve yönetim denetimi olarak sınıflandırmak uygun olur.

Eğitimde yapılan denetim ve değerlendirmeyi amaç boyutunda ele alan Balcı (2007), bu denetimi kurum ve ders denetimi olarak iki sınıfa ayırmaktadır.

1. Kurum Denetimi:

Örgütün hedeflenen amaçları gerçekleştirilirken o örgütün tüm paydaşları ile uygun olan kaynakların kullanılıp kullanılmadığının takibi, doğru kaynağın amaca uygun olarak nasıl kullanıldığının gözlemlenmesi ve kontrol edilerek sonuç için değerlendirilmesidir. Bir başka ifadeye göre, okulun hem yönetim hem de eğitim sürecinde yapılan etkinlikleri ve işlerle ilgili tuttuğu kayıtları ve bu kayıtların değerlendirilmesi amacıyla yapılan denetimdir (Taymaz, 2010).

2. Ders Denetimi:

Bu denetim daha çok sınıf içi etkinlikleriyle ilgili bir denetim türüdür. Sınıf içi çok basit ve sınırlı görülse de çok karmaşık ve güç bir yapıya sahiptir. Bu denetim sınıf içinde yer alan tüm paydaşlarla ilgilidir. Öğretmen, öğrenci ve sınıf içinde dersle ilgili kullanılan kaynaklardır (Aydın, 2013). Sınıf içi yapılan ders denetiminin asıl amacı öğretmenin gelişimini sağlamak, öğretim başarısını arttırmak, mesleğe ve meslektaşlarına yardım etmeyi sağlayarak, öğretmenin yeteneklerini geliştirerek, onların eksik yönlerini saptayarak bu yönde gelişimlerine yardımcı olmaktır (Taymaz, 2002).

Yapılacak olan ders denetimleri sadece sınıf içinde var olan durumların saptanması için değil, eksik olan yönlerin tespit edilerek bu eksikliklerin tamamlanması ve geliştirilmesi yönünde öğretmenlere yol gösterici olmayı içermektedir. Tüm bunlar dikkate alınırken öğretmenin derste değerlendirilmesi sadece bunlarla sınırlı olmamalıdır. Sınıf içi ve dışı birçok etkinlikleri kapsamalıdır. Yani yıllık planlarla, hazırlanmış olan günlük planların birbiriyle uyumlu olması. Öğrenciye verilen ev ödevleri, öğretmenin hataları düzeltme yönü gibi birçok etkinlik dikkate alınmalıdır (Taymaz, 2002).

Ders denetiminin amacı şüphesiz öğretmene yardımcı olmaktır. Bu yardım onun öğretim süreci içerisinde gelişimiyle sağlanmaktadır (Seçkin, 1998). Bu amaç doğrultusunda ders denetiminde öğretmenin davranışlarından öğrencilerin etkilenilmesi, derse uygun araç-gereç ve yöntemlerin seçimi ve bunların kullanımı ile ilgili öğretmene yardımcı olmak, öğretmene yol göstermek ve liderlik yapılması hedeflenmiştir (Şişman, 2002).

Taymaz (2002), bir okulda yapılan ders denetiminin belirli kurallara ve sıraya göre şekillenmesi gerektiğini ifade etmiştir. Bu sıra aşağıda belirtildiği gibidir.

1. Yapılacak olan ders denetimine uygun plan hazırlanmalı
2. Denetimden önce öğretmenle ilgili bilgi edinilir
3. Ders denetiminden önce öğretmenle bir görüşme yapılır

4. Denetlenecek olan öğretmenin önceden hazırlamış olduğu ders planına ve ders hazırlıklarına bakılarak kontrol edilir
5. Denetimin hangi ders saatinde yapılacağı hakkında öğretmene bilgi verilir
6. Denetlenecek öğretmen ile denetmen birlikte sınıfa girerler.
7. Denetmen sınıfa girerken kendisini tanıtır ve öğrencilerle tanışır
8. Denetmen sınıf içerisinde öğretmeni ve öğrencileri gözlemleyebileceği uygun bir yere oturur
9. Sınıf içerisinde olumlu ve sakin olunacak bir ortam yaratılır
10. Denetmen sınıf içerisinde yabancı biri gibi değil de sınıfın bir bireyi gibi davranır
11. Ders öğretmenin yapmış olduğu öğretim denetmen tarafından dikkatlice izlenir
12. Sınıfta planlı gözlem yapılır.
13. Denetmen yeri geldiğinde derse katılır
14. Öğretmenin ders araç-gereçlerinin seçimine ve kullanımına bakılır
15. Denetmen dersin sonuna kadar bekler
16. Denetmen ve öğretmen sınıftan beraber çıkar
17. Öğretmenin verdiği ödevler ve yaptığı sınav kağıtlarına bakılır
18. Öğretmenin dersin dışında yaptığı etkinlikler incelenir
19. Denetmen öğretmenle görüşür ve bilgi verir
20. Öğretmen tarafından denetim formu doldurulur.

Denetmenler ders denetimi öncesi faaliyetlerini yukarıda belirtilen kurallar doğrultusunda üç bölüme ayırabilir. Denetim öncesi, denetim sırasında ve denetim sonrası. Denetim öncesi denetmenin yapması gereken etkinlikler; plan hazırlaması, öğretmen ile ilgili bilgi edinme, öğretmenle tanışma, ders planları ve ders hazırlıklarının incelenmesi ve denetimi hangi ders saatinde yapacağını bildirmektir. Denetim sırasındaki faaliyetlere ise derse öğretmenle beraber gitme, öğrencilere kendisini tanıtmaya ve onlarla tanışma, uygun bir yere oturma, sınıf içerisinde olumlu bir ortam yaratma, sınıfta yabancı gibi değil de sınıfın bir bireyi gibi davranma, dikkatlice dersi gözlemleme ve derse katılma, dersin sonunda öğretmenle beraber dışarıya çıkmadır. Ödev ve sınav

sorularını inceleme, ders dışı etkinliklere bakma, öğretmenle birebir görüşme yapma ve öğretmenin denetmen formunu doldurması da denetmenin denetim sonunda yapması gereken faaliyetlerdir.

Ders Denetimi Amaçları şunlardır:

Taymaz (2005)'a göre ders denetimi okullarda, eğitimin önceden belirlenmiş amaçlarına ulaşması için sınıflarda, laboratuvar ve atölyelerde gerçekleştirilen denetimdir. Ders denetimi sadece sınıf içerisindeki etkinlikleri değil, aynı zamanda ders dışı etkinliklerin incelenmesini de kapsar.

Ders denetiminin amaçları şu şekilde maddeleştirilmiştir:

1. Denetimde öğretmenin olumlu ve iyi yönlerini tespit etmek.
2. Öğretmenin ders sırasında eksiklerini tespit ederek, düzeltmek için önerilerde bulunmak.
3. Öğretmenleri güdüleyip, hırslandırmak.
4. Eğitimde birlik sağlanmasına yardımcı olmak
5. Öğretmenlerin ders sırasında uyguladıkları metodları geliştirmek
6. Araç-gereçlerin kullanımının sağlanması
7. Öğrencilerin bilgilerinin bilimsel yöntemlerle ölçülmesini değerlendirilmesini sağlamak
8. Öğretmenin karşılaştığı veya karşılaşılabileceği sorunlar karşısında ona yardımcı olarak çözümler üretmek.
9. Yapılan denetime güveni arttırmak
10. Öğretmenin ders içi ve dışı etkinliklerdeki başarı ve başarısızlığını değerlendirip raporlaştırmak (Taymaz, 2005).

Ders denetiminde ortaya çıkan problemler:

Ders denetimi öğrencilerin öğrenme ortamında faydalanılan kaynakları incelemek, öğrenciyi geliştirmek amacıyla yapılır. Ders denetimi her zaman dersin içeriğinin incelenmesiyle değil de sınıf içerisindeki öğretmenin incelenip değerlendirilmesi ile son bulur.

Ders denetimi gerçekleştirilirken karşılaşılan birtakım problemlerden söz edilebilir. Bu problemlerden bazıları şunlardır (Poyrazoğlu, 1977; Akt: Taymaz, 2010):

1. Öğretmenin gelişimi ve yetişmesinde ders denetimi pek fazla önem taşımamaktadır.
2. Ders denetimi sırasında gerçekleşen gözlemler ve incelemeler objektif olma ilkesinden uzaktır.
3. Ders denetiminde süre kısa olduğu için öğretmenin tüm davranışlarını incelenmesi için yeterli değildir.
4. Denetmenler ders denetiminde öğretmeni yeteri kadar motive edememekte ve yol gösterici olamamaktadır.
5. Denetlenen öğretmen denetmenin sergilediği davranışlardan mutlu değildir.
6. Öğretmeni denetleyen denetmenler genellikle okul yöneticisinin etkisi altında kalmaktadır.
7. Öğretmenlerin denetimlerinde sahip oldukları siyasi görüşlerinin denetmen tarafından bilinmesinin olumsuz olabileceği kanısındadırlar.

Denetmenin görevlendirme boyutuna göre;

1. Genel Denetim:

Denetmen grupları tarafından gerçekleştirilen genel denetim, okulun veya kurumun bir bölümünü değil, genel olarak her bölümünü inceleyerek yönetim işlerini, okul çalışanlarını ve yaptıkları çalışmaları denetleyip, değerlendirmeyi amaçlamaktadır (ETS, 1981).

2. Özel Denetim:

Yönetime ait yapılan denetlemedir. Özel denetim kurumları tarafından yapılır. Mali yönden kamu sektörünü Sayıştay, İktisadi Kamu Kuruluşlarını Yüksek Denetim Kurulu gerçekleştirdiği denetimlerle denetler ve özel denetim adı altında değerlendirme raporu hazırlar (Altay, 2006).

Amaç, yönetimin hukuka uygunluğunu denetlemektir. Özel denetmenlerden oluşturulan denetim kurulu tarafından denetlenir. Ayrıca halkın şikayetlerinin dikkate alındığı da görülmektedir (Akıncı, 1999).

Denetmenlerin sayıları boyutunda;

1. Birey olarak denetim:

Tek bir denetmen tarafından okulların veya kurumların yıllık plan etkinliklerinin, ayrıca yöneticilerin ve öğretmenlerin gerçekleştirdikleri etkinliklerin incelenmesi ve sonuçların değerlendirilmesidir.

2. Grupla yapılan denetim:

Grupla yapılan denetim, adından da anlaşıldığı gibi birden çok denetmen, başkan ve denetmen yardımcılarında oluşan bir grup tarafından yapılmaktadır. Müfettişlerin sayısı bakanlık tarafından gidecekleri kurumlarda görevli olan yönetici, öğretmen ve okulda görevli personelin sayısına göre belirlenir. Önceden hazırlanmış program doğrultusunda ve de kendi uzmanlık alanlarına göre yaptıkları denetimle yol gösterip, denetlemekle yükümlüdürler. Denetim faaliyetleri gerçekleştirilirken grup içerisinde amaçlara uygun olarak işbirliği yapılmaktadır (Tebliğler Dergisi-2521, 2001).

Denetimin devamlılığı boyutunda;

1. Sürekli olan Denetim:

Her yıl yapılan bir denetim türüdür. Sürekli denetim, denetim sonrasında verilen bir hizmet özelliği taşır. Denetmenin denetlediği kurum veya kişiler sürekli denetlendiği için sürekliliği ve gerçekliği olduğu görülmektedir. Bu denetim sonuçları kim tarafında istenildiyse kurum ya da kişi bilgileri raporlaştırılarak ilgili yere ulaştırılır. Bu denetim, denetlenenlere ve kurumlara istedikleri bilgileri veren bir denetim türüdür (Selimoğlu, 2005).

2. Aralıklarla yapılan denetim:

Denetlenecek olan kurum, okul veya kişilerin denetiminin ne zaman yapılacağı belli olmayan bir denetim türüdür. İlgili olan merkez tarafından yönlendirilen müfettişler tarafından gerçekleştirilir. Denetime gelen denetmenlerin, farklı farklı yerleri denetlemeye gittikleri için sadece inceleme yaptıkları kurum veya okulun o andaki

durumunu değerlendirebilirler. Aralıklarla yapılan denetimde, denetlenen kurumun veya okulun gelişip ilerlemesinin değerlendirmesi mümkün değildir (Taymaz, 2010).

Denetmene verilen göreve göre;

1. İç Denetim:

Okul faaliyetlerinin, okul politikasının, plan ve programlarının uygunluğunun denetlenmesi ve mevzuata uygun yapıp yapılmadığının kontrol edilip değerlendirilmesidir. İç denetim kendi içindeki sistemi kontrol ettiği için, kendisi başlı başına bir denetim mekanizmasıdır (Gönülaçar, 2010; www.ydk.gov.tr).

2. Dış Denetim:

Dış denetim, kurumların kendi elemanı olmayan, kurumla ilgisi ve bağı olmayan, tamamen bağımsız denetmenlerden oluşan bir denetim organı tarafından yapılan denetimdir (Uzun, 2007).

İç denetim gibi dış denetim de idareye yani yönetime gerekli bilgi ve önerileri sunmalıdır (Akyel, 2010).

b. Denetmen

Başarılı bir denetmenin görevi, öğretme ve öğrenmenin değerlendirilmesine yönelik tüm etkinlikleri kapsamaktadır. Bu konuda farkındalığı olan, bu sorumluluğu bilen iyi bir denetmen, eğitimdeki gelişmeleri takip eden ve çağdaş eğitim hakkında bilgi sahibi ve kendini geliştirendir (Aydın, 2007).

Denetmen, okulların amaçlarının doğru algılanıp, doğru olarak uygulanabilmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Okulların amaçlarını doğru algılayıp, doğru uygulatabilmesi için denetmenin, önce kendisi okulun amaçlarını doğru ve yerinde anlayabilmelidir. Bu da denetmenlerde bazı yeterlilikleri gerektirmektedir. Alanında başarılı olan bir denetmenin okulun amaçlarına uygun olup olmadığı konusunda takip edeceği yol büyük önem taşımaktadır. Denetmen öğretmene kendi kişisel yargılarını ve değerlerini zorlayıcı bir şekilde kabul ettirmemelidir. Denetmen öğretmenlere kaynak olup, yol göstererek onların kendi kendilerine amaçları anlayıp

yorumlayabilmelerini sağlamalıdır. Bunun sonucunda sadece amaçların iyi anlaşılması değil, öğretmenlerin gelişimlerine de katkı konulmuş olunur. Öğretmenlerin sürekli kendilerini geliştirmeleri, en son teknolojiyi takip etmeleri, kararlara katılımları onların mesleki açıdan gelişmelerine olanak sağlamaktadır (Aydın, 2007).

c. Denetmen Roller

Denetmen rollerinin oluşumu, denetmen yeterliklerine dayanmaktadır. Yönetimsel olarak denetimin amacı, kurum içindeki başarı ve verimliliği arttırmaktır. Bu açıdan denetmenlerin sahip oldukları roller, kurumun önceden belirlenen amaçlarını gerçekleştirmesine önemli bir katkıda bulunur (Açıkalın, 1992).

Denetim roller süreç, görev, rol ve davranış yönünü kapsamaktadır. Birçok bilim adamı denetmen rollerini liderlik, yönetici, rehberlik, öğretici, araştırmacılık ve denetçilik olarak belirtmektedir (Başar, 1995; Taymaz, 2010).

Sınıflandırılan bu roller şunlardır:

1. Yöneticilik Rolü:

Yöneticiler hedeflenen amaçları gerçekleştirme ve çalışanlarını memnun etmek maksadıyla ellerindeki madde ve insan kaynaklarını doğru ve kapsamlı bir biçimde kullanmalıdır. Yöneticiler bunu yapabilmek için iyi bir yönetim bilgisine, liderlik ve iletişim özelliğine ihtiyaç duymaktadır (Cemaloğlu, 2005). Aynı zamanda bir yönetici olan denetmen, topluluğun yaptığı çalışmaları destekleyerek yön verip, gerekli olduğu yerlerde rehberlik yapmak durumundadır (Bilir, 1989 akt. Eyi, 2006). Buna bağlı olarak denetmen, okulun öğretim programlarını denetleyerek, öğretmenleri de değerlendirmelidir.

2. Liderlik Rolü:

Lider, kuruma vizyon kazandırmak, kurum çalışanlarını destekleyerek, onların daha iyi çalışmalarını sağlamak, değişimi ve yeniliği destekleyen kişiler olarak tanımlanır.

Birçok bilim adamı liderlik ile yöneticilik arasındaki farkı defalarca ifade etmişlerdir. Beach ve Reinhartz (2000), Kotter (1990), yöneticiyi kurumların var olan vizyon ve misyonunu gerçekleştirmelerinde rol oynayan kişi, lideri ise kurumun vizyon ve misyonunu yaratan kişi olarak ifade etmişlerdir (Beach ve Reinhartz, 2000).

3.Öğreticilik Rolü:

Denetmenin amacı tüm öğretmenlerle beraber eğitimin amaçlarına ulaşmasını sağlamaktır. Paylaşılan hedeflerin aynı olması, sorunlara çözüm bulunması, beraber karar alınması ve ortaya çıkan sonuçların beraber incelenmesi ve değerlendirilmesidir (Ünal, 1989). Bu açıdan değerlendirildiğinde denetmen bir öğreticidir. Bunu başarabilmek için denetmen, ilk önce kendinden başlayarak herkesin düşüncelerini anlayarak onları tanımaya çalışmalıdır (Açıkalın, 1992).

4.Rehberlik Rolü:

Okullarda öğretmenlerin yoğun çalışmaları, zaman yetersizliği düşünülürse eğitim-öğretim sahasında gerçekleşen yenilikleri pek takip edemedikleri gözlemlenmektedir. Bu açıdan denetimin en önemli noktası olan öğretmenlerin gelişimini sağlamak çok gereklidir (Sağlam, 1975). Denetmenin rehberlik rolü üstlenmesi büyük önem taşımaktadır.

5.Araştırmacılık Rolü:

Denetmen, eğitim –öğretim sistemini geliştirebilmek için okullardaki yapı ve var olan davranışlarda olan yenilikleri takip ederek öğrenir ve daha önce bu konularda yapılmış bilimsel araştırmaların sonuçlarından yararlanır (Bilgen, 2004, akt. Yılmaz, 2007; Kavaz, 2005).

Bu açıdan denetmenler araştırmacı rollerini kullanarak sorunlara çözüm üretme sürecinde bilimsel verilerden yararlanabilirler. Buldukları çözüm önerilerini daha önceden çalışılmış bilimsel çalışmalarla destekleyebilirler (Başar, 1995).

Bu rol denetmene çözüm üretmeyi öğretir. Güven, itibar ve saygı kazandırır. Denetmenler bu rol ile teknik ve becerilerinde bilimsel özellikler kazanırlar (Cengiz, 1992, akt. Ateş, 2008).

Bu rol denetmenle denetlenen kişi arasındaki bilgi alış verişini, denetmene karşı oluşmuş olan yanlış önyargıları kaldırarak iletişimi de güçlendirir (Başar, 1995).

6.Sorgulayıcılık Rolü:

Devlet işlerinin rahat bir ortamda yapılmasını, sorunsuz bir şekilde yürütülmesini sağlamak, yapılan işlerin yasaya uygun olup olmadığını denetlemek adına soruşturma görevi alan kişilerdir (Yılmaz, 2007). Buradaki denetmenlerin asıl görevi yapılan bir hareketin disiplin suçu olup olmadığının tespiti, eğer bu hareket bir suçsa kimin suçlu olduğunu yasaya göre belirleyip, verilmesi gereken cezayı vermektir (Başar, 1995).

Öğretmenlerin eğitimcilikleri ile bağdaşmayan sorgulayıcı denetmen rolü, bilim adamları tarafından da çağdaş denetim özelliklerine de uymadığı belirtilmiştir (Özmen ve Şahin, 2010).

a. Denetmen Yeterlikleri

Bireylerin üstlendikleri rolleri yerine getirirken sahip olması gereken nitelikler, denetmenin sahip olduğu yeterlikleridir (Bursalıoğlu, 1975, akt. Taymaz, 2005). Okul ortamlarında denetmenden beklenen okulda yapılan işleri takip etmesi ve izlemesidir (Percival ve Tranter, 2004).

Denetmenlerin sahip oldukları yeterlikleri üç bölüme ayırabiliriz. Denetmenin uzmanlık yönünü düşünürsek teknik, insani özelliklerini düşünürsek insancıl ve sorunları değerlendirip çözüm üreten ve değerlendirme yapma yönünü düşünürsek karar yeterlikleri ortaya çıkmaktadır (Başar, 1988, akt. Taymaz, 2005).

1. Teknik Yeterlikler:

Bu yeterlikler denetmenin görevi gereği yerine getirmekle sorumlu olduğu etkinliklerde kullandığı yöntem ve teknikleri kapsar. Yapılacak olan hizmetin doğru sıra ve yerine göre yapılması, ortaya çıkan başarının istenilen kalitede olması teknik yeterliklerin olmasını gerektirir (Taymaz, 2005).

Okula gelen denetmenden beklenen şey; denetimi yönetmesi, öğretmenin kendisini bilgili ve güvenilir ellerde hissetmesini sağlaması ve ona yardım eden kişinin kendisini hatalarından soyutlamasını sağlamaktır (Percival ve Tranter, 2004).

2. İnsancıl Yeterlikler:

Denetmenin bireysel farklılıkları göz önünde bulundurarak öğretmenlerin morallerini yükseltmesi, onları olumlu düşünmeye yöneltmesidir.

3. Karar Yeterlikleri:

Eğitim sisteminin amaçlarına ulaşması için yapılması gerekenler, bu süreçte karşılaşılan sorunlara çözüm üretebilme ve bu yapılan etkinliklerin amaçlara ne kadar yaklaştığını ölçme sürecidir.

Karar yeterliği sadece kararların alındığı sürece kadar olan bölümü değil, bu süreç içindeki etkinliklerin izlenmesi ve sonuçlarına ulaşıldığı noktayı da kapsamaktadır.

Öğretmen

Toplumumuzun refah seviyesinin yükseltilmesi, gelişmesi ve ilerleyebilmesi için okullardaki eğitimin iyi ve kaliteli olması gerekmektedir. Eğitimin iyi olabilmesi için ise okulların niteliklerinin yükseltilmesi gerekmektedir. Yani kaliteli ve nitelikli öğrenciye sahip olabilmek için öğretmenin iyi olması gerekmektedir (Özyar, 2003; Seferoğlu, 2003).

İyi öğretmen kavramı Bayrak (2001) 'ın görüşüne göre başarıyı seven, hırslı olan, okul ortamındaki stresle baş edebilen, okul içinde ve dışında iletişimi güçlü olan ve bunu iyi kullanabilen, öğrencilere rehberlik edebilen, sırasında anne ve baba olabilen kişidir (Acat, 2005; Özabacı, 2005). Geleneksel düşünce yapısına göre ise öğretmen, bilgi sahibi olan ve bilgiyi karşısındaki kişilere en iyi şekilde aktarandır. Ancak teknolojinin ilerlemesi ve öğretim tekniklerinin çoğalması sınıf içerisinde öğretmenin de ister istemez sergilediği rolü değiştirmiştir. Ancak teknoloji sayesinde bu kadar bilgiye ulaşmak kolay olsa da öğretmenin yol gösteren, öğrenciye rehberlik eden özelliğine ihtiyaç artmaktadır. Öğrencilerin öğrenmeyi ve öğrenme imkanlarını doğru

kullanabilmesi, hedeflenen öğrenme davranışlarının dışında öğrenme gerçekleştirebilmesi, alan bilgisi ve toplumun ihtiyaçları doğrultusunda kendini ihtiyaç duyulan bilgiye yönlendirebilmesi öğretmenlerin sahip olmaları gereken görev ve sorumluluklarını, ayrıca sahip olması gereken nitelikleri değiştirerek artırmaktadır. Öğrencilerin sınıf içerisinde daha etkili olmalarını sağlayan, problem çözebilen, çözüm üretebilen, iletişimi güçlü, en iyi ve doğru kararı verebilen, araştıran, sorgulayan, yaratıcı olmalarını sağlayan aynı zamanda öğretim etkinliklerini düzenleyen; bunu yaparken de öğrencilerini iyi tanıyan onların sosyal ilişkilerini, fiziki gelişimlerini ve psikolojik durumlarını dikkate alan öğretmenler olmalıdır. Bu da öğretmenlerin sahip olmaları gereken nitelik ve sorumluluklarını artırmaktadır (Eacute ve Esteve, 2000; Gürkan, 2001).

Eğitim öğretim etkinliklerini gerçekleştirilmesi ve bu konuda elde edilen başarının en önemli kaynağı öğretmendir. Bu yüzden öğretmenlik mesleği ile diğer meslekler arasında Ryan (1960), Good ve Grouws (1979), Rosenshine ve Stevens (1986) ve Confery (1990)'a göre daha farklı ve elit özelliklerin olması gerekmektedir. Bu özelliklerin bazıları ise; bilişsel yeterliliğe sahip olmak, yaratıcı, öğrenciyle duygusal uyum sağlayabilme, öğrenci ile sürekli iletişim içerisinde olmaktan mutlu olmak, dostça davranış biçimi sergileyebilmek, öğrenciyi yargılayıcı, suçlayıcı değil de problemi çözebilen davranış sergileyebilen, ana dilini iyi kullanabilen, yardımsever, kendine güvenen, toplumsal ve sosyal aktivitelere katılan, kişisel gelişimi dikkate alan, edebi konulara ilgi gösteren okumayı seven, ilgili olduğu alanında ve insan ilişkilerinde etkili eğitime sahip tam donanımlı ve demokratik tutum ve davranış sergileyebilen özellikleri sergileyen ve niteliklere sahip olmaktır.

Türk Eğitim Derneği (2009)'nin yapmış olduğu bir çalışmada, günümüzde öğretmenlerin sahip olmaları gereken özellikler şöyle sıralanmıştır:

1. Öğretmenlerin kendilerini öğrencilerine adanmaları ve onların öğrenmeleri için gereken her şeyi yapmaya çalışıyor olmaları,
2. Teknolojik yeterlik, pedagojik yeterlik ve alan bilgisine sahip olmaları,

3. Öğretimi rastgele değil, planlayarak uygulamaya çalışmalı,
4. Öğretimi izlemeli ve sonuçları değerlendirmeli,
5. Öğrencilerle etkili ve düzgün iletişim kurabilmeli, ayrıca öğrencilerin davranışlarını da izleyip yönlendirmeli,
6. Öğrencilerin bireysel ve mesleki gelişimlerini planlayarak hareket etmeli,
7. Okuldaki diğer öğretmenlerle, okul çalışanları ve velilerle iletişim içerisinde olmalı ve işbirliği içerisinde hareket etmeli,
8. Öğretmenlikle ilgili gereken yasayı bilmeli.

Türkçe /Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi

Eğitim sistemlerinin başta gelen en temel amacı toplumlarının sahip oldukları kültürel değerleri ileriki dönemlere, doğru olarak iletmek ve bu değerleri benimseterek toplumu geliştirmektir. Bu yüzden Türk Dili ve Edebiyatı öğretiminin ne kadar önemli olduğu bilinmektedir. Bu ders iki önemli noktaya değinmektedir. Bunlardan biri dil, bir diğeri ise edebiyattır. Dil dersi öğrencilere orta düzeyde bir dil alışkanlığı kazandırarak, dilin özelliklerini öğretmeli; edebiyat ise öğrencilere içerisinde estetik barındıran ve zevk veren bir araç olarak kazandırılmalıdır (Cemiloğlu, 2003).

Toplumların sahip oldukları milli kültür ve değerlerin en önemli unsurlarından biri dil, bir diğeri ise sahip oldukları edebiyattır. İlk olarak çocuklar dil ve edebiyatı okulda öğrenirler. Bu yüzden kültürün öğretilmesi ve geliştirilmesiyle dil ve edebiyat öğretimi yakından ilişkilidir (Kantemir, 1976). Daha genel olarak bakacak olursak; insan açısından dil, yaşanan dünyada yer aldığımız noktayı belirleyen en önemli unsurdur. İnsanları diğer canlılardan ayıran, insanı insan yapan en önemli özellik dil ve konuşma yeteneğidir. Dil insanların duygularını, düşüncelerini ifade edebilmelerini sağlar (Aksan, 2000).

İnsanları diğer yaşayan canlılardan ayıran diğer bir özellik de sanattır. Söz kullanılarak ifade edilen, gerçekleştirilen tüm sanatların kullanılan maddesi ve ortaya çıkan ürün de yine dildir (Aksan, 2000).

Dil ve edebiyat öğretmenleri, öğrencilerin dili doğal ortamda öğrenmelerini ve dili bu ortamda kullanmalarını izleyerek, onlara destek olmalıdırlar. Dil ile ilgili gelişimlerini övmeli, onlara destek çıkmalıdırlar (Power ve Hubbard, 2002). Dil

öğretmenleri, aynı zamanda diğer ders öğretmenleri ile iletişim içerisinde olmalı ve kendi derslerini diğer derslerle birleştirmelidirler (Strickland, Galda ve Cullinan, 2004). Sınıf içerisinde öğrencilerin diğer derslerle ilgili öğrendikleri kavramları doğru anlayıp, bunları kullanmalarını sağlayan etkinlikler ve çalışmalar yapmalıdırlar. Ayrıca öğrencilere kişisel özellikleri kazandırılırken okul idaresi, aileler, okuldaki zümresi ve diğer sanat öğretmenleri ile de işbirliği içerisinde olunmalı ve öğretmenlerin iletişimi güçlü olmalıdır. Bunların gerçekleştirilebilmesi için okulda, sınıfı oluşturan öğrenci sayısının da belirli sayıda olması gerekmektedir. Sınıftaki öğrenci sayısının az olması, öğrencilerin duygu ve düşüncelerini, ne hissettiklerini öğretmene sözlü ve yazılı olarak daha rahat anlatabilmelerini ve öğretmenle daha sağlıklı bir iletişim kurabilmelerini sağlamaktadır.

Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenleri özverili, sabırlı ve yetenekli olmalıdır. Çünkü bu alanda görevli öğretmenlerin yerine getirmekle yükümlü oldukları büyük sorumluluklar vardır. Marshall (1994), tüm derslerin öğretmenlerinin önemli olmasına karşın en önemli öğretmenlerin ana dil eğitimi veren öğretmenler olduğunu ifade etmiş ve ana dil eğitiminin önemini vurgulamıştır. Çünkü ana dil, tüm derslerin eğitiminde gereklidir. Tüm dersler ana dil yeterliliğine bağlı olarak anlatılır. Bu yüzden Türk Dili ve Edebiyatı/Türkçe öğretmenlerinin hizmet içi eğitimi ve göreve başlamadan önce aldıkları eğitim de büyük önem taşımaktadır.

Toplumdaki bireylerin dil becerilerini aktif kullanmaları ve doğru iletişim kurabilmeleri büyük önem taşımaktadır. Bu açıdan dil öğretmenlerinin yetiştiriliş şekli ve gelişimi çok önemlidir.

Ana dilini iyi kullananlar tüm derslerde başarılı olurlar diyen Saraç (2005), aynı zamanda dilini iyi kullanan kişilerin meslek hayatları ve sosyal yaşamlarında da başarılı olduklarını dile getirmiştir. Bu yüzden nitelikleri yüksek Türkçe öğretmenleri, nitelikli bireyler yetiştirmektedir.

Sahip olduğumuz kültürel mirasımızın gelecek nesillere aktarılmasında, kültürel zenginliklerimizin yaşatılıp, paylaşılmasında dil eğitiminin önemi olduğu bilinirken, iletişim alanında da büyük önemi olduğu görülmektedir. Kişiler bazen dinleyici olarak konuşulanların doğruluğunu alabilmeli, ya da konuşurken karşı tarafa doğru

aktarabilmelidir. Her iki durumda da kişilerin bu etkinlikleri gerçekleştirirken dili iyi kullanabilmeleri gerekir. Dolayısıyla iyi bir dil eğitimi almaları gerekir (Türkyılmaz, 2007). Bu açıdan düşünüldüğü zaman dili iyi kullanan kişiler, karşısındakini doğru anlayan ve de kendisini karşısındakine doğru anlatabilen kişilerdir. Dilin etkililiği, düşünce yeterliği ile doğru orantılıdır.

Kişiler öğrendikleri bilgileri eleştirebiliyorlarsa, sorgulayabiliyorlarsa ayrıca yazılı ve sözlü kendilerini ifade edebiliyorlarsa çağdaş dil yeterliklerine hakim oldukları içindir (Türkyılmaz, 2007).

Türkçe Öğretmenlerinde Bulunması Gereken Nitelikler:

Toplumu oluşturan bireyle, teknolojinin her geçen gün ilerlemesiyle bilgi çağıyla karşı karşıya kalmaktadır. Bilgi çağına ayak uydurabilmek için bazı mesleklerin üstlenmiş olduğu görev ve roller de değişmektedir. Bu değişim öğretmenleri de etkilemektedir. Daha önceleri öğretmenlerden beklenen, öğrenciye bilgi verme, öğrenciye kaynak sunma, öğrenciyi bilgi ile buluşturmaydı. Ancak değişen teknoloji ile öğretmen, öğrenciye bilimsel düşünmeyi öğretme, araştırmayı, sorgulamayı, doğruluğu ispatlanmış verilere inanmayı öğretmektedir (Doğanay, 2005).

Bireyin başarılı öğretmen olarak nitelendirilebilmesi için kendi alanında yeterli bilgiye ve meslek yeterliğine sahip olması gerekmektedir. İyi ve başarılı bir öğretmen ancak mesleğini seven, mesleğine saygı duyan kişilerden oluşmaktadır. Bu bilgiler öğretmenin tecrübeleriyle de birleşirse nitelikli ve başarılı bir öğretmen profili ortaya çıkar (Sennaroğlu, 2001).

Öğretmenlerin sahip olmaları gereken yeterlikleri Demirtaş ve Barth (1997) dört başlık altında toplamıştır.

1. Öğretmenin sahip olduğu alan bilgisi
2. Öğretmenin öğretme-öğrenme sürecini iyi yönetmesi
 - Ders planı hazırlama, derse hazırlanma
 - Yöntem ve teknikleri kullanma
 - Öğrenciyle iletişim kurabilme

- Sınıfı iyi ve doğru yönetme
 - Öğrenmenin gerçekleşip gerçekleşmediğini değerlendirme ve rapor hazırlama
3. Rehberlik
4. Kişisel ve mesleki açıdan birtakım özelliklere sahip olma.

Günümüzde eğitimin en temel amacı, düşünen, yorumlayan, üreten, sentez yapabilen, doğru, dürüst bireyler yetişmesini sağlamaktır. Her geçen gün değişen bilgiye uyum sağlama, toplum ve toplumu oluşturan bireyler için önem taşımaktadır. Tüm bu becerilerin kazandırılıp, devamlılığının sürdürülmesi iyi bir Türkçe eğitimi ile sağlanmaktadır (Özbay, 2006).

Türkçe öğretiminin planlanmış amaçlarına ulaşabilmesi öğrencilerin sosyal çevre ile etkileşim ve iletişimiyle ilişkilidir. Türkçe eğitiminin gerçekleşebilmesi için öğrenci ve öğretmen için uygun ortamın hazırlanması, etkinliklerin belirlenmesi ve öğretmenin niteliklerinin ve yeterliklerinin iyi olması gerekir. Türkçe öğretmeni dil becerilerini iyi kullanan, araştırmacı, yol gösteren, kaynakları iyi seçen, kitap seçimini iyi yapan ve öğrencilerini yönlendiren olmalıdır (Topbaş, 1998).

Ana dilini iyi kullanan, geniş bir kültüre sahip ve tüm bu özelliklerine yeni teknik ve yöntemleri de ekleyerek katkı koyan Türkçe öğretmenleri gereklidir. Yeni yöntem ve teknikleri sınıf ortamına getiren, öğrenciyle buluşturan niteliklere sahip öğretmenlere ihtiyaç duyulmaktadır (Sever, 2004).

Öğretmenin alan bilgisinin yeterli olmaması, öğrenci ile iletişiminin zayıf olması, dersi ilgi çekici yöntemlerle anlatmaması sınıf içerisindeki etkileşimi olumsuz etkilemektedir. Bu açıdan öğretmenin hem mesleki yeterlik hem de alan yeterliği konusunda tam donanımlı olması büyük önem taşımaktadır (Güçlü, 2000).

Türkçe/ Türk Dili Eğitimi ve Öğretmenlerinin Denetimi

Toplumu oluşturan bireylerin toplum içerisinde sosyalleşmesi ve toplum yaşamına uyum sağlayabilmesi için, iletişim becerilerinin ve dil becerilerinin güçlü olması gerekmektedir. Bu açıdan ana dil eğitimi verecek olan kişilerin yetiştirilmesi büyük önem taşımaktadır. Öğrencilerin tüm derslerde başarılı olabilmelerinin aldıkları

ana dil eğitimine bağlı olduğunu savunan Saraç (2005), aynı zamanda bireylerin meslek yaşamlarında ve toplumdaki sosyal yaşamlarında da başarı elde edebilmelerinin, dili etkili bir şekilde kullanmalarına, sahip oldukları dil becerilerinin yeterliklerine bağlı olduğunu ifade etmiştir.

Toplumdaki her bireyin yaratıcı düşünceye, eleştirel bakış açısına, doğru düşünmeye ve bilimsel düşünmeye dil sayesinde sahip olduğu bilinmektedir. Tüm bu nedenlerden dolayı Türkçe eğitimi verecek olan öğretmenlerin meslek öncesinde ve hizmet ettikleri süre içerisinde yetiştirilip, yeterliklerinin artırılmasının büyük önem taşıdığı görülmektedir.

Türkçe öğretmeni, kitap okuyan, kaynak bulabilen, doğru kaynak ve kitap seçimi yapabilen, araştırmacı, dil becerilerini etkili, iyi ve doğru kullanabilen kişi olmalıdır. Öğrenme sürecinde iletişimin büyük bir yeri olduğu düşünülürse, bu öğretimi yapacak kişinin de dili etkili kullanma becerisine sahip olması gerekmektedir (MEB, 2005).

Bir beceri dersi olan Türkçenin en önemli özelliği öğrencilerin dil becerilerine sahip olmalarını sağlamaktır. Bu becerileri kazandıracak öğretmenin de bu konuda yeterliğinin olması önem taşımaktadır. Türkçe öğretmeni bu becerileri kazandırarak, güçlendirebilecek etkinlikleri, çalışmaları yapabilme özelliğine sahip olmalıdır. Bu açıdan bakıldığı zaman Türkçe öğretmenin iyi bir denetim sürecinin olması gerekmektedir.

Türkçe öğretim programlarında (MEB 2006) değerlendirme büyük önem taşımaktadır. Sınıf içerisinde öğrencinin ve yapılan çalışmaların değerlendirilmesi yanında, öğretmenin ve öğretmeni değerlendiren denetmenin de, denetim sürecinin de değerlendirilmesi gerekmektedir. Yapılan bu değerlendirmenin asıl amacı sistemin doğru çalışıp çalışmadığını görmek, hata varsa neden kaynaklandığının tespit edip, eksik olan yönlerin tamamlanmasını sağlamaktır. Bu açılardan denetim büyük önem taşımaktadır. Literatür incelendiği zaman Türkçe öğretmenlerinin denetiminin nasıl yapılması gerektiğine yönelik yapılmış bir çalışma olmadığı da görülmektedir.

2.8. İlgili Araştırmalar

Özan ve Özdemir (2011)'in “Müfettiş ve Öğretmen Görüşleriyle Neden Denetim” adlı çalışmalarında öğretmenlerin ve eğitim denetmenlerinin düşüncelerini değerlendirmiştir. Bu çalışmayla denetimin öneminin ve eğitime katkısının ne olduğunun ortaya konulması amaçlanmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre denetmenler ve öğretmenler denetimin belirlenen amaçlara ulaşmada önemli bir nokta olduğunu ifade etmişlerdir. Denetimin olmaması durumunda eğitimde bir çıkmaz ve karmaşa yaşanacağı, eğitimin niteliklerinin ve kalitesinin düşeceği yönünde ortak görüş bildirmişlerdir. Araştırmanın bir diğer sonucuna göre ise öğretmen ve denetmenler, denetimin öğrenci başarısına etkisi olup olmadığı yönünde farklı görüşte olduklarını ifade etmişlerdir. Denetmenlere göre denetim, öğrenci başarısını olumlu yönde etkilemektedir. Fakat öğretmenler denetimin, öğrenci başarısını etkilemediğini düşünmektedir.

Gündüz ve Coşkun (2011), “Teftiş Uygulamalarının Öğretmenlerde Yarattığı Stres Düzeyinin İncelenmesi” adlı çalışmalarında, ilköğretimdeki denetim uygulamalarının öğretmenler üzerinde yarattığı stres seviyesini ölçmüşlerdir. Araştırmanın sonucuna göre, öğretmenler, denetmenlerin olumsuz davranışları ve denetmenlerin değerlendirme ölçütlerinden dolayı orta seviyenin üzerinde stres yaşayarak gerildiklerini, genel olarak denetim sürecinin olumsuzluklarından da orta seviyeye yakın stres yaşadıklarını ifade etmişlerdir.

Ateş (2008), yapmış olduğu bir çalışmada ilköğretim denetmenlerinin yeterliklerinin ne olduğunu ve hangi seviyede olduğunu araştırmıştır. Araştırmaya katılan yöneticiler denetmenlerin teknik yeterlikleri yeterli seviyede yerine getirdiklerini, bunun yanında insancıl ve karar yeterliklerini az seviyede gerçekleştirdiklerini ortaya koymuşlardır.

“Öğretmen Görüşlerine Göre Denetmenlerin Etik Davranışları ve Ders Denetimi Yeterlikleri” adlı çalışmalarında Demirtaş, Karabatak ve Küçük (2015), öğretmenlerin görüşlerine başvurarak müfettişlerin etik davranışlarının ve ders denetimi yaparken yeterliklerinin ne olduğunu araştırmışlardır. Araştırmanın sonucunda müfettişlerin

sergiledikleri etik davranışlar ve ders denetimi gerçekleştirme yeterlikleri cinsiyet ve kıdem bağımsız değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermiştir.

Gündüz (2016), “Öğretmenlerin Denetmenlere İlişkin Görüşleri: Müfettiş mi? Okul müdürleri mi? adlı çalışmasında şu sonuçlara ulaşmıştır:

1. Araştırmaya katılan öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu, denetimi denetmenlerin değil de okul müdürlerinin yapması gerektiğini belirtmişlerdir.
2. Müdürlerin denetim yapması öğretmenlerin büyük çoğunluğunun performansında bir değişiklik yaratmazken, az bile olsa bazı öğretmenlerin performans değerlendirmelerinde artma olduğu görülmüştür.
3. Öğretmenlerin çoğu, denetimi müdürlerin yapmasının daha etkili olduğunu söylemişler, bir bölümü ise, denetmenlerin meslek yeterlikleri ve tarafsızlıklarının müdürlere nazaran daha yeterli olduğunu ifade etmiştir.
4. Öğretmenlerin çoğu denetimin belirli aralıklarla ve sürekli yapılması gerektiğini ifade ederken, bir kısım öğretmen de denetimi gereksiz ve verimsiz bir süreç olarak gördüğünü ifade etmiştir.

Yıldız ve Yavuz (2015), Türkçe öğretmenlerinin görüşlerine göre denetimin nasıl olması gerektiğini değerlendirmişlerdir. Öğretmenlerin ifadesine göre yapılan denetimlerde öğretmenlerin açığının arandığı, evrak denetimi yapıldığı ve denetimlerin yılda bir veya iki kez yapılmasının etkili olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bunu yanında öğretmenler denetimlerde, sadece öğrencilerin başarılarının değil, diğer öğretmenlerin hatta velilerin de denetim sürecine katılmaları gerektiğini belirtmişlerdir. Ayrıca denetmenin Türkçe öğretmenlerinin özellikle öğrenme konusunda yeniliklere açık olmalarını ve öğrencilerinin başarılarının da değerlendirmeye eklemesi gerektiğini dile getirmişlerdir.

Tok (2015), “Farklı Gözlerden Maarif Müfettişleri” adlı çalışmasında metaforlar aracılığıyla müfettiş kavramının oluşturduğu algıları incelemiştir. Bunu sonucunda müfettiş kavramına ilişkin geçmişte var olan olumsuz algının günümüzde de olduğu görülmüştür. Bunun yanında çalışmada az da olsa yol gösteren, bilgili olduğunu ifade ettikleri metaforlar da vardır.

Rizzo (2004), yapmış olduğu bir araştırmada sınıf öğretmenlerinin ve denetmenlerin denetim ile ilgili görüşlerini incelemiştir. Bu araştırmanın sonucunda;

1. Denetimin ilk amacı tanışmak değil, öğretme ve öğrenme sürecini geliştirmektir.
2. Öğretmen ve denetmenlere göre, denetim daha sık yapılmalıdır.
3. Hem denetmenler hem de öğretmenler, denetimin denetmen ve öğretmen arasındaki işbirliğini ve görüşmeyi arttırmasını ve denetmenlerle daha sık görüşülmesi gerektiğini belirtmişlerdir.
4. Denetmenler ve öğretmenler, ideal denetim boyutunda sadece öğretmenlerin değil, velilerin, diğer öğretmenlerin ve öğrencilerin de bu sürece katılmaları gerektiğini belirtmişlerdir.

Sargent (2003), yapmış olduğu bir araştırmada, 15 ile 25 yıl arasında kıdeme sahip olan öğretmenlerin denetim sürecindeki tecrübelerini incelemiş ve öğretmenlerin denetimle ilgili istek ve taleplerini ortaya çıkarmayı hedeflemiştir. Bunun sonucunda ise;

1. Araştırmaya katılan hiçbir öğretmen, denetimi olumlu karşılamamıştır. Ancak bunun yanında öğretmen olarak mesleki ve kişisel özelliklerin gelişimi için denetimi desteklemişlerdir.
2. Denetimde en etkili noktanın geribildirim olduğunu ifade etmelerine rağmen, bunun sıklıkla değil, çok nadir yapıldığını belirtmişlerdir.
3. Araştırmaya katılan çoğu öğretmen, öğretmen denetiminden okul yöneticisinin sorumlu olması gerektiğini belirtirken, yöneticilerin kendileriyle daha fazla zaman geçirerek ilgilenmelerini istediklerini ifade etmişlerdir.
4. Yapılan denetimlerin orta düzey kıdeme sahip öğretmenlere farklı yapılması gerektiğini belirtmişlerdir.

Mc Crone ve diğerleri (2007), yapmış oldukları bir çalışmada, denetim ve denetimin sonuçlarının okulun gelişimi ve etkililiği üzerindeki etkisini araştırmışlardır. Bu çalışmanın sonucunda;

1. Araştırmaya dahil edilen okulların büyük bir kısmı, denetimin okul başarısını etkilediğini ve okulu geliştirdiğini düşünmektedir.
2. Denetmenin yazdığı raporların ve yapılan değerlendirmelerin, doğruyu bulma yönünde okulun gelişimini desteklediğini belirtmişlerdir.
3. Denetim sürecinin başarılı olabilmesi için okulun kendi kendini denetlemesinin olumlu olacağını yani iç denetimin etkisi olacağı ifade edilmiştir.
4. Araştırmaya katılanlar kişisel gelişim, endişe ve yol gösterme yönünde denetmenin yazdığı raporları doğru, tarafsız ve faydalı bulduklarını söylemişlerdir.

Perryman (2007), denetimin öğretmenler üzerinde yarattığı duyguları incelediği çalışmasında, öğretmenlerin sürekli gerçekleşen denetimlerde stresli, endişeli, kaygılı ve kızgın olduklarını ve ortaya çıkan bu olumsuz duyguların da okulun başarısını ve gelişimini olumsuz yönde etkilediğini belirtmişlerdir.

Memişoğlu (2001), ilköğretim okullarında öğretmenlerin denetiminde müfettişlerin çağdaş denetim ilkelerine uyup uymadıklarının araştırdığı bir çalışmada; denetmenlerle öğretmenlerin farklı görüşte olduğunu saptamıştır. Denetmenler, öğretmen denetimlerinde çağdaş denetim ilkelerine uyduklarını ifade etmelerine rağmen, öğretmenler tam ters yönde görüş bildirmişlerdir.

Öztürk (1999), ilköğretimde sınıf ve branş öğretmenlerinin denetiminde kullanılan forumdaki ölçütlerin değerlendirildiği çalışmasında, öğretmenler kendilerini denetleyen denetmenlerin kullandıkları değerlendirme formundaki maddeleri yetersiz bulmuşlardır. Ayrıca bu değerlendirme formunda öğretmenin denetim sürecindeki çaba ve katkılarını, elinde bulunduğu imkanlarını, aile yapılarını ve öğrencilerin kişisel özelliklerini de dikkate alarak, denetim sürecinin sonunda değerlendirilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Öğretmenler bu değerlendirme formunun geliştirilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir.

Özer (2006), branşa göre ilköğretim denetmenlerinin yeterliklerini araştırdığı çalışmada denetmen ve öğretmenlerin görüşlerine başvurmuştur. Araştırmanın sonuçlarına göre,

1. Denetmenler kendileri ile aynı branşta olan öğretmenleri denetlerken gereken yeterliğe sahip olduklarını ifade etmişlerdir. Ders denetimi konusunda kendisini yetersiz olarak gören hiçbir denetmen yoktur. Öğretmenlere ise, kendileri ile aynı branşta olan denetmenlerin “oldukça yeterli” oldukları yönünde görüş bildirmişlerdir.
2. Denetmenlerin denetledikleri dersle branşlarının farklılık göstermeleri halinde öğretmenler “az yeterli” olduklarını, aynı branşta olsalar dahi denetmenlerce daha düşük seviyede olduğunu belirtmişlerdir.
3. Denetmenler öğrenim seviyeleri farklı olsa da ders denetimi yeterliklerinde anlamlı bir farklılık ortaya koymamışlardır.

Gün (2001), ilköğretim denetmenlerinin rehberlik rollerini gerçekleştirmeleri ile ilgili öğretmen ve denetmen görüşlerini incelendiği araştırmasında, denetmenler bu rolleri gerçekleştirirken ne kadar çaba harcasalar da öğretmenlerin gözünde bu rollerin gerçekleştirilme düzeyleri yetersiz olarak algılanmaktadır. Öğretmenler denetmenlerin rehberlik rollerini gerçekleştirmediklerini, öğretmenlerle yeterli iletişime girmediklerini, sevgi ve saygı noktasında yeterli olmadıklarını ifade etmişlerdir.

Eğitimde denetimin rolü oldukça büyüktür. Denetim hem var olan durumu değerlendirmek, hem de bu durumu geliştirip daha iyi bir noktaya getirmek amacıyla yapılmaktadır. Bu açıdan denetmenlere büyük görevler düşmektedir. Gerek öğretmenler gerekse okul yöneticileri denetmenlerin hem rehberlik eden, yol gösteren olmalarını, hem de iletişimi güçlü, alanında bilgili olmalarını beklemektedirler. Bu yüzden denetim yapacak olan kişinin meslek ve alan yeterliğinin olması gerekmektedir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Çalışmanın bu bölümü; araştırma modeli, evren ve örneklem, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve verilerin çözümlenmesi bölümlerinden oluşmaktadır. Verilerin analizi yapılırken kullanılacak olan istatistiksel teknikler hem nicel, hem de nitel olarak ayrı ayrı ele alınarak incelenmiştir.

3.1. Araştırma Modeli

Bu çalışmada nicel ve nitel araştırma tekniklerinin beraber kullanıldığı karma yöntemden yararlanılmıştır. Nicel araştırmalar rakamlarla gösterilen verilerin istatistiksel analizleri aracılığıyla, sosyal olayları inceleyen, neden-sonuç ilişkilerini ortaya koyan, topluma ait sistemlerin kurallarını bulmayı amaçlayan çalışmalardır. Bir başka ifadeyle geniş örneklem gruplarından veriler toplayarak oluşturulan varsayımları denetlemek amacıyla istatistiksel olarak analiz edilen ve elde edilen bilgileri genelleme yapmayı hedefleyen çalışmalardır (Büyüköztürk ve diğerleri, 2013). Karma araştırma yaklaşımı, nicel yöntemle yapılan çalışmalarda eksik olan “derinlik ve detay”, nitel araştırma yöntemiyle yapılan çalışmalarda ise “genelleme ve tahmin” boyutları açısından birbirini destekleyerek yapılan ve araştırmacıya farklı seçenekler sunan bir yaklaşımdır (Yıldırım ve Şimşek, 2011).

Karma araştırma yöntemi sadece nitel ve nicelin birbirine eklenerek oluşmamaktadır. Her iki araştırma yönteminin güçlü yönlerinin birbirini destekleyebilmek için kullanıldığı uyum çalışmalarıdır. Bu yöntemle araştırma sonuçlarına ulaşmak araştırmacı için çok daha kolay olmaktadır.

3.1.1. Araştırmanın Nitel Boyutu

Nitel araştırma, doğal ortamında bütüncül bir bakış açısıyla olayları algılamak, ortaya çıkarmak, tümevarımcı bir analiz yapmak, araştırmaya esneklik getirecek olan özellikleri içerisinde barındırmak şeklinde açıklanabilir (Demirli, 2007). Araştırmanın bu bölümü nitel araştırma modellerinden durum çalışması seçilerek gerçekleştirilmiştir.

Durum çalışmalarında herhangi bir durum veya olayla ilgili faktörler detaylı olarak incelenmektedir. Araştırmada ele alınan etmenlerin, bir durumu nasıl etkilediği ve bu durumdan nasıl etkilendiği belirlenmeye çalışılır. Bunun sonucunda da durum değerlendirilmesi yapılarak sonlandırılır (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz, Demirel, 2012; Glesne, 2012; Yıldırım ve Şimşek, 2011). Çalışmada elde edilen veriler, görüşme tekniği kullanılarak toplanmıştır. Yarı yapılandırılmış olarak hazırlanan sorular araştırmacı tarafından hazırlanıp görüşme formuna dönüştürülmüştür. Kullanılan bu görüşme tekniğiyle gerekli olan noktalarda görüşmenin gidişatına bağlı olarak farklı sorular da eklenebilmektedir (Glesne, 2012; Yıldırım ve Şimşek, 2011).

Bu çalışmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış sorulardan oluşan, önceden hazırlanmış görüşme formları KKTC’de GOÖD’ye bağlı okullardaki Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenleri ile okul yöneticilerine uygulanmış ve sonrasında Türk Dili ve Edebiyatı dersine yönelik etkili bir denetim modeli geliştirilmesine ilişkin bir amaç benimsenmiştir.

3.1.2 Araştırmanın Nicel Boyutu

Bu araştırmanın nicel boyutunda öğretmen görüşlerine göre denetmenlerin Türk Dili ve Edebiyatı dersine yönelik yaptığı denetimlerde öğretmenlik alan ve meslek bilgisiyle ilgili nelere dikkat etmesi gerektiğinin saptanması amacıyla tarama modeli kullanılmıştır. Özetle belirtmek gerekirse, nicel boyutta araştırma kapsamında bir ölçek geliştirmiş ve öğretmenlere uygulanmıştır. Ölçek, öğretmenlerin denetim sırasında hangi özellik ve davranışlarının denetlenmesi gerektiğine ilişkin beklentilerini temel almaktadır ve alan ile meslek bilgisi boyutlarını içermektedir.

3.2. Çalışma Grubu

3.2.1. Nitel Boyut İçi Çalışma Grubu

Bu çalışmada 80 Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeni, 26 okul yöneticisi ve 41 lise son sınıf öğrencisi ile çalışılmıştır. Araştırmaya dahil edilen Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenleri ve yöneticiler belirlenirken amaçlı örnekleme ve kolay ulaşılabilir durum örneklemesinden yararlanılmıştır. Araştırma yapan kişi çalışması için değerlendirme yapmış en uygun katılımcıları seçmiştir. Çalışmada amaçlı örneklem seçilip

kullanılmasının sebebi, araştırma konusunu derin bir şekilde incelemek, olayları ve sonuçları ortaya çıkarmak ve açıklamak içindir. Öğretmenlere ölçek ve görüşme soruları uygulanırken aynı zamanda yöneticilerle de görüşme yapılmıştır. Araştırmaya katılan Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenlerine ilişkin demografik bilgiler aşağıda verilmiştir.

Tablo 1.

Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenlerinin tanıtıcı özelliklerine göre dağılımı

	Sayı (n)
Cinsiyet	
Kadın	65
Erkek	14
Yaş grubu	
25-29 yaş arası	6
30-34 yaş arası	15
35-39 yaş arası	31
40-44 yaş arası	13
45-49 yaş arası	6
50 yaş ve üzeri	9
Mezun olunan branş	
Türk Dili ve Edebiyatı	69
Türkçe	11
Öğrenim düzeyi	
Lisans	63
Lisansüstü	16
Doktora	1
Mesleki kıdem	
20 yıl ve altı	63
21 yıl ve üstü	17

Tablo 1’de görüldüğü gibi, araştırmaya katılan öğretmenlerin 65’i kadın ve 14’ünün erkek olduğu, 6’sının 25-29 yaş arası, 15’inin 30-34 yaş arası, 31’inin 35-39, 13’ünün 40-44, 6’sının 45-49 yaş arası, 9’unun 50 ve üzeri yaş grubunda yer aldığı saptanmıştır. Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenlerinin 63’ünün lisans, 16’sının lisansüstü ve 1’inin de doktora mezunu olduğu, 63’nün 20 yıl ve altı, 17’sinin 20 yıl ve üzeri

mesleki kıdeme sahip olduğu görülmüştür. Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenlerinin mezun oldukları lisans bölümleri sorulduğunda ise, 69'unun Türk Dili ve Edebiyatı ve 11'inin de Türkçe bölümünden mezun olduğu görülmektedir.

Tablo 2.

Okul yöneticilerinin tanıtıcı özelliklerine göre dağılımı

	Sayı (n)
Cinsiyet	
Kadın	12
Erkek	13
Yaş grubu	
45-49 yaş arası	7
50 yaş ve üzeri	18
Öğrenim düzeyi	
Lisans	19
Lisansüstü	7
Mesleki kıdem	
20 yıl ve altı	1
21 yıl ve üzeri	25

Tablo 2 incelendiğinde, araştırmaya katılan okul yöneticilerinin 12'sinin kadın ve 13'ünün erkek olduğu, 7'sinin 45-49 yaş arası, 18'inin 50 yaş ve üzeri yaş grubunda yer aldığı saptanmıştır. Okul yöneticilerinin 19'unun lisans, 7'sinin lisansüstü mezunu olduğu, 1'inin 20 yıl ve altı, 25'inin 20 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahip olduğu görülmüştür. Okul yöneticilerine mezun oldukları lisans bölümleri sorulduğunda ise, 9'unun sosyal bilimler, 8'inin fen bilimleri, 3'ünün yabancı dil, 2'sinin sanat, 1'inin spor ve 1'inin de işletme alanından mezun oldukları görülmüştür.

Tablo 3.

Öğrencilerin tanıtıcı özelliklerine göre dağılımı

	Sayı (n)
Cinsiyet	
Kadın	22
Erkek	17
Yaş grubu	
17 yaş	6
17 yaş üzeri	33
Uyruk	
KKTC	8
KKTC-TC	13
TC	17
Diğer	1

Tablo 3 incelendiğinde, araştırmaya katılan lise son sınıf öğrencilerinin 22'sinin kadın ve 17'sinin erkek olduğu, 6'sının 17 yaş, 33'ünün 17 yaş ve üzeri yaş grubunda yer aldığı saptanmıştır. Öğrencilerin 8'inin KKTC, 13'ünün KKTC-TC, 17'sinin TC ve 1'inin başka bir uyruğa sahip olduğu görülmüştür.

3.2.2. Nicel boyut için evren ve çalışma grubu

Araştırma evrenini Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde görev yapan Türk Dili ve Edebiyatı ve Türkçe Öğretmenleri oluşturmaktadır. Zaman, maliyet ve kontrol bakımından araştırma evreninde yer alan tüm öğretmenlere ulaşamadığından Basit Tesadüfi Örneklem yöntemi kullanılarak %95 güven düzeyi ve %5 örneklem hatası ile 120 öğretmen ile görüşme gerçekleştirilmiştir.

Tablo 4.
Öğretmenlerin tanıtıcı özelliklerine göre dağılımı

	Sayı (n)	Yüzde (%)
Cinsiyet		
Kadın	93	77,50
Erkek	27	22,50
Yaş		
30-34 yaş	27	22,50
35-39 yaş	42	35,00
40-44 yaş	29	24,17
45-49 yaş	22	18,33
Uyruk		
KKTC	91	75,83
KKTC+TC	29	24,17
Branş		
Türk Dili ve Edebiyatı	105	87,50
Türkçe Öğretmenliği	15	12,50
Okul		
Kıbrıs içi üniversiteler	85	70,83
Diğer	35	29,17
Öğrenim düzeyi		
Lisans	100	83,33
Lisansüstü	20	16,67

Tablo 4'te araştırmaya dahil edilen öğretmenlerin tanıtıcı özelliklerine göre dağılımı verilmiştir.

Tablo 4 incelendiğinde araştırma kapsamına alınan öğretmenlerin %77,50'sinin kadın ve %22,50'sinin erkek olduğu, %22,50'sinin 30-34 yaş grubunda yer aldığı, %35,0'inin 35-39 yaş grubunda, %24,17'sinini 40-44 yaş grubunda ve %18,33'ünün 45-49 yaş grubunda yer aldığı tespit edilmiştir. Öğretmenlerin %75,83'ünün yalnız KKTC, %24,17'sinin KKTC ve TC uyruklu olduğu tespit edilmiştir. Öğretmenlerin %87,50'sinin Türk Dili ve Edebiyatı, %12,50'sinin ise Türkçe öğretmenliği bölümlerinden, %70,83'ünün Kıbrıs'ta bulunan üniversitelerden, %29,17'sinin ise Kıbrıs dışındaki üniversitelerden mezun oldukları, %83,33'ünün lisans ve %16,67'sinini lisansüstü düzeyde eğitime sahip olduğu görülmüştür.

Tablo 5.
Öğretmenlerin mesleki özelliklerine göre dağılımı

	Sayı (n)	Yüzde (%)
Mesleki kıdem		
0-5 yıl	17	14,17
6-10 yıl	21	17,50
11-15 yıl	21	17,50
16-20 yıl	36	30,00
21 yıl ve üstü	25	20,83
Çalışılan okul sayısı		
Tek okul	23	19,17
2-3 okul	61	50,83
4 ve üzeri okul	36	30,00
Okul konumu		
Kentsel	90	75,00
Kırsal	30	25,00
Öğretmen sayısı		
100 ve altı	68	56,67
101-200 arası	33	27,50
201 ve üzeri	19	15,83
Öğrenci sayısı		
500 ve altı	21	17,50
501-1000 arası	67	55,83
1001 ve üzeri	32	26,67
Çalışılan süre		
5 yıl ve altı	54	45,00
6-15 yıl arası	36	30,00
16 yıl ve üzeri	30	25,00
Sendika		
Üye	94	78,33
Üye değil	26	21,67
Hizmet içi Eğitim		
Alan	109	90,83
Almayan	11	9,17

Tablo 5’te araştırmaya katılan öğretmenlerin mesleki özelliklerine göre dağılımı verilmiştir.

Tablo 5' e bakıldığı zaman, araştırma dahil edilen öğretmenlerin %14,17'sinin 0-5 yıl, %17,50'sinin 6-10 yıl, %17,50'sinin 11-15 yıl, %30,0'unun 16-20 yıl ve %20,83'ünün 21 yıl ve üstü mesleki kıdeme sahip olduğu saptanmıştır. Öğretmenlerin %19,17'si bugüne kadar sadece 1 okulda, %50,83'ü 2-3 farklı okulda, %30,0'u ise 4 ve üzeri sayıda farklı okulda görev yapmaktadır. Araştırmaya dahil edilen öğretmenlerin %75,0'inin şuan çalıştıkları okulunda kent merkezinde, %25,0'inin ise kırsalda olduğu, %56,67'sinin şuan çalıştıkları okulda 100 ve altı sayıda öğretmen olduğu, %27,50'sinin 101-200 arası ve %15,83'ünün şuan çalıştıkları okulda 201 ve üzeri sayıda öğretmen olduğu tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin %17,50'si 500 ve altı sayıda öğrencinin yer aldığı bir okulda, % 55,83'ü 500-1000 arası öğrencinin yer aldığı ve %26,67'si 1001 ve üzeri sayıda öğrencinin yer aldığı bir okulda görev yapmaktadır.

Araştırmaya dahil edilen öğretmenlerin %78,33'ünün sendikaya üye olduğu, % 21,67'sinin ise üye olmadığı saptanmıştır. Öğretmenlerin %90,83'ü öğretmen yeterliliğine yönelik hizmet içi eğitim aldığını ifade etmişken, %9,17'sinin bu konuda herhangi bir eğitim almadığını ifade ettiği görülmüştür.

3.3 Veri Toplama Araçları

3.3.1. Nitel Boyut Veri Toplama Aracı

Bu çalışmada kullanılan yarı yapılandırılmış sorulardan oluşan görüşme formu, Türk Dili ve Edebiyatı dersine yönelik etkili bir denetim modelinin geliştirilmesine ilişkin öğretmen ve okul yöneticilerinin görüşlerinin ne olduğunu ortaya koymak maksadıyla oluşturulmuştur.

Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenlerinin görüşlerini ortaya koymak maksadıyla 5 tane açık uçlu soru oluşturulmuştur. Hazırlanmış görüşme formu ile araştırmanın alt amaçlarına uygun olarak Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenlerine;

1. Okulunuza gelen denetmenlerden beklentiniz nedir?
2. Eğitimde denetmen kaynaklı yaşanan sorunlar nelerdir?
3. Sizce bir denetmen, meslek hayatınız boyunca kaç kez sizi denetlemelidir?
4. Denetmen sizi denetlerken nasıl bir tavır içerisinde olmalıdır?

5. Sizce okullarda okul yöneticileri tarafından öğretmenlere yönelik iç denetim yapılmalı mıdır? Yapılması gerektiğini düşünüyorsanız nasıl olmalıdır? soruları yöneltmiştir.

Okul yöneticilerinin görüşlerini ortaya koymak maksadıyla 5 tane açık uçlu soru oluşturulmuştur. Hazırlanan görüşme formu ile araştırmanın alt amaçlarına uygun olarak okul yöneticilerine;

1. Okuluza gelen denetmenlerin öğretmenlerinizi denetlerken nasıl bir yaklaşım sergilemesini bekliyorsunuz?
2. Sizce bir denetmen hangi özelliklere sahip olmalıdır? (Kişisel ve mesleki)
3. Okulunuzdaki Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenlerinden neler bekliyorsunuz?
4. Denetmenlerin okulunuzdaki öğretmenleri denetlerken karşılaştıkları sorunlar nelerdir? Bu sorunlara ilişkin sizinle iletişime geçiliyor mu? Siz de çözüm üretme sürecine katılıyor musunuz?
5. Sizce okullarda, okul yöneticileri tarafından öğretmenlere yönelik iç denetim yapılmalı mıdır? Yapılması gerektiğini düşünüyorsanız nasıl olmalıdır? soruları yöneltmiştir.

GOÖD'ye bağlı liselerde öğrenim gören öğrencilerle öğretmenlerini denetlemek için gelen denetmenle ilgili görüşlerini ortaya koymak maksadıyla metafor çalışması yapılmıştır. Öğrencilere;

1. Denetmeni (Müfettiş) canlı ya da canlı bir şeye benzetmenizi istesem neye benzetirsiniz?
2. Aşağıdaki cümleyi tamamlayarak neden benzettiğinizi yazınız.
Denetmen.....benziyor.
Çünkü.....soruları sorulmuştur.

Araştırmada Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenlerine, okul yöneticilerine ve öğrencilere yöneltilen sorulardan oluşan görüşme formu, konu ile ilgili daha önce hazırlanmış çalışmalar araştırılarak, ayrıca Yakın Doğu Üniversitesi Türkçe Öğretmenliği Bölümünde görev yapan alan uzmanından da görüş alınarak

hazırlanmıştır. Görüşme formunun iç geçerliliğini sağlamak maksadıyla araştırmaya başlamadan önce alanda görev yapan bir öğretmenle çalışarak pilot bir uygulama yapılmıştır. Bunun sonucunda da elde edilen bilgiler bir uzman tarafından incelenerek görüşme formuna son şekli verilmiştir.

3.3.2.Nicel Boyut Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplama aracı olarak kişisel bilgi formu ve Türk Dili ve Edebiyatı Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeği olmak üzere iki bölümden oluşan bir anket formu kullanılmıştır.

3.3.2.1. Kişisel bilgi formu

Araştırmaya dahil edilen öğretmenlerin tanıtıcı ve mesleki özelliklerinin saptanması maksadıyla araştırmacı tarafından hazırlanmış olan bu bölümde kişisel özellikler, eğitim ile ilgili bilgiler ve mesleki özelliklere yönelik 14 soru yer almaktadır.

3.3.2.2. Türk Dili ve Edebiyatı (TDE) Dersinin Denetiminde Öğretmen Yeterliliği Ölçeği Geçerlik Analizi

Öğretmenlerin, denetmenlerin Türk Dili ve Edebiyatı dersine yönelik yaptığı denetimlerde öğretmenlik alan ve meslek bilgisiyle ilgili nelere dikkat etmesi gerektiği konusundaki görüşlerinin saptanması amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen Türk Dili ve Edebiyatı Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeği kullanılmıştır.

Ölçeğin nihai formu beşli derecelendirme kullanılarak hazırlanmış 27 sorudan oluşmaktadır. Yapılan geçerlik çalışması sonucunda ölçeğin mesleki yeterlilik ve alan yeterliliği olmak üzere iki faktörlü bir yapıya sahip olduğu görülmüştür. Ölçekte bulunan iki faktör toplam varyansın %54'ünü açıklamaktadır. Ölçek geneline ait Cronbach alfa katsayısı 0,94, mesleki yeterlilik alt boyutuna ait katsayı 0,90 ve alan yeterliliğine ait Cronbach alfa katsayısı 0,94 bulunmuştur. Ölçeğin geçerlik ve güvenirlik çalışmasına ilişkin bulgular aşağıdaki gibidir.

Kapsam Geçerliği

Araştırmacı tarafından uzman görüşleri alınarak ve literatür taraması yapılarak hazırlanan ve 40 önermeden oluşan bir madde havuzu oluşturulmuştur. Türk Dili ve Edebiyatı ve Eğitim Bilimleri alanında uzmanların görüşlerine sunulan, 40 önermeden 5 tanesi uzmanların görüşleri doğrultusunda ölçekten çıkarılarak ve taslak ölçekte yer alan önermelere ilişkin dil bilgisi hataları düzeltilerek 35 maddelik nihai taslak ölçek formu oluşturulmuştur. Ayrıca 10 öğretmenle yapılan pilot uygulama da öğrencilerden anlamadıkları soruları belirtmeleri istenmiş ve uygulama sonunda hazırlanan ölçeğin öğretmenler tarafından doğru algılanan ve anlaşılır bir ölçek olduğu görülmüştür.

Yapı Geçerliği

Türk Dili ve Edebiyatı (TDE) Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeğinin yapı geçerliliğini incelemek ve ölçeğin faktör yapısını ortaya koymak için Açımlayıcı Faktör Analizi (AFA) daha sonra ise Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) uygulanmıştır.

Açımlayıcı Faktör Analizi

Türk Dili ve Edebiyatı (TDE) Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeğinin yapı faktör yapısını ortaya koymak için öncelikle Açımlayıcı Faktör Analizi (AFA) kullanılmıştır. Açımlayıcı faktör analizi sahadan elde edilen veriler doğrultusunda, gözlenen ölçümlerden ortaya çıkacak değişkenler arasındaki teorik ilişkilerin veya bir dizi maddeden oluşan ölçeklerdeki öğelerin ölçtükleri varsayılan kavramların gerçekte bu yapı veya kavramı ölçüp ölçmediği ve en önemlisi bu yapıyı oluşturan birbirinden bağımsız etmenlerin belirlenmesinde kullanılmaktadır (Büyüköztürk, 2002).

Ölçeğin faktörleşebilir olduğunu incelemek adına veri setinin çok değişkenli normal dağılıma uyumu incelenmiş, KMO ve Bartlett testi sonuçları değerlendirilmiştir. Ölçeğin çok değişkenli normal dağılıma uyumunun incelenmesi amacıyla, Kolmogorov Smirnov, ShapiroWilks testleri yapılmış, dağılıma ait QQ plot incelenmiş ve dağılıma çarpıklık ve basıklık değerleri kontrol edilmiştir. Elde edilen sonuçlar doğrultusunda veri setinin normal dağılıma uyduğu sonucuna varılmıştır.

Açımlayıcı Faktör analizi için gerekli olan normallik varsayımının sağlanmasının ardından verilerin AFA yapılabilmesi için uygunluğunun belirlenmesinde kullanılan Kaiser-Meğer-Olkin (KMO) katsayısı ve Barlett'in küresellik testi uygulanmıştır. KMO katsayısı, veri matrisinin faktör analizi için uygun olup olmadığını, veri yapısının faktör çıkarma için uygunluğu hakkında bilgi verir. Faktörleşebilirlik için KMO' nun 0,60'tan yüksek çıkması beklenir. Barlett testi, değişkenler arasında ilişki olup olmadığını kısmi kolerasyonlar temelinde inceler (Büyüköztürk, 2009).

Tablo 6.

Türk Dili ve Edebiyatı (TDE) Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeği KMO ve Bartlett'in küresellik testi sonuçları

Kaiser-Meyer-Olkin Katsayısı		0,879
	Tahmini χ^2	2641,871
Bartlett'in küresellik testi	Sd	435
	P	0,000*

* $p < 0,05$

Tablo 6'da verilen sonuçlar incelendiğinde ölçeğe ait KMO katsayısının 0,879 olduğu ve önerilen değer olan 0,60'ın çok üstünde olduğu belirlenmiştir. Bartlett'in küresellik testi neticesinde ölçeğin hesaplanan tahmini ki kare değerinin 2641,871 olduğu ve ki kare değerinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır. KMO ve Bartlett'in küresellik testi sonuçları doğrultusunda veri setine faktör analizi yapılmasının uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

Türk Dili ve Edebiyatı (TDE) Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği ölçeğine Açımlayıcı Faktör Analizi uygulanırken, temel bileşenler analizi yöntemi kullanılmış ve verilere varimax dönüşümü uygulanmıştır. Ölçeğin faktör yapısının belirlenmesinde screeplot incelenmiş ve öz değeri 1'den büyük faktörler göz önünde bulundurulmuştur. Faktör arasındaki ayrımın iyi olmasına sağlamak amacıyla faktör yükleri 0,5'in altında olan maddeler ölçekten atılarak faktör analizi tekrar edilmiştir.

Tablo 7.

Türk Dili ve Edebiyatı (TDE) Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeği Açımlayıcı Faktör Analizi Sonuçları

Faktörler	Özdeğerler			Döndürülmüş Kareler Yöntemi		
	Top.	Açıklanan Varyans (%)	Küm(%)	Top.	Açıklanan Varyans (%)	Küm(%)
Faktör 1	12,82	42,72	42,72	9,95	33,17	33,17
Faktör 2	3,38	11,28	54,00	6,24	20,83	54,00

Tablo 7’de verilen Açımlayıcı Faktör Analizi sonuçları incelendiğinde Türk Dili ve Edebiyatı (TDE) Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeğinin öz değeri 1’den büyük olan 2 faktörlü bir yapıya sahip olduğu görülmüştür.

Türk Dili ve Edebiyatı (TDE) Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeğinde bulunan birinci faktörün tek başına ölçekteki toplam varyansın %33,17’sini açıkladığı ve bu faktöre ait öz değerin 9,95 olduğu görülmüştür. Ölçekte yer alan ikinci faktörün öz değeri 6,24’tür ve bu faktör tek başına ölçekteki toplam varyansın %20,83’ün açıklamaktadır. İki faktör birlikte Türk Dili ve Edebiyatı (TDE) Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeğindeki toplam varyansın %54,00’ünü açıklamaktadır.

Tablo 8

Türk Dili ve Edebiyatı (TDE) Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeği Faktör Yüklerine İlişkin Döndürülmüş Faktör Matrisi

	Faktör 1	Faktör 2
A1	0,80	
A2	0,79	
A3	0,77	
A4	0,77	
A5	0,76	
A6	0,73	
A7	0,73	
A8	0,73	
A9	0,72	
A10	0,71	
A11	0,70	
A12	0,70	
A13	0,66	
A14	0,65	
A15	0,64	
A16	0,62	
A17	0,62	
A18	0,61	
A19	0,60	
M1		0,79
M2		0,73
M3		0,70
M4		0,70
M5		0,70
M6		0,69
M7		0,67
M8		0,64
M9		0,64
M10		0,64
M11		0,63

Tablo 8 incelendiğinde Türk Dili ve Edebiyatı (TDE) Dersine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeğinde yer alan Faktör 1’de 19 önerme bulunduğu ve faktör yüklerinin 0,60 ile 0,80 arasında değiştiği, Faktör 2’de 11 önerme yer aldığı ve bu önermelerin faktör yüklerinin 0,63 ile 0,79 arasında değiştiği tespit edilmiştir.

Açımlayıcı Faktör Analizi sonuçları neticesinde 35 maddelik Türk Dili ve Edebiyatı (TDE) Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği ölçeği taslak formundan 5 önerme atılmış ve 30 maddelik formu oluşturulmuştur.

Doğrulayıcı Faktör Analizi

Açımlayıcı Faktör Analizi neticesinde elde edilen bulgular doğrultusunda Türk Dili ve Edebiyatı (TDE) Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği ölçeğinin yapı geçerliliğinin sağlanması amacıyla Doğrulayıcı Faktör Analizi uygulanmıştır. Doğrulayıcı Faktör Analizi, Açımlayıcı Faktör Analizi ile belirlenen faktörlerin, hipotez ile belirlenen faktör yapılarına uygunluğunu test etmek üzere yararlanılan faktör analizidir. Açımlayıcı faktör analizi, hangi değişken gruplarının hangi faktör ile yüksek düzeyde ilişkili olduğunu test etmek için kullanılırken, belirlenen k sayıda faktöre katkıda bulunan değişken gruplarının bu faktörler ile yeterince temsil edilip edilmediğinin belirlenmesi için DFA kullanılmaktadır (Aytaç ve Öngen, 2012).

Tablo 9.

Türk Dili ve Edebiyatı (TDE) Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeği DFA Uyum İyiliği Değerleri

Uyum İyiliği İndeksleri	Değer	Karar
χ^2/sd (ki kare / serbestlik derecesi)	2,011	Mükemmel
Yaklaşık Hataların Ortalama Karekökü (RMSEA)	0,076	Kabul Edilebilir
Normlaştırılmış Uyum İndeksi (NFI)	0,849	Kabul Edilebilir Değil
Karşılaştırmalı Uyum İndeksi (CFI)	0,901	Kabul Edilebilir
İyilik Uyum İndeksi (GFI)	0,903	Kabul Edilebilir

Tablo 9’da verilen Türk Dili ve Edebiyatı (TDE) Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeğine ait kurulan modele ilişkin uyum iyiliği sonuçları incelendiğinde, χ^2/sd değerinin 2,011 olduğu görülmektedir. Klein (2005)’e göre χ^2/sd ’in 3’ün altında

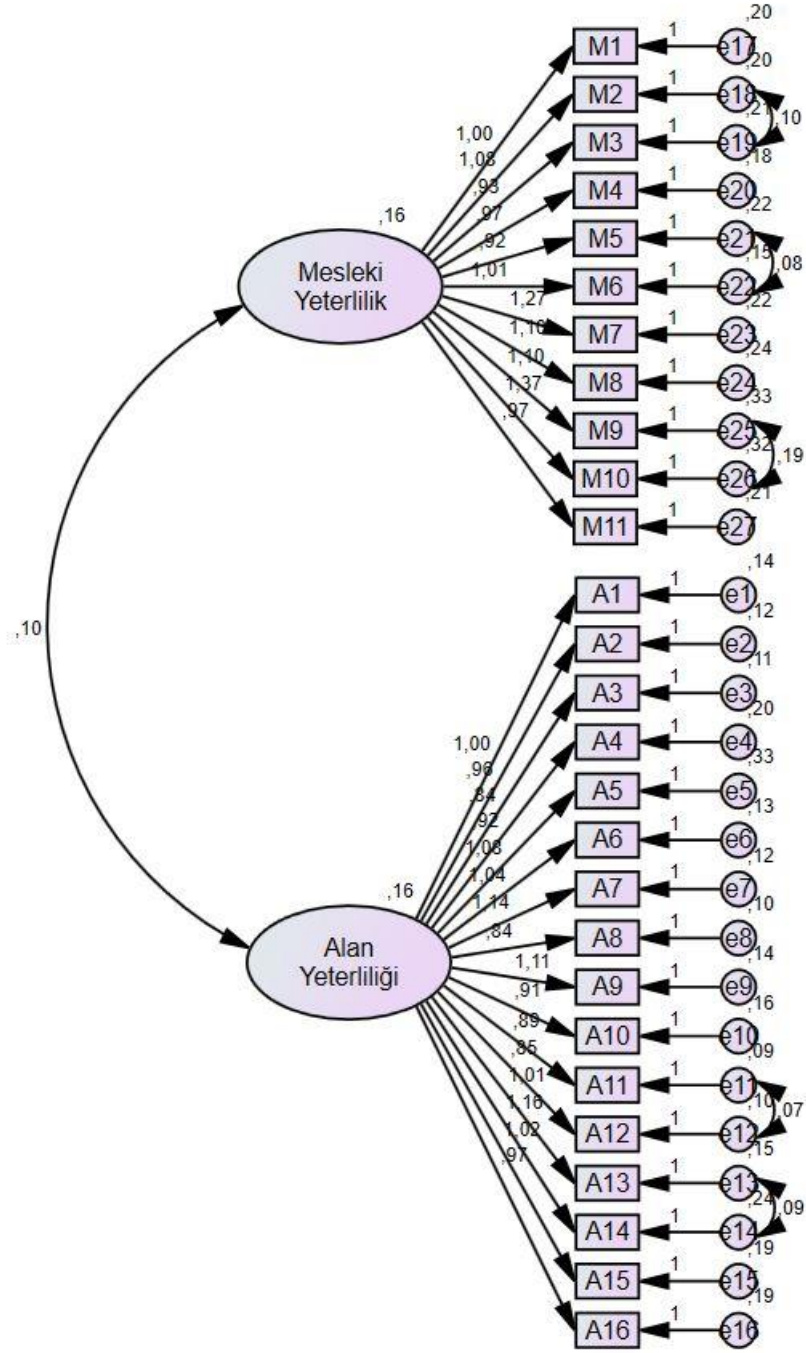
olması mükemmel uyumu, 3 ile 5 arasında olması ise kabul edilebilir uyumu göstermektedir. Buna göre χ^2/sd derecesi açısından ölçeğin mükemmel uyuma sahip olduğu görülmüştür.

Türk Dili ve Edebiyatı (TDE) Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeğinin Yaklaşık Hataların Ortalama Karekökü (RMSEA) değeri 0,076 olarak hesaplanmıştır. Hesaplanan RMSEA değeri kabul edilebilir bir uyum için belirlenen aralık olan 0,05-0,08 aralığında bulunduğundan dolayı modelin RMSEA açısından kabul edilebilir uyuma sahip olduğu tespit edilmiştir.

Normlaştırılmış Uyum İndeksi varsayılan modelin sıfır hipoteziyle olan uygunluğunu saptamak için kullanılır ve 0-1 aralığında değerler alır. 0.95 ile 1 arasında NFI değerine sahip bir modelin mükemmel uyuma sahip olduğunu, 0.90 ile 0.95 arasında NFI değerine sahip bir modelin kabul edilebilir uyum olduğunu göstermektedir. Türk Dili ve Edebiyatı (TDE) Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği ölçeğine ait NFI değerinin ise 0,849 olduğu ve modelin NFI açısından kabul edilebilir uyuma sahip olmadığı görülmüştür.

Karşılaştırmalı Uyum İndeksi (CFI) değeri için kabul edilebilir aralık 0,90-0,95 arasındadır ve modele ait hesaplanan değer 0,90'un üzerinde olması kabul edilebilir uyumu göstermektedir (Tabachnick ve Fidell, 2001). Buna göre Türk Dili ve Edebiyatı (TDE) Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği ölçeğinin CFI açısından kabul edilebilir uyumu sahip olduğu tespit edilmiştir.

Türk Dili ve Edebiyatı (TDE) Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği ölçeğinin İyilik Uyum İndeksi (GFI) değerinin 0,903 olduğu ve kabul edilebilir uyuma sahip olduğu görülmüştür. İyilik Uyum İndeksi (GFI)'nin 0,90-0,95 arasında olması modele ilişkin iyi bir uyum olduğunu göstermektedir (Ayyıldız ve Cengiz, 2006).

Şekil 1.Türk Dili ve Edebiyatı (TDE) Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeğine ait yol (path) analizi sonuçları

Türk Dili ve Edebiyatı (TDE) Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği ölçeğinin yapı geçerliliğinin sağlanması adına yapılan doğrulayıcı faktör analizi sonucunda 30 maddelik ölçekten 3 madde daha atılarak, ölçeğin 27 maddelik nihai formu oluşturulmuştur. Ölçeğin 27 maddelik nihai formunda yer alan 16 madde alan yeterliliği, 11 madde ise mesleki yeterlilik alt boyutuna aittir.

3.3.2.3. Türk Dili ve Edebiyatı (TDE) Dersinin Denetiminde Öğretmen Yeterliliği Ölçeği Güvenilirlik Analizi

Türk Dili ve Edebiyatı (TDE) Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği ölçeğinin güvenilirliğinin saptanmasında iç tutarlılık testleri kullanılmıştır. Ölçeğin iç tutarlılığının saptanmasında Cronbach alfa testinin yanı sıra yarıya bölme (split-half) testi de kullanılmış ve elde edilen bulgular Tablo 3.5' te verilmiştir.

Tablo 10.

Türk Dili ve Edebiyatı (TDE) Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği ölçeği iç tutarlılık testi sonuçları

			Değer
Cronbach's Alpha Katsayısı			0,94
Cronbach's Alpha Katsayısı	Bölüm 1	Değer	0,90
		Madde sayısı	14
	Bölüm 2	Değer	0,93
		Madde sayısı	13
Bölümler arası korelasyon			0,66
Spearman-Brown Katsayısı			0,79
GuttmanSplit-Half Katsayısı			0,79

Tablo 10 incelendiğinde, Türk Dili ve Edebiyatı (TDE) Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği ölçeğinin öğrencilerden elde edilen verilere ait Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısının 0,94 olduğu saptanmıştır. Ölçekte yer alan mesleki yeterlilik alt boyutu için hesaplanan Cronbach alfa değeri 0,90, alan yeterliliği için hesaplanan Cronbach alfa değeri ise 0,93 bulunmuştur.

Yapılan Splithalf testinde 27 maddelik ölçeğin 14 maddeden oluşan birinci yarısına ilişkin Cronbach alfa katsayısı 0,90 bulunurken, ikinci yarısına ilişkin Cronbach alfa katsayısı 0,93 bulunmuştur. Yarılar arasındaki korelasyon katsayısı ise 0,0,66'dır. Ölçeğe ait Spearman-Brown Katsayısı ve Guttman Split-Half Katsayısı 0,79 bulunmuştur.

Tablo 11.

Türk Dili ve Edebiyatı (TDE) Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği ölçeği madde-toplam korelasyonları

	Madde-Toplam Korelasyonu
M1	0,59
M2	0,63
M3	0,51
M4	0,49
M5	0,48
M6	0,60
M7	0,62
M8	0,58
M9	0,50
M10	0,57
M11	0,61
A1	0,64
A2	0,67
A3	0,57
A4	0,53
A5	0,49
A6	0,67
A7	0,66
A8	0,62
A9	0,65
A10	0,64
A11	0,70
A12	0,68
A13	0,66
A14	0,69
A15	0,67
A16	0,64

Tablo 3.11’de verilen madde-toplam korelasyon katsayıları incelendiğinde, yapılan analiz neticesinde ölçek maddelerinin toplam ile olan korelasyon katsayılarının 0,48 ile 0,70 arasında değiştiği tespit edilmiştir.

Buna göre Türk Dili ve Edebiyatı (TDE) Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeğinin geçerli ve güvenilir ölçme aracı olduğu görülmüştür.

3.4. Verilerin Toplanması

Çalışmada yer alan görüşmeler 2017-2018 eğitim –öğretim yılını kapsayan Bahar döneminde 15.3.2018- 30.3.2018 tarihleri arasında, Lefkoşa, Girne, Mağusa, Güzelyurt, Lefke ve İskele bölgesindeki GOÖD’ye bağlı liselerde gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya katılan Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenleri ile okul yöneticilerinden, ana dili eğitiminin denetiminin nasıl yapılması gerektiği ve denetmeninin nasıl olması gerektiği yönündeki görüşlerini anlatmaları istenmiştir. Ayrıca lise son sınıfta öğrenim gören öğrencilere de denetmene ilişkin görüşlerini belirlemeye yönelik metafor çalışması yapılmıştır. Tüm görüşmeler okullarda görev yapan Türk Dili ve Edebiyatı öğretmen ve okul yöneticilerinin boş vakitleri içerisinde gerçekleştirilmiştir.

Araştırmada, öncelikle bağlı olunan üniversitenin Araştırma Etik Kurulu’na başvurulmuş ve kullanılan ölçme araçlarının etik olarak uygunluğuna dair rapor alınmıştır. Daha sonra görüşmeler için öncelikle Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı Talim ve Terbiye Dairesi’nden izin alınarak, araştırmaya dahil edilen okul yöneticilerinden, öğretmenlerden ve öğrencilerden izin alınarak başlanmıştır.

Araştırmaya katılan görüşmecilere zorunlu olmadıklarını, gönüllülük çerçevesinde katılımlarının beklendiği ifade edilmiştir. Ayrıca elde edilen verilerin sadece bu çalışmada kullanılacağı ve gizlilik etiğine uygun olarak yapılacağı hem sözlü hem de yazılı olarak aydınlatılmış onam ve bilgi formunda belirtilmiştir.

3.5. Verilerin Analiz Edilmesi

3.5.1. Nitel Verilerin Analizi

Çalışmada yarı yapılandırılmış sorulardan oluşan görüşme formu kullanılmıştır. Elde edilen veriler analiz edilmiştir. Veriler analiz edilirken içerik analizinden

yararlanılmıştır. İçerik analizi, insan yapısını ve davranışlarını tespit etmek için direkt olmayan yollarla çalışmaya olanak sağlar. Bazı kurallara bağlı olarak oluşturulan kodlarla, metinler içerisindeki kelimelerin daha küçük sınıflara ayrılarak, özetlenebildiği bir tekniktir (Büyüköztürk ve diğerleri, 2017).

Toplanan verilerden içerik analizi tekniği ile birçok kavram ortaya konularak temalar oluşturulmuştur. Temalar birden çok olduğundan dolayı bunlara bağlı olarak ana temalar oluşturulmuştur. Oluşturulan bu temaların birbirleri ile arasındaki ilişki anlamlandırılıp okuyucunun anlayabileceği yönde şekillendirilip verilmiştir. Oluşturulan kavramlar araştırmada görüşmelerin sonucunda elde edilen verilerle ilişkilendirilip aynı nitelikleri taşıyanlar kodlama yapılarak bir araya getirilmiştir.

Birbirleriyle benzer olan kodlar incelenmiş ve temalar oluşturulmuştur. Çalışmadaki sıra özelden genele doğru gittiği için tümevarımcı bir yaklaşım sergilendiği de görülmüştür (Yıldırım ve Şimşek, 2011).

Araştırmada öncelikle görüşme formundaki sorulardan elde edilen görüşler içerik analizi yapılarak değerlendirilmiştir. Elde edilmiş olan veriler ayrıntılı bir şekilde incelenip önceden tespit edilen kavramlara göre anlamlı ve anlaşılır bir biçimde tanımlanarak yorumlanmıştır.

İçerik analizi tekniği kendi içerisinde uygulanma sırasına göre 4 bölümden oluşmaktadır.

1. Verilerin kodlanmasının yapılması
2. Temaların bulunup oluşturulması
3. Verilerin kodlara ve oluşturulan temalara göre şekillendirilmesi
4. Bulguların yorumlanması

İçerik analizi, Yıldırım ve Şimşek'in (2006) de ifade ettiği gibi dört aşamada analiz edilmektedir.

1. Verilerin kodlamasının yapılması

İçerik analizinin birinci aşaması olan verilerin kodlanmasında, her katılımcıya bir numara verilerek ilgili görüşme dokümanları oluşturulmuştur. Elde edilen veriler okunarak, öğretmen, okul yöneticisi, öğrenci görüşleri yönünde veriler anlamlı bir

bütün olarak detaylı bir şekilde incelenmiş ve çalışmada bölümlere ayrılmıştır. Her bölüm kendi içinde kavramsal olarak neyi ifade ediyorsa ona uygun şekilde kodlanmış ve görüşler listelenmiştir. Veriler düzenlenirken oluşturulan kod listesi anahtar görevi olarak kullanılmıştır. Araştırmanın dışında olan veriler ise kodlama yapılırken dikkate alınmamıştır.

2. Temaların bulunup oluşturulması

Elde edilen veriler kodlandıktan sonra genel olarak ana temalar oluşturulmuştur. Daha sonra kodlanan veriler temalara göre ayrılmıştır. Oluşturulan ana temalar, kodlanmış olan verilerin ortak temalarından oluşmuştur.

Analiz edilen sorulardan ortaya çıkan temalar, araştırmaya katılan öğretmen, okul yöneticisi, öğrenci ve denetmenin görüşleri doğrultusunda oluşmuştur. Belirlenmiş olan her ana tema diğer ana temalardan farklı bir görüş ifade etmektedir. Ana temalar altında belirlenen temalar ise, kendi içerisinde anlamlı bir bütünlüğe sahiptir.

Her katılımcının görüşü doğrultusunda ortaya çıkan temalarda kayıp yaşanmamasına dikkat edilmiş, bu maksatla ana temalar oluşturulmuştur. Her katılımcının görüşleri tek tek dikkatlice okunarak bir veri kaybı yaşanmamasına dikkat edilmiştir.

3. Verilerin kodlara ve oluşturulan temalara göre şekillendirilmesi

Bu bölümde katılımcıların görüşlerine dikkat çekebilmek için, çalışmaya doğrudan alıntılar eklenmiştir. Ortaya konulan görüşlerden yola çıkarak oluşturulan ana temalar ve altında yer alan temalar katılımcıların birebir görüşlerini yansıtmıştır. Ortaya konulan ana tema ve temalar araştırmaya katılan katılımcıların verdikleri cevaplar doğrultusunda oluşturulmuş, frekansları ve katılımcıların belirttikleri görüşleri birebir alıntı yapılarak verilmiştir.

Araştırmaya dahil edilen her katılımcının oluşturulan sorulara verdikleri cevaplar sade ve anlaşılır bir dil kullanılarak, herkesin anlayabileceği bir şekilde ifade edilmeye çalışılmıştır. Ayrıca elde edilen bu bilgileri bir düzen içerisinde sunabilmek için tablolardan yararlanılmıştır. Araştırmaya eklenen katılımcıların görüşleri tırnak işareti içerisinde italik yazı tipinde verilmiştir. Ayrıca yapılan her alıntının sonunda ait olduğu kişi için oluşturulmuş olan kod numarası verilmiştir.

4. Bulguların yorumlanması

Ortaya konulan bulguların yorumlanması, araştırmaya katılan öğretmen, okul yöneticisi ve öğrenci görüşleri doğrultusunda oluşturulmuş ve kuramsal çerçeveye de düşünülerek yapılandırılmıştır. Bulgular yorumlanırken, ortaya çıkarılan temalarla uyumluluk göstermesine dikkat edilmiştir. Veriler neden-sonuç ilişkisine dayandırılarak ifade edilmiştir. Daha sonra ise elde edilen verilerden ortaya konulan sonuçlar ifade edilirken önemlerinden de söz edilmiştir.

3.5.2.Nicel Verilerin Analizi

Araştırmada öğretmenlerden elde edilen verilerin istatistiksel olarak analizi edilmesinde Statistical Package for Social Sciences (SPSS) 24.0 ve IBM AMOS 21.0 veri analizi paket programlarından yararlanılmıştır.

Öncelikler Türk Dili ve Edebiyatı (TDE) Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği ölçeğinin yapı geçerliliğinin sağlanması amacıyla, Açıklayıcı ve Doğrulayıcı Faktör Analizi kullanılmıştır. Ölçeğin güvenilir bir ölçme aracı olduğunu saptamak amacıyla Cronbach Alfa Testi, Yarıya Bölme (split-half) Testi uygulanmış ve Madde-toplam korelasyonlarına bakılmıştır.

Araştırmaya dahil edilen öğretmenlerin tanıtıcı özelliklerine, eğitimlerine ve mesleki özelliklerine ilişkin dağılımının saptanmasında frekans analizi kullanılmış ve bulgular frekans tabloları ile gösterilmiştir.

Öğretmenlerin Türk Dili ve Edebiyatı (TDE) Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği ölçeğinde yer alan önermelere verdikleri yanıtların dağılımı verilmiş ve ölçek genelinde ve alt boyutlarından aldıkları toplam ve madde puanlarına ait tanımlayıcı istatistikler verilmiştir.

Öğretmenlerin ölçek puanlarının normal dağılıma uyup uymadığı Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk testleri ile incelenmiş ve veri setinin normal dağılıma uymadığı saptanmıştır.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin tanıtıcı özelliklerine, eğitimlerine ve mesleki özelliklerine göre Türk Dili ve Edebiyatı (TDE) Denetimine Yönelik Öğretmen

Yeterliliği ölçeği genelinden ve alt boyutlarından aldıkları puanların karşılaştırılmasında öğretmenlerin Türk Dili ve Edebiyatı (TDE) Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği ölçeğinden aldıkları puanların normal dağılıma uymadığından dolayı parametrik olmayan hipotez testleri kullanılmıştır. Buna göre öğretmenlerin cinsiyetlerine, uyruklarına, öğrenim durumlarına, okudukları okula, görev yaptıkları okulun konumuna, sendikaya üye olma ve hizmet içi eğitim alma durumlarına göre Türk Dili ve Edebiyatı (TDE) Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği ölçeğinden aldıkları puanları karşılaştırılmasında, bağımsız değişken 2 kategoriden oluştuğundan dolayı Mann-Whitney U testi kullanılmıştır. Öğretmenlerin yaş gruplarına, mesleki kıdemlerine, görev yaptıkları okuldaki öğretmen-öğrenci sayılarına ve çalışma sürelerine göre ölçek genelinden ve alt boyutlarından aldıkları puanların karşılaştırılmasında, bağımsız değişken üç ve üzeri kategoriden oluştuğundan dolayı Kruskal-Wallis testi kullanılmıştır. Öğretmenlerin Türk Dili ve Edebiyatı (TDE) Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği ölçeğinde yer alan mesleki yeterlilik ve alan yeterliliği alt boyutlarından aldıkları puanlar arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla Spearman Korelasyon Analizi kullanılmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUMLAR

Araştırmanın bu bölümünde bulgular, bulgulara ait tablolar ve yorumları yer almaktadır.

Nitel Araştırma Boyutundaki Alt Problemler

1. Alt probleme ilişkin bulgular

Türkçe / Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenlerinin denetimle ilgili görüşleri nedir?

a) Öğretmenlerin denetmenden beklentileri nelerdir?

Tablo 12.

Türkçe/Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenlerinin denetimle ilgili görüşlerinin ne olduğu ve denetmenden beklentilerinin ne olduğuna ilişkin görüşleri

ANA TEMA	TEMA	N
Türk Dili ve Edebiyatı denetmeni olarak gerekli mesleki yeterliklere sahip olma	<i>Denetleme yapmaya yeterli olma (N=12)</i> <i>Öğretmenlerin gelişimini denetlemeli ve deneyimlerini paylaşmalı (N=7)</i> <i>Okulu denetlemeli (N=2)</i> <i>Mesleki sorunlara çözüm üretebilmeli (N=9)</i> <i>Alanla ilgili teknolojik yenilikleri ve metotları takip etme, ve materyal kullanımı konusunda bilgilendirmeli (N=11)</i> <i>Öğretmeni denetim kriterleri ve sonucu ile ilgili bilgilendirmeli (N=6)</i> <i>Okul ve öğrenci profilini göz önünde bulundurarak denetim yapmalı (N=3)</i>	50
Türk Dili ve Edebiyatı denetmeni olarak gerekli kişisel yeterliklere sahip olma	<i>Objektif olmalı (N=5)</i> <i>İşbirliği yapmalı (N=4)</i> <i>İletişim kurabilmeli (N=2)</i> <i>Yol gösterici (rehberlik eden) ve yapıcı olmalı (N=27)</i> <i>Güler yüzlü, hoşgörülü, adaletli, samimi, yenilikçi, eleştiriye açık ve çağdaş olmalı, öğretmeni desteklemeli ve yargılamamalı (N=13)</i>	51
	Toplam	101

Tablo 12’de görüldüğü üzere Türk Dili ve Edebiyatı denetmeninin sahip olması gereken kişisel ve mesleki yeterlikler olmak üzere iki ana tema ortaya konulmuştur. Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenlerinin görüşleri değerlendirildiğinde, denetmenlerin kişisel özelliklerinin ön plana çıkarıldığı görülmektedir.

“Türk Dili ve Edebiyatı denetmenlerinin mesleki yeterliğe sahip olma” ana temasına ilişkin Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenlerinin görüşleri aşağıda verilmiştir:

Denetleme yapmaya yeterli olma

TDE Ö 6: *“Denetleme yapmaya yeterliliğin olması”*

TDE Ö 17: *“Denetleme yeterliliğini iyi bilmeli”*

TDE Ö 60: *“Bir denetmenin etkili olabilmesi o denetmenin konusunda donanımlı olmasıdır.”*

Öğretmenlerin gelişimini denetlemeli ve deneyimlerini paylaşmalı

TDE Ö 12: *“Okulumuza gelen denetmenlerin öğretmenlerin kişisel ve mesleki gelişimlerini denetlemelerini ve kendi deneyimlerini onlara aktarmalarını beklerim.”*

TDE Ö 11: *“Okulumuza gelen denetmenlerin öğretmenlerin kişisel ve mesleki gelişimlerini denetlemesini beklerim. Ayrıca yeterlikler, mesleki değerler ve kişisel gelişimle ilgili deneyimlerini öğretmene aktarmalıdır.”*

TDE Ö 1: *“Öğretmenlerin akademik gelişimlerini kontrol etmelidir.”*

Okulu denetlemeli

TDE Ö 3: *“Okulun misyon ve görevlerini yerine getirip getirmediğini denetlemelerini beklerim.”*

TDE Ö 5: *“Okul görevlerinin yerine getirip getirmediğini denetlemelerini beklerim.”*

Mesleki sorunlara çözüm üretebilmeli

TDE Ö 26: *“Yaşanılan sorunlara çözüm bulabilmesi”*

TDE Ö 35: *“Yaşanılan sorunlara anlayışla yaklaşip çözüm üretebilmeli.”*

TDE Ö 75: *“Sorunları sadece dinlemek değil, çözüm önerileri sunmak”*

Alanla ilgili teknolojik yenilikleri ve metotları takip etme ve materyal kullanımı konusunda bilgilendirmeli

TDEÖ32: *“Denetmenlerimizin branşımızla ilgili yenilikler konusunda bizleri bilgilendirmesi. Derslerimize yönelik seminerler düzenlemeleri”*

TDE Ö 63: *“Materyaller konusunda karşılıklı fikir alış veriş”*

TDE Ö 73: *“Güncellenen/ yenilenen kitaplar, müfredatlar hakkında bizi bilgilendirmesi, yönlendirmesi”*

Öğretmeni denetim kriterleri ve sonucu ile ilgili bilgilendirmeli

TDE Ö 62: *“Öncelikle denetlenirken nelerin kriter alındığı konusunda bilgi verilmelidir.”*

TDE Ö 13: *“Olumlu ya da olumsuz konuları öğretmene direkt söylemeli.”*

TDE Ö 18: *“Okulumuza gelen denetmenlerden beklentilerimiz dönüt vermeleridir.”*

TDE Ö 19: *“Olumlu ya da olumsuz bir durum yaşıyorsa söylenmesi gerekir.”*

Okul ve öğrenci profilini göz önünde bulundurarak denetim yapmalı

TDEÖ 64: *“Okul sorunlarını, öğrenci profilini göz önünde bulundurmalı.”*

“Türk Dili ve Edebiyatı denetmenlerinin kişisel yeterliğe sahip olma” ana temasına ilişkin Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenlerinin görüşleri aşağıda verilmiştir:

Objektif olmalı

TDEÖ 19: *“Denetim yaparken şeffaf olmalı.”*

İşbirliği yapmalı

TDEÖ 53: *“Denetmenlerin aynı branş öğretmenleri arasında adil çalışma ortamının sağlanıp sağlanmadığı hususunda gerekli araştırmayı yapması ve bunun için gerekli tedbirlerin alınarak branş öğretmenleri arasında işbirliği sağlanmasına yönelik teşvik edici faaliyetlerde bulunmasıdır.”*

İletişim kurabilmeli

TDEÖ 57: “Okulumuza gelen denetmenden beklentim öğretmenlerle daha iyi iletişim kurmalarıdır.”

Yol gösterici (rehberlik eden) ve yapıcı olmalı

TDEÖ 34: “Anlayışlı olup yol gösterici olmaları. İnsanların hata yapabileceğini göz önünde bulundurmaları”

Güler yüzlü, hoşgörülü, adaletli, samimi, yenilikçi, eleştiriye açık, çağdaş olmalı, öğretmeni desteklemeli ve yargılamamalı

TDEÖ 27: “Güler yüzlü olmalı ve öğretmeni desteklemeli.”

b) Denetmen kaynaklı yaşanan sorunlar nelerdir?

Tablo 13.

Eğitimde denetmen kaynaklı yaşanan sorunların neler olduğuna ilişkin öğretmenlerin görüşleri

ANA TEMA	TEMA	N
Türk Dili ve Edebiyatı	Deneyimsiz olması (N=1)	18
Denetmeninin mesleki yeterliği	Yeterli bilgiye sahip olmaması(N=9)	
İle ilgili sorunlar	Sorun çözme yeterliği olması (N=2)	
	Materyal kullanımı hakkında yetersiz olması (N=2)	
	Denetmen ile öğretmen arasındaki görüş farklılığının olması (N=4)	
Türk Dili ve Edebiyatı	Samimi ve yapıcı olmaması (N=2)	6
Denetmeninin kişisel yeterliği ile ilgili sorunlar	İletişim eksikliği olması (N=1)	
	Titiz davranması (N=3)	
Denetim sürecinde yaşanan sorunlar	Denetmen eksikliği ve denetimin yeterli yapılmaması (N=38)	47
	Farklı branştaki denetmenler tarafından denetim yapılması(N=7)	
	Denetmenin dönemin başında okula gelmemesi ve ulaşılabilir olmaması (N=2)	
Toplam		71

Tablo 13’te de görüldüğü gibi, Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenleri, eğitimde denetmen kaynaklı yaşanan sorunların neler olduğuna ilişkin görüşlerini ortaya koymuşlardır. Öğretmenler denetmen kaynaklı sorunların daha çok denetim süreci içerisinde yer aldığı görüşünü bildirmişlerdir. Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenleri eğitimde denetmenin eksikliği ve buna bağlı olarak denetimin yeteri kadar yapılamaması yönünde görüş bildirmişlerdir. Eğitimde denetmen kaynaklı sorunların neler olduğunu ortaya koyan öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda üç ana tema oluşmuştur. Bu konudaki öğretmen görüşleri aşağıda verilmiştir.

Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenlerinin eğitimde denetmenden kaynaklanan sorunlara ilişkin görüşlerinde, denetmenin mesleki yeterlikleri bağlamında yaşanan sorunlar konusundaki görüşleri aşağıda verilmiştir.

Deneyimsiz olması

TDE Ö 23: “*Deneyimsizlikleri*”

Yeterli bilgi ve donanımına sahip olmaması

TDE Ö 28: “*Yeterli donanıma sahip olmaması*”.

Sorun çözme yeterliği olmalı

TDE Ö 59: “*Denetmenlerin sorun çözme, sorunu keşfetme bilincinde olmamaları. Ön yargılı tutumlar sergilemeleri*”

Materyal kullanımı hakkında bilgilendirme yapma

TDE Ö 74: “*Denetmen olmamasından dolayı alanımızla ilgili değişimlerden haberdar olmuyoruz. Kitaplar değişiyor, biz okul açıldıktan sonra öğreniyoruz. Halbuki bu denetmenle tartışılarak sonuca bağlanmalı.*”

Denetmen ile öğretmen arasındaki görüş farklılığı

TDE Ö 79: *“Denetmenin okuldaki öğrenci potansiyeline uygun olmayan teknikleri kullanmamızı istemeleri, sınıf içerisinde öğrenci ile sorun yaşamamıza neden olmaktadır.”*

Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenlerinin eğitimde denetmenden kaynaklanan sorunlara ilişkin görüşlerinde denetmenin kişisel yeterlikleri bağlamında yaşanan sorunlar konusundaki görüşleri aşağıda verilmiştir.

Samimi ve yapıcı olmaması

TDE Ö 8: *“Yeterince yapıcı ve samimi olmamaları, insana inceleniyormuş hissi vermeleri”*

İletişim eksikliğinin olması

TDE Ö 53: *“Bilgi paylaşımı ve iletişim konusunda eksiklikler olduğunu düşünüyorum.”*

Titiz davranmalı

TDE Ö 5: *“Titiz bir denetim yapılmalıdır.”*

Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenlerinin eğitimde denetmenden kaynaklı sorunların denetim sürecinden kaynaklandığına ilişkin görüşleri aşağıda verilmiştir.

Denetmen eksikliği ve denetimin yeterli yapılmaması

TDE Ö 61: *“Branşlardaki denetmenlerin yeteri kadar olmaması”*

Farklı branş denetmenleri tarafından denetim yapılması

TDE Ö 71: *“Denetmen sayısının az olması nedeniyle alanında uzman olmayan denetmenlerin farklı branş öğretmenlerini denetlemesi”*

Denetmenin dönemin başında okula gelmesi ve ulaşılabilir olması

TDEÖ 24: *“Denetmenin sene başında değil de sene sonunda okullara uğraması”*

c) Öğretmenlere göre denetmen kaç kez denetlemeli?

Tablo 14.

Eğitimde denetmenin kaç kez denetleme yapması gerektiğine ilişkin öğretmenlerin görüşleri

TEMA	N
Her yıl, her zaman, sürekli, yılda 2 kez	35
Mesleğin ilk yıllarında daha fazla	21
Denetimden farklı olarak bilgilendirme yapılmalı	6
İki yılda bir	5
Üç defa	3
Sadece 1 defa	2
İki defa	2
3-4 defa	2
Ayda 1 defa	1
5 yılda bir kez	1
Toplam	78

Tablo 14’te görüldüğü gibi Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenleri meslek yaşamları boyunca her zaman denetim yapılmalı yönünde görüş ortaya koymuşlardır. Denetimin süresinin olmaması gerektiğini, meslek yaşamları boyunca sürekli yapılması gerektiği görüşünü bildirmişlerdir. Öğretmenlerin denetmenlerin kendilerini ne kadar denetlemeleri konusunda ortaya koydukları görüşler aşağıda belirtilmiştir.

Her yıl, her zaman, sürekli, yılda 2 kez

TDE Ö 66: “Sayı sınırlaması olmamalı...Sürekli olmalı...Ancak gençlerin daha fazla denetlenmeye ihtiyaç duyduğu da bir gerçek”

TDE Ö 56: “Denetleme mekanizmasının bir rutin çerçevesinde geliştirilmesi gerekiyor. Yılda en az iki kez yapılabilir”

Mesleğin ilk yıllarında daha fazla

TDE Ö 50: “İlk yıllarda sık sık olabilir. Daha sonraki yıllarda gerekmez.”

Denetimden farklı olarak bilgilendirme yapılmalı

TDE Ö 71: *“Bence denetlemeden ziyade belli aralıklarla (her dönem başı) branş öğretmenlerle bilgilendirme ve istişare toplantıları yapmalı.”*

İki yılda bir

TDE Ö 43: *“En azından iki yılda bir denetmenlerle öğretmenler bir araya gelmelidir.”*

Üç defa

TDE Ö 72: *“Üç kez”*

Sadece bir defa

TDE Ö 27: *“Bir defa yeterlidir.”*

İki defa

TDE Ö 38: *“Meslek hayatları boyunca iki defa denetlenmesi yeterlidir.”*

3-4 defa

TDE Ö 64: *“3-4 kez.”*

Ayda bir

TDE Ö 23: *“Ayda bir.”*

Beş yılda bir kez

TDE Ö 16 : *“Beş yılda bir.”*

d) Denetmen denetim yaparken nasıl bir tavır sergilemeli?

Tablo 15.

Türk Dili ve Edebiyatı denetmeninin denetim yaparken nasıl bir tavır içerisinde olması gerektiğine ilişkin öğretmenlerin görüşleri

ANA TEMA	TEMA	N
Denetmenin mesleki özellikleri ile ilgili sergiledikleri tavırları	<i>Alanına hakim, bilgili ve tecrübeli olmalı (N=10)</i> <i>Öğretici olmalı (N=2)</i> <i>Öğrenci profilini göz önünde bulundurmalı ve öğretmeni desteklemeli (N=2)</i> <i>Çözüm odaklı ve yol gösterici olmalı (N=15)</i> <i>Yenilikleri takip eden ve kaynak genişleten olmalı (N=4)</i>	34
Denetmenin kişisel özellikleri ile ilgili sergiledikleri tavırları	<i>Demokratik ve adil olmalı (N=7)</i> <i>Objektif (tarafsız) olmalı (N=13)</i> <i>Yapıcı olmalı (N=9)</i> <i>İçten, samimi, saygın, titiz, hoşgörülü ve güler yüzlü olmalı (N=16)</i> <i>Stres yaratmamalı, öğretmeni kasmamalı ve kırııcı olmamalı (N=9)</i> <i>Motive etmeli ve doğruyu göstermeli (N=3)</i>	57
Denetmenin iletişim özellikleri ile ilgili sergiledikleri tavırları	<i>Açık ve anlaşılır olmalı (N=2)</i> <i>Eleştiriye açık olmalı, uygun bir dille eleştiri yapmalı ve üslubu uygun olmalı (N=3)</i> <i>Yargılamadan dinleyen olmalı (N=2)</i> <i>Fikir alış verişinde bulunmalı (N=2)</i> <i>Empati kurmalı, iletişimi düzgün olmalı (N=4)</i>	13
Toplam		104

Tablo 15'te görüldüğü gibi Türk Dili ve Edebiyatı denetmeninin denetim yaparken nasıl bir tavır sergilemesi gerektiği konusuna ilişkin öğretmenlerden görüşler alınmıştır. Araştırmaya katılan Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenlerinin büyük bir kısmı denetmenlerin denetim yaparken sergiledikleri kişilik özellikleriyle ilgili tavırların önemli olduğu yönünde görüş bildirmişlerdir. Ayrıca denetmenlerin mesleki ve iletişim

özelliklerinin de önemli olduğuna ilişkin görüşlerini de bildirmişlerdir. Denetmenlerin denetim yaparken ortaya koydukları tavırlarına ilişkin araştırmaya katılan öğretmenlerin bildirdikleri görüşleri doğrultusunda üç ana tema oluşmuştur.

Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenlerinin denetmenin denetim yaparken mesleki özellikleri ile ilgili sergiledikleri tavırlarına ilişkin görüşleri aşağıda verilmiştir.

Alanına hakim, bilgili ve tecrübeli olmalı

TDE Ö 79 : *“Anlayışlı, yapıcı olmalıdır. Alanına hakim bir denetmen olmalıdır.”*

TDE Ö 30: *“Denetmen bizi denetlerken tecrübeli ve bilgili olmalı.”*

Öğretici olmalı

TDE Ö 13: *“Öğretici bir tavır takınmalı.”*

Öğrenci profilini göz önünde bulundurmalı ve öğretmeni desteklemeli

TDE Ö 26: *“Şimdiki öğrenci profilini düşünerek bizlere yardımcı olmalıdır.”*

Çözüm odaklı ve yol gösterici olmalı

TDE Ö 38: *“Her şeyden önce objektif olmalı, farklı düşüncelere açık, sorgulayan ve çözüm odaklı bir tavır içerisinde olmalıdır.”*

Yenilikleri takip eden ve kaynak genişleten olmalı

TDE Ö 56: *“Kesinlikle yapıcı bir tavır takınmalı. Ayrıca kendi branşındaki yenilikleri de (dünya çapında) takip etmelidir.”*

Denetmenin denetim yaparken kişisel özellikleri ile ilgili sergiledikleri tavırlarına ilişkin Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenlerinin görüşleri aşağıda verilmiştir.

Demokratik ve adil olmalı

TDE Ö 10: *“Yanlı olmamalı ve adil olmalıdır.”*

TDE Ö 1: *“Demokratik bir şekilde yapmalıdır.”*

Objektif (tarafsız) olmalı

TDE Ö 39: “*Objektif bir tavır içinde olmalı ve sınıfa müdahale etmemelidir.*”

Yapıcı olmalı

TDE Ö 27: “*Yapıcı olmalıdır.*”

İçten, samimi, saygın, titiz, hoşgörülü ve güler yüzlü olmalı

TDE Ö 37: “*Ön yargısız, hoş görülü, objektif olmalıdır.*”

Stres yaratmamalı, öğretmeni kasmamalı ve kırıcı olmamalı

TDE Ö 8: “*İçten, yapıcı, insanı rahatlatan, stres yaratmayan bir ortam yaratmalıdır.*”

Motive eden ve doğruyu gösteren

TDE Ö 75: “*Objektif, yönlendirici, motive edici...*”

Denetmenin denetim yaparken iletişim özellikleri ile ilgili sergiledikleri tavırlarına ilişkin Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenlerinin görüşleri aşağıda verilmiştir.

Açık ve anlaşılır olmalı

TDE Ö 12: “*Açık ve anlaşılır olmalı.*”

Eleştiriye açık olmalı, uygun bir dille eleştiri yapmalı ve üslubu uygun olmalı

TDE Ö 19: “*Yapılan eleştirilere açık olması gerekir.*”

Yargılamadan dinleyen olmalı

TDE Ö 55: “*Yargılamadan önce dinleyen olmalı. Tavırlarıyla denetleyenden çok yardımcı olmalı.*”

Fikir alış verişinde olmalı

TDE Ö 65: “*Yol gösterici, güven verici olmalı. Karşılıklı fikir alış verişinde bulunabileceğim, sevgi ve saygı çerçevesinde konuşabileceğim biri olmalı.*”

Empati kurmalı, iletişimi düzgün olmalı

TDE Ö 5: “*Empati kurabilen ve iletişimi iyi olan*”

e) Öğretmen görüşlerine göre okul yöneticileri tarafından iç denetim yapılmalı mıdır?

Tablo 16.

Okullarda yöneticiler tarafından iç denetim yapılmalı mı? sorusuna yönelik bulguları ortaya koymak için öğretmenlere ilişkin görüşler.

TEMA	N
İç denetim yapılmalıdır	59
İç denetim yapılmamalıdır	19
Toplam	78

Tablo 16’da görüldüğü gibi okul yöneticileri tarafından okul içerisinde iç denetimin yapılıp yapılmaması yönünde Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenlerinin görüşlerine başvurulmuştur. Öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu okul yöneticisi tarafından öğretmenlere yönelik iç denetimin yapılmasına ilişkin olumlu görüş bildirerek iç denetimi destekledikleri görülmektedir. Öğretmenlerin bu konudaki görüşleri aşağıda verilmiştir.

İç denetim yapılmalıdır

TDE Ö 65: “*Evet bence okul yöneticileri yapmalıdırlar.*”

TDE Ö 59: “*Gerektiği zaman yapılmalıdır.*”

TDE Ö 56: “*Yapılması gerektiğini düşünüyorum.*”

TDE Ö 42: “*İç denetim yapılmalıdır.*”

İç denetim yapılmamalıdır

TDE Ö 80: “*İç denetimin yapılması uygun değildir. Bugün okul etkinliklerinin büyük bir kısmını edebiyat öğretmenleri üstlenmektedir. Bunun bile farkında olmayan idarenin iç denetim yapmasını beklemem.*”

TDE Ö 8: “Hayır, bence yapılmamalıdır. Kişinin üstleri tarafından kontrol edilmesi güven veren bir davranış olamaz.”

TDE Ö 9: “Hayır, bence yapılmamalıdır.”

TDE Ö 39: “Çok gerekli olduğunu düşünmüyorum.”

f) İç denetimin nasıl yapılması gerekmektedir?

Tablo 17.

İç denetimin nasıl yapılması gerektiğine ilişkin öğretmen görüşleri

ANA TEMA	TEMA	N
İç denetim öğretmenlik yeterliğine ve alan bilgisine yönelik yapılmalı	<i>Teknoloji kullanılmalı ve öğretmenin derse hazırlanması sağlanmalı (N=1)</i> <i>Öğretmenin gelişimini sağlamalı (N=3)</i> <i>Branşa yönelik denetim yapılmamalı(N=1)</i> <i>Branşındaki kıdemli öğretmenler tarafından yapılmalı (N=7)</i> <i>Sorularda ve ders konularında birlik olmalı (N=1)</i> <i>Teknoloji kullanılmalı ve öğretmenin derse hazırlanması sağlanmalı (N=1)</i>	13
İç denetim yapacak olan okul yöneticilerinin denetim yeterlikleri ve kişilik özellikleri	<i>Tarafsızca, eşit, kayırmadan yapılmalı (N=6)</i> <i>Hoşgörülü olmalı (N=2)</i> <i>Hatalı yönleri düzeltici, onarıcı, öğretmeni destekleyen olmalı (N=6)</i> <i>Sınıf içi denetim yapılmalı (N=6)</i> <i>İşbirliğiyle hareket edilmeli (N=3)</i> <i>Deneyimlerini aktarmalı (N=1)</i> <i>Öğretmen bilgilendirilmeli, doğru yönlendirilmeli (N=3)</i> <i>Denetim yeterliğinin olması (N=1)</i>	28
Okul kurallarına ve amaçlarına yönelik iç denetim yapılmalı	<i>Okul kurallarına uyulması ve müfredatın verilmesi (N=3)</i> <i>İç denetim öğretmen ve öğrenci ile yapılmalı (N=3)</i> <i>İdari denetim yapılmalı ve okulun yönetimi de denetlenmeli (N=2)</i> <i>Talim Terbiye ve öğretmenler yasasına göre yapılmalı (N=1)</i> <i>Disiplinin sağlanması için yapılmalıdır (N=1)</i>	10
Toplam		51

Tablo 17’de görüldüğü gibi Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenleri okul yöneticisinin iç denetimi alan bilgisi yeterliğine yönelik yapmasının uygun olmadığını ifade etmişlerdir. Aynı branştan olmayan yöneticilerin bu denetimi yapma yeterliğinin olmadığını düşünmektedirler. Ancak öğretmenlik meslek bilgisine yönelik ve de idari yönden bir iç denetimin yapılması yönünde ortak görüş ortaya koymuşlardır. Alanla ilgili bir iç denetimin ancak branşlarına uygun en kıdemli kişi tarafından yapılması gerektiğini ifade etmişlerdir. Yukarıda da görüldüğü gibi Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenlerinin okul yöneticileri tarafından iç denetim yapılmasının gerekliliğine ilişkin görüşleri yönünde üç farklı ana tema oluşmuştur. Bunlar “İç denetimin öğretmenlik yeterliğine ve alan bilgisine yönelik yapılması”, “İç denetim yapacak olan okul yöneticilerinin denetim yeterlikleri ve kişilik özellikleri”, “Okul kurallarına ve amaçlarına yönelik iç denetim yapılmalı” dır.

Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenlerinin denetimin öğretmenlik yeterliğine ve alan bilgisine yönelik yapılması yönündeki görüşleri aşağıda verilmiştir.

Teknoloji kullanılmalı ve öğretmenin derse hazırlanması sağlanmalı

TDE Ö 56: *“Yapılmasını gerektiğini düşünüyorum. İçinde bulunduğumuz çağda teknolojinin hala daha kullanılmaması, 40 dk. boyunca öğrencilerin yazmaya mecbur bırakılması çok acı bir gerçekliktir”*

Öğretmenin gelişimini sağlamalı

TDE Ö 10: *“Denetimin olmasıyla öğretmenin kendi gelişim sürecine katkı sağlayacağını düşünüyorum. Öğrenmenin yaşam boyu olduğunu unutmamalıyız. Böylece öğretmenin bilgi, becerilerini, yeteneklerini okul ve sınıf ortamında nasıl uyguladığını öğrenmesine katkı sağlayacaktır”*

TDE Ö 46: *“Okullarda okul yöneticisi tarafından öğretmenlere yönelik iç denetim yapılmalıdır. Yapılırken müdürün de yapıcı eleştirinin hakim olduğu bir tavır sergilemesi gerekir. Öğretmenin hem meslek bilgisini hem de dünya ile ilgili kültürünü geliştirmesini nazık bir dille istemelidir”*

Branşa yönelik denetim yapılmamalı

TDE Ö 73: *“Branşı ilgilendiren hususlarda denetim vazifesi okul yöneticisinde olmamalıdır”*

Branşındaki kıdemli öğretmenler tarafından yapılmalı

“Evet yapılmalıdır. Bölüm başkanları tarafından her branştaki öğretmenler iç denetim yapabilir” TDE Ö 76.

“Yapılmalıdır. Alanında kıdemli ve deneyimli branştaşılar tarafından denetleme yapılabilir” TDE Ö 75.

Sorularda ve ders konularında birlik olmalı

TDE Ö 23: *“Evet yapılmalıdır. Konularda birlik, sınav sorularında bütünlük için gereklidir”*

Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenlerinin iç denetimi yapacak olan okul yöneticilerinin denetim yeterlikleri ve kişilik özellikleri yönündeki görüşleri aşağıda verilmiştir.

Tarafsızca, eşit, kayırmadan yapılmalı

TDE Ö 66: *“Okul yöneticileri eğer tarafsızlıklarını korumayı becerebilirlerse ve kayırmacılık yapmayacaklarsa öğretmenlere yönelik iç denetim yapılabilir”*

TDE Ö 49: *“Objektif olmak koşulu ile yapılmalıdır”*

Hoşgörülü olmalı

TDE Ö 37: *“Yöneticinin iç denetim yapması gerekir. Bu yöneticinin ön yargısız ve hoşgörülü olması gerekir”*

Hatalı yönleri düzeltici, onarıcı, öğretmeni destekleyen olmalı

TDE Ö 77: *“Öğretmen kriterlerini belirleyici kurallarla hatalı yönlerini düzeltici ve onarıcı olmalı”*

Sınıf içi denetim yapılmalı

TDE Ö 59: *“Gerektiği zaman yapılmalıdır. Yöneticiler okullarının akademik başarısını önemseyen, insan yetiştirilmesinin sorumluluğunu taşıyan bir bilinçle hareket ederek, öğretmenlerine güvendiğini ve işbirliğiyle hareket ettiğini hissettirerek gerekli durumlarda sınıf içi denetim yapılmalıdır”*

İşbirliğiyle hareket edilmeli

TDE Ö 55: *“ Olabilir. Öğretmenlerle işbirliği içerisinde”*

Deneyimlerini aktarmalı

TDE Ö 43: *“Okul yöneticileri okulunu en iyi tanıyan kişi olduğundan iç denetim yapabilir. Bunu yaparken yargılamaktan uzak olmalı, öğretmene onun yanında olduğunu, mesleki gelişim için onu desteklediğini hissettirip tecrübelerini aktarmalıdır”*

Öğretmen bilgilendirilmeli, doğru yönlendirilmeli

TDE Ö 32: *“Yapılmalıdır. Öğretmenler daha önceden bilgilendirilmelidir”*

Denetim yeterliğinin olması

TDE Ö 51: *“Yapılmalıdır. Fakat okul yöneticisinin de denetim yapacak yetkinlik ve yeterlikte olması gerektiğini düşünüyorum”*

Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenlerinin okul kurallarına ve amaçlarına uyulması yönünde iç denetim yapılmalı yönündeki görüşleri aşağıda verilmiştir.

Okul kurallarına uyulması ve müfredatın verilmesi

TDE Ö 79: *“Tüm öğretmenlerin okuldaki kurallara eşit şekilde uyulup uyulmadığı konusunda denetim yapılması önemlidir”*

TDE Ö 69: *“Yapılmalıdır. Öğretmenlerin saatinde derse girip ilgili sınıfın ders müfredatının gerektiği gibi verilip verilmediğini denetlemelidir”*

İç denetim öğretmen ve öğrenci ile yapılmalı

TDE Ö 21: *“Kesinlikle sürekli olarak iç denetim yapılmalıdır. Sadece öğretmenleri değil öğrenciyi de denetlemelidir”*

İdari denetim yapılmalı ve okulun yönetimi de denetlenmeli

TDE Ö 60: *“Denetim; idari ve branş alanında olmak üzere iki farklı yöne sahiptir. Elbette okul yöneticisi idari denetim yapılmalıdır. Fakat bu denetim taraflı ve art niyetli olursa silah ters teper”*

Talim Terbiye ve öğretmenler yasasına göre yapılmalı

TDE Ö 58: *“Evet yapılmalıdır. Talim ve Terbiye kurallarına ve öğretmenler yasasına göre ciddi bir kontrol mekanizması şarttır”*

Disiplinin sağlanması için yapılmalıdır

TDE Ö 40: *“Evet. Disiplin açısından iç denetim yapılmalıdır”*

2. Alt probleme ilişkin bulgular:

Okul yöneticilerinin denetimle ilgili görüşleri nedir?

- a) Okul yöneticilerine göre denetmen denetim yaparken nasıl bir tavır sergilemelidir?

Tablo 18.

Okul yöneticilerinin denetimle ilgili görüşlerinin ne olduğu öğretmenlerini denetlerken denetmenden nasıl bir yaklaşım sergilemelerini beklediklerine ilişkin görüşleri.

ANA TEMA	TEMA	N
Denetmenin mesleki yeterliğe sahip olması	<i>Bilgi paylaşımı yapma, öğretmeni aydınlatma (N=5)</i> <i>Öğretim teknikleri ile ilgili bilgilendirme (N=3)</i> <i>Denetim sonucunu öğretmene bildirme (N=3)</i> <i>Meslekle ilgili zorluklar ve sorunlara yönelik duyarlı olmalı (N=3)</i> <i>Eğitim liderliği yapmalı (N=2)</i> <i>Öğrenme sürecini geliştirmeli, mesleki gelişime katkı koymalı (N=2)</i> <i>Sınıf yönetimi konusunda bilgi sahibi olmalı ve alçak gönüllü olmalı (N=2)</i> <i>Deneyim paylaşmalı ve kaynak göstermeli (1)</i>	21
Denetmenin kişilik yeterliğine Sahip olması	<i>Yapıcı, yol gösteren, yönlendiren olmalı (N=10)</i> <i>Adaletli, tarafsız, cesur, sevecen olmalı (N=3)</i> <i>Alçak gönüllü, kırıncı olmamalı ve olumlu eleştiri yapmalı (N=3)</i> <i>İşbirlikçi olmalı (okul yöneticisi ve öğretmenle), motive etmeli ve öğretmeni desteklemeli (N=3)</i> <i>Stres yaratmamalı, otoriter olmamalı (N=2)</i> <i>Örnek olmalı (N=2)</i> <i>Empati kurabilmeli (N=1)</i>	24
Toplam		45

Tablo 18’de okul yöneticilerinin denetimle ilgili görüşlerinin ne olduğu, denetmenden öğretmenlerini denetlerken neler beklediklerine ilişkin görüşleri doğrultusunda oluşan temalar verilmiştir. Denetmenlerin bu konuda ortaya koydukları görüşleri 2 ana tema etrafında toplanmıştır. Bu ana temalar, denetmenin sahip olması gereken mesleki yeterlikler ve denetmenin sahip olması gereken kişisel yeterliklerdir.

“Denetmenin mesleki yeterliğe sahip olması” ana temasına ilişkin okul yöneticilerinin görüşleri aşağıdaki gibidir.

Bilgi paylaşımı yapma, öğretmeni aydınlatma

OY 7: *“Denetim öğretmenlere sunulan yardım hizmetidir. Denetçiden öğretmeni desteklemesini, ona yardım etmesini ve bilgilerini onunla paylaşmasını beklemekteyim”*

Öğretim teknikleri ile ilgili bilgilendirme

OY 26: *“Yeni öğretim teknikleri konusunda bilgilendirici ve yol gösterici olmalarını beklemekteyim”*

Denetim sonucunu öğretmene bildirme

OY 19: *“Olumlu bir denetimin olabilmesi için denetlenen kişinin denetmene güvenmesi gerekir. Denetim sonuçlarının denetlenen kişiyle kendini geliştirebilmesi için paylaşılmalıdır”*

Meslekle ilgili zorluklar ve sorunlara yönelik duyarlı olmalı

OY 25: *“Meslek zorlukları ile baş edebilmekle ilgili yaklaşımlar bekliyorum”*

Eğitim liderliği yapmalı

OY 7: *“Öğretmen denetmeni eğitim liderliği yapmalıdır”*

Öğrenme sürecini geliştirmeli, mesleki gelişime katkı koymalı

OY 12: *“Denetmenin temel görevi öğretmene eğitim ve öğretim yolunda gereken yol yordam açısından aydınlatmaktır. Öğretimdeki yeni gelişmeleri sunmak ve bu konular hakkında tartışmalar üreterek hem denetlediği öğretmeni hem de kendisi gelişme sağlayacaktır”*

Sınıf yönetimi konusunda bilgi sahibi olmalı, alçak gönüllü olmalı

OY 16: *“Öncelikle denetmenlerin, sadece tecrübeleri ile değil, gözlem, dönüt, sınıftaki farklı seviyedeki öğrencilerle başa çıkma, etkili zaman yönetimi gibi konularda yetkin, donanımlı ve alçak gönüllü olmalarının etkinliklerini artırabileceği düşüncesindeyim”*

Deneyim paylaşmalı, kaynak göstermeli

OY 11: *“Denetmenler okula geldiklerinde öğretmenlere rehberlik yapmalı, mesleki yardımda bulunmalı, tecrübelerini paylaşmalı, kaynak göstermeli ve öğretmenlere liderlik yapmalı”*

“Denetmenin kişilik yeterliğine sahip olması” ana temasına ilişkin okul yöneticilerinin görüşleri aşağıdaki gibidir.

Yapıcı, yol gösteren, yönlendiren olmalı

OY 2: *“Yapıcı, yönlendirici ve takip edici olmalarını isterim”*

OY 5: *“Öğretmenlerimizde görmüş oldukları eksiklikleri onlara yönlendirici ve yol gösterici olmalı”*

Adaletli, tarafsız, cesur, sevecen olmalı

OY 9: *“Cesur, tarafsız, yapıcı, anlayışlı ve sevecen bir yaklaşım bekliyorum”*

Alçak gönüllü, kırııcı olmamalı ve olumlu eleştiri yapmalı

OY 15: *“Okula gelen denetmen her konuda yapıcı olmak durumundadır. Öğretmenlerin neler yaptığını takip ederken kırııcı olmamalıdır”*

İşbirlikçi olmalı (okul yöneticisi ve öğretmenle), motive etmeli ve öğretmeni desteklemeli

OY 7: *“Amaç açıkça belirtilmeli, öğretmen motive edilmelidir. Öğretmenin geçerli yanları vurgulanmalı, yetersizliklerinin giderilmesine çalışılmalıdır. Öğretme ve öğrenme değerlendirilmeli ve geliştirilmeli mesleki gelişime teşvik edilmelidir. Öğretmenle etkileşim sağlanmalı, öğretmen kendini yetersiz bulduğu konularda denetmeniyle rahatlıkla işbirliği yapabilmelidir”*

Stres yaratmamalı, otoriter olmamalı

OY 8: *“Denetmenler rehber görevi görmeli. Otoriter ve mesafeli durmamalı, öğretmenlerin eksiklerini görüp onlara yol göstermeli”*

Örnek olmalı

OY 24: “Okulumda gelen denetmenlerin öğretmenlerime daha çok bilgi verici ve örnek olmasını ılımlı yaklaşmasını isterim”

Empati kurabilmeli

OY 10: “Denetmenler okula gelirken kendilerinin de öğretmenlikten geldiklerini unutmamaları gerekmektedir”

b) Okul yöneticilerine göre denetmen hangi özelliklere (mesleki ya da kişisel) sahip olmalı?

Tablo 19.

Okul yöneticilerinin denetmenin hangi özelliklere (Kişisel ve mesleki) sahip olmaları gerektiği yönündeki görüşleri.

ANA TEMA	TEMA	N
Denetmenin sahip olması gereken mesleki özellikleri	Alanında bilgili, donanımlı, tecrübeli (N=23)	
	Okul amacını bilen, değişimleri ve yenilikleri takip eden (N=6)	33
	Araştırma yapabilen (N=4)	
Denetmenin sahip olması gereken kişilik özellikleri	Hoşgörülü, saygılı, sabırlı, güler yüzlü, alçak gönüllü ve yardımsever olmalı (N=8)	
	Yol gösteren, yönlendiren, sorgulayan ve çözüm üretebilen (N=7)	22
	İnsancıl, sevecen, empati kurabilen, iletişimi güçlü olmalı (N=7)	
	Toplam	55

Okul yöneticilerinin denetmenlerde olması gereken mesleki ve kişisel özelliklerin ne olduğuna ilişkin görüşleri Tablo 19’da verilmiştir. Okul yöneticilerinin

görüşleri doğrultusunda iki ana tema oluşmuştur. Denetmenlerin mesleki özelliklerinin yöneticilerin görüşlerine göre önem taşıdığı görülmektedir.

“Denetmenlerin sahip olması gereken mesleki özellikler” ana temasına ilişkin okul yöneticilerinin görüşleri aşağıdaki gibidir.

Alanında bilgili, donanımlı, tecrübeli

OY 2: *“Mesleki açıdan bilgili ve uzman olması gerekir”*

OY 23: *“Öncelikle alanında yeterli bilgi ve tecrübeye sahip, kıdemli bir öğretmen olmasını, hoşgörülü fakat özgüveni olan birisi olmalıdır”*

Okul amacını bilen, değişimleri ve yenilikleri takip eden

OY 12: *“Yenilikçi olması, kendi konusu hakkındaki gelişmeleri her zaman takip etmesi, yeni öğrenme tekniklerinden haberdar olması”*

OY 7: *“Okulun amacını iyi kavramalı ve kendi kişisel yargılarını öğretmene aktarmaları gerekir”*

Araştırma yapabilen

OY 11: *“Araştırma özelliği olmalı, kendini sürekli yenilemeli, tarafsız olmalı, yeniliklere açık olmalı”*

OY 15: *“Öncelikle bir denetmen kendi konusuna vakıf olmalı. Araştırma yapmalı”*

“Denetmenlerin sahip olması gereken kişilik özellikler” ana temasına ilişkin okul yöneticilerinin görüşleri aşağıdaki gibidir.

Yol gösteren, yönlendiren, sorgulayan ve çözüm üretebilen

OY 1: *“Yol gösterici, sorgulama becerisi olan”*

OY 22: *“Kendi branşında çok iyi olmalı. Öğretmenlere yön verici olmalı. Eksikliklerini gidermelerine yardımcı olmalı”*

OY 19: *“Mesleki bilgileri ve aktarımı öğretmene yol gösterici özellikte olmalıdır”*

Hoşgörülü, saygılı, sabırlı, güler yüzlü, alçak gönüllü, yardımsever olmalı

OY 23: *“Hoş görülü ve özgüveni olmalı”*

OY 24: *“Kişisel özelliklerinde ise despot olmamalı, daha çok yardımsever olmalıdır”*

OY 19: *“Güler yüzlü, sabırlı, empati kurabilen, problem çözme becerisine sahip olmalıdır”*

İnsancıl, sevecen, empati kurabilen, iletişimi güçlü olmalı

OY 2: *“Kişisel olarak insancıl ve sevecen”*

OY 3: *“İnsanlarla ilişkileri iyi, insanlara güven veren saygılı, kişilikli, güvenilir ve empati yapabilen biri olmalıdır”*

OY 14: *“Empatik, alanında donanımlı, hümanist, yönlendirici, özendirici, araştıran, okuyan”*

OY 18: *“İletişim dili çok iyi olan istediklerini kendisi de yapabilen, araştırmacı, iyi bir dinleyici olmalı”*

c) Okul yöneticilerinin Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenlerinden beklentileri nelerdir?

Tablo 20.

Okul yöneticilerinin Türkçe ve Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenlerinden beklentilerine ilişkin görüşleri

ANA TEMA	TEMA	N
Dil ve edebiyat eğitiminde hedeflenen bilgi, beceri ve duyuşsal kazanımlara sahip öğrenciler yetiştirme	<i>Dil becerileri gelişmiş öğrenci (N=15)</i> <i>Dil-edebiyat sevgisi olan öğrenci (N=7)</i> <i>Dil bilgisi kurallarına hakim öğrenci (N=4)</i> <i>Programdaki konu-içeriği öğrenmiş öğrenci (N=2)</i> <i>Sözcük dağarcığı zengin öğrenci (N=1)</i>	29
Türk Dili-edebiyatı öğretmeni olarak gerekli mesleki ve kişisel yeterliklere sahip olma	<i>Dil-edebiyat bilgi, birikim ve bilinci konusunda öğrencilerine rol model olan öğretmen (N=7)</i> <i>Öğrencileriyle iletişimi iyi olan, onlara yol gösteren ve yardım eden öğretmen(N=3)</i> <i>Kendini yenileyen ve geliştiren öğretmen(N=2)</i> <i>Takım çalışması yapabilen öğretmen(N=2)</i> <i>İş disiplini olan öğretmen(N=2)</i> <i>Sınıf yönetiminde başarılı öğretmen (N=1)</i>	17
Ülkesine, yakın çevresine, kültür ve sanata duyarlı dil ve edebiyat öğrencileri yetiştirme	<i>Dil-edebiyat eğitimini sanat eğitime dönüştürme(N=4)</i> <i>İnsancıl öğrenciler yetiştirme (N=3)</i> <i>Ülkesini seven ve ülkesine değer veren öğrenciler yetiştirme (N=2)</i> <i>Kültürel etkinliklerde aktif olan öğrenciler yetiştirme(N=2)</i>	11
Teknoloji destekli ve öğrenci merkezli dil-edebiyat eğitimi gerçekleştirme	<i>Öğrenci merkezli öğretim yapma (N=2)</i> <i>Ders dışı etkinlikler düzenleme (N=1)</i> <i>Derslerde teknolojiden yararlanma (N=1)</i> <i>Dersleri keyifli hale getirme (N=1)</i>	5
Üst düzey düşünme becerilerine sahip dil ve edebiyat öğrencileri yetiştirme	<i>Yaratıcılığa sahip öğrenci(N=2)</i> <i>Araştırma becerisi olan öğrenci(N=1)</i> <i>Tartışma-yorumlama gücü olan öğrenci(N=1)</i> <i>Etkili iletişim becerisine sahip öğrenci(N=1)</i>	5
Toplam		67

Tablo 20'deki okul yöneticilerinin görüşleri değerlendirildiğinde, özellikle nitelikli öğrenci yetiştirme konusuna vurgu yapıldığı görülmektedir. Öğretim programının bilişsel, duyuşsal vb. kazanımlarını edinmiş, kültürüne, çevresine ve sanata duyarlı ve üst düzey düşünme becerilerine sahip öğrenciler yetiştirilmesi gerekliliği üzerinde durulmuştur. Diğer boyutta okul yöneticileri tarafından vurgulanan ise öğretmenlerin

yeterlidir. Kişisel ve mesleki olarak dil ve edebiyat öğretmenlerinin yeterli olması gerektiği okul yöneticileri tarafından ifade edilmiştir.

Okul yöneticilerinin görüşleri aşağıda sunulmuştur:

“Dil ve edebiyat eğitiminde hedeflenen bilgi, beceri ve duyuşsal kazanımlara sahip öğrenciler yetiştirme” ana temasına ilişkin okul yöneticilerinin görüşleri aşağıdaki gibidir:

Dil becerileri gelişmiş öğrenci

OY 23: “Öğrencilerinin konuşma dilini düzeltmelerini, kitap okumaya teşvik etmelerini, yorumlayabilen, yazabilen, aktarabilen öğrenciler yetiştirmelerini beklerim.”

Dil-edebiyat sevgisi olan öğrenci

OY 14: “Türk dilinin etkin ve doğru kullanılması yönünde çalışmasını, edebiyatı sevip sevdirmesini, aslında hayatın kendisinin edebiyat olduğunu kavratmasını beklerim.”

Dil bilgisi kurallarına hakim öğrenci

OY 20: “Türkçeyi doğru kullanmayı öğretmelidir.”

Programdaki konu-içeriği öğrenmiş öğrenci

OY 26: “Bilgiyi paylaşmayı bilen ve öğrencilerine yardım eden bir şekilde çalışmasını beklerim.”

Sözcük dağarcığı zengin öğrenci

OY 7: “Öğretmenlerin öğrencilerine Türkçe sözcükleri nasıl kullanabileceklerini öğretmesini isterim. Yabancı sözcük yerine Türkçe sözcük kullanılması yönünde öğrencilerin teşvik edilmesini beklerim.”

“Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeni olarak gerekli mesleki ve kişisel yeterliklere sahip olma” ana temasına ilişkin okul yöneticilerinin görüşleri aşağıdaki gibidir:

Dil-edebiyat bilgi, birikim ve bilinci konusunda öğrencilerine rol model olan öğretmen

OY 9: *“Öğrencilere okuma sevgisini aşılayabilmeleri için kendilerinin çok iyi birer okuyucu olmalarını beklerim.”*

Öğrencileriyle iletişimi iyi olan, onlara yol gösteren ve yardım eden öğretmen

OY 19: *“Türk Dili ve Edebiyatı dersini yeni nesil öğrencilere aktarırken sabırlı ve yol gösterici olmalarını beklerim.”*

Kendini yenileyen ve geliştiren öğretmen

OY 17: *“Okuyan ve araştıran bir yapıda olmalarını, edebiyatı ve insanı sevmelerini beklerim.”*

Takım çalışması yapabilen öğretmen

OY 25: *“Öncelikle uyum içinde çalışmasını, okuldaki etkinlikleri diğer öğretmenlerle birlikte organize etmesini ve meslektaşlarıyla yardımlaşmasını beklerim”*

İş disiplini olan öğretmen

OY 17: *“Derslerini düzenli yapmalarını, okula gelmelerini ve mazeret izni kullanmamalarını beklerim”*

Sınıf yönetiminde başarılı öğretmen

OY 16: *“Öncelikle insancıl bir sınıf ortamı oluşturmalarını beklerim. Özellikle sınıf yönetiminde sorun yaşamamalarını isterim.”*

“Ülkesine, yakın çevresine, kültür ve sanata duyarlı dil ve edebiyat öğrencileri yetiştirme” ana temasına ilişkin okul yöneticilerinin görüşleri aşağıdaki gibidir:

Dil-edebiyat eğitimini sanat eğitimine dönüştürme

OY 15: *“Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenleri okulun kültür yaşamının odak noktasıdır. Sınıfta bir tiyatrocuya kadar usta olmak gerekir. Kitap okumayı, tiyatroya gitmeyi, şiir dinlemeyi sevdirmek hep öğretmenin elinde...”*

İnsancıl öğrenciler yetiştirme

OY 15: *“Öğretmen yapacağı etkinliklerle öğrencilerin hümanist duygularını ön plana çıkarmalıdır.”*

Ülkesini seven ve ülkesine değer veren öğrenciler yetiştirme; Kültürel etkinliklerde aktif olan öğrenciler yetiştirme

OY 6: *“Kültürel aktivitelere liderlik yapan; dilini, ülkesini, insanını seven öğrenciler yetiştirmelidir.”*

“Teknoloji destekli ve öğrenci merkezli dil-edebiyat eğitimi gerçekleştirme” ana temasına ilişkin okul yöneticilerinin görüşleri aşağıdaki gibidir:

Öğrenci merkezli öğretim yapma

OY 21: *“Öğrenci merkezli, ezbercilikten uzak ve günümüz gerçeklerini temel alarak öğrencilerini eğiten öğretmenler olmalıdır.”*

Ders dışı etkinlikler düzenleme

OY 16: *“Öğretmenlerin ders dışı etkinliklerde aktif olmaları ve öğrencileri ile paylaşımcı olmaları gerekmektedir.”*

Derslerde teknolojiden yararlanma; Dersleri keyifli hale getirme

OY 11: *“Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenleri çok yönlü olmalıdırlar. Dersi zevkli ve ilgi çekici hale getirmek için uğraşmalı, her türlü teknolojiyi derslerinde kullanabilmelidir.”*

“Üst düzey düşünme becerilerine sahip dil ve edebiyat öğrencileri yetiştirme” ana temasına ilişkin okul yöneticilerinin görüşleri aşağıdaki gibidir:

Öğrencilerin yaratıcılıklarını geliştirme

OY 7: “Öğrencilerin kendilerini daha iyi ifade edebilmeleri için okumanın önemini kavratmalarını ve öğrencilerin yaratıcılıklarını, hayal güçlerini kullanarak somut ürünler (şiir, öykü gibi) ortaya koymalarını sağlamalarını bekliyorum.”

Araştırma becerileri olan öğrenciler yetiştirme

OY 21: “Çocuklarımıza okuma ve araştırma sevgisini aşılayabilen öğretmenler olmalıdır. Örneğin, dünya edebiyatı ile Türk edebiyatını karşılaştırabilen yetkin öğrenciler yetiştirilmelidir.”

Tartışma-yorumlama gücü olan öğrenci

OY 23: “Okuyan ve okuduklarını tartışıp yorumlayan başkalarına aktarabilen öğrenciler yetiştirilmesini beklerim”

İletişim becerileri olan öğrenciler yetiştirme

OY 25: “Yazın ve iletişim konusunda güçlü öğrenciler yetiştirilmesini isterdim.”

d) Denetmenin karşılaştacağı sorunlar nelerdir? bu sorunlara çözüm üretirken okul yöneticilerinin katılımı sağlanıyor mu?

Tablo 21.

Denetmenlerin denetim yaparken karşılaşılabileceği sorunlara ilişkin okul yöneticilerinin görüşleri.

ANA TEMA	TEMA	N
Denetmen kaynaklı sorunlar	<i>Yeter sayıda denetmen olmaması (N=7)</i> <i>Farklı branştaki denetmen denetliyor(N=2)</i> <i>Yeteri kadar denetim yapılmıyor (N=4)</i> <i>Denetmen ile iletişim eksiklikleri var (N=2)</i> <i>Denetmen sadece yeni atanan öğretmenler için ve sorun varsa gelmesi (N=4)</i>	19
Öğretmen kaynaklı sorunlar	<i>Tecrübesiz olması (N=1)</i> <i>Sınıf yönetiminde yetersiz olmaları (2)</i> <i>Hazırlıksız olması (N=1)</i> <i>Öğretmenle tartışması (N=1)</i>	5
Öğrenci kaynaklı sorunlar	<i>Değişen öğrenci profili olması (N=2)</i>	2
Toplam		26

Tablo 21’de görüldüğü gibi okul yöneticileri denetmenlerin denetim yaparken yaşadıkları sorunların daha çok denetmen kaynaklı olduğunu vurgulamaktadırlar. Denetmen sayılarının yeterli olmaması nedeniyle yeteri kadar denetim yapılmadığı, denetmenin okula gelemediği ifade edilmiştir. Diğer yandan öğretmen kaynaklı ve öğrenci kaynaklı birtakım sorunlar yaşandığını belirtmişlerdir.

Okul yöneticilerinin bu konudaki görüşleri aşağıda verilmiştir.

“Denetmen kaynaklı sorunlar” ana temasına ilişkin okul yöneticilerinin görüşleri aşağıdaki gibidir:

Yeter sayıda denetmen olmaması

OY 1: “*Ciddi anlamda denetmen eksikliği var*”

OY 11: “*Denetmenlerin sayıları az yeterli değil*”

Farklı branştaki denetmen denetliyor

OY 9: “*Denetmenin branşı farklı oluyor*”

Yeteri kadar denetim yapılmıyor

OY 5: *“Maalesef 2 branş dışında denetmen olmadığı için öğretmenlerimiz gerektiği gibi denetlenmiyor”*

Denetmen ile iletişim eksiklikleri var

OY 6: *“Sorunlar konusunda fikrim yok. Çünkü bizimle iletişime geçmiyorlar.”*

Denetmen sadece yeni atanan öğretmenler için ve sorun varsa gelmesi

OY 11: *“İşin gerçeği denetmenlerin sayısının az ve yeterli olmamasından dolayı denetmenlik layıkı ile yapılmıyor. Öğretmenlerin denetimi sadece asaletleri onaylanacağı zaman yapılmaktadır”*

OY 15: *“Denetmen geldiği zaman ya bir şikayet üzerine okula geliyor ya da başka bir sorun nedeniyle... Öğretmenle iyi ilişkiler içinde olayım, onları tanıyayım diye bir kaygı yok”*

“Öğretmen kaynaklı sorunlar” ana temasına ilişkin okul yöneticilerinin görüşleri aşağıdaki gibidir:

Tecrübesiz olması

OY 7: *“Öğretmenin mesleki tecrübesizliği, belli konularda ne yapacağını bilmemesi birincil problemidir”*

Sınıf yönetiminde yetersiz olmaları

OY 6: *“Sınıf içi disiplini sağlamada yetersizliği”*

Hazırlıksız olması

OY 18: *“Denetim esnasında araç-gereç veya hazırlıksız olma gibi durumlarla karşılaşabiliyor”*

Öğretmenle tartışması

OY 23: *“Öğretmenle ters düşebilir tartışabilir”*

“Öğrenci kaynaklı sorunlar” ana temasına ilişkin okul yöneticilerinin görüşleri aşağıdaki gibidir:

Değişen öğrenci profili olması

OY 6: “Öğrencilerde akademik seviye düşüklüğü, yaygınlaşan akıllı telefon kullanımı ve öğrencilerin yeterince motive olamamaları”

e) Okul yöneticileri iç denetim yapmalı mıdır?

Tablo 22.

Okul yöneticileri tarafından öğretmenlere yönelik iç denetim yapılıp yapılmamasına ilişkin okul yöneticilerinin görüşleri

TEMA	N
İç denetim yapılmalıdır	19
İç denetim yapılmamalıdır	5
Toplam	24

Tablo 22’de de görüldüğü gibi okul yöneticileri iç denetim yapılması yönünde olumlu sonuçlar ortaya koymuşlardır. Okullarda kendi iç yönetimlerinde denetimin gerekliliği ve de önemi üzerinde durulması gerektiği yönünde görüş ortaya koymuşlardır.

İç denetimin yapılıp yapılmaması konusunda okul yöneticilerinin ortaya koydukları görüşleri aşağıdaki gibidir:

İç denetim yapılmalıdır

OY 18: “Eğitimin olmazsa olmazlarından biri denetimdir. Okul yöneticilerinin denetim ve kontrol asli görevleri arasındadır ve düzenli olarak yapılması gerekir”

OY 6: “Evet yapılmalıdır”

İç denetim yapılmamalıdır

OY 23: “İç denetimin gereksiz olduğunu düşünüyorum”

OY13: “Okul yöneticilerinin öğretmenlere yönelik iç denetim yapmaları bence uygun değildir”

f) İç denetim nasıl gerçekleştirilmeli?

Tablo 23.

Okul yöneticilerinin öğretmenlere yönelik gerçekleştirecekleri iç denetimin nasıl olması gerektiğine ilişkin görüşleri

ANA TEMA	TEMA	N
Okul yöneticisi, öğretmeni mesleki yeterliğe ve okul kurallarına yönelik denetlemeli	<i>Sınıf içi denetlenmeli (N=4)</i> <i>Öğretmenlere bilgi vermeli (N=3)</i> <i>Derse vaktinde girip, vaktinde çıkma (N=1)</i> <i>Öğretmenin davranışları da gözlemlenmeli (N=1)</i> <i>Soru şekilleri, teknoloji ile ilgili denetim(N=1)</i> <i>Öğretmenin iletişim eksikliği var(N=1)</i>	11
Okul yöneticisinin sahip olması gereken kişilik yeterlikleri	<i>Yapıcı, adaletli, sevgi, saygı içerisinde olmalı (N=2)</i> <i>Denetmenlerde olması gereken eğitim yöneticilere de verilmeli (N=1)</i> <i>İşbirliği olmalı, baskı olmamalı(N=3)</i> <i>Okul yönetici ile aynı branşta olmalı (N=1)</i>	7
Okul yöneticisinin yapacağı denetim yasal olarak dikkate alınmalı	<i>Bakanlık yapılan denetimi önemsemeli(N=1)</i> <i>Öğretmenler yasası dikkate alınmalı (N=1)</i> <i>Okul yöneticisinin yaptırımı olmalı (N=1)</i>	3
Toplam		21

Tablo 23’te görüldüğü üzere okul yöneticileri iç denetimin nasıl olması gerektiği yönünde görüşlerini ortaya koymuşlardır. Bu görüşler doğrultusunda okul yöneticileri öğretmenlerin meslek yeterliği ile okulun kurallarına yönelik iç denetim yapılması yönünde görüş bildirmişlerdir. Görüşler doğrultusunda ortaya çıkan ana temalardan bir diğeri ise okul yöneticilerinin sahip olmaları gereken kişilik ve meslek yeterlikleri bir diğeri ise okul yöneticisinin yaptığı iç denetimin değerlendirilmeye alınması gerektiğidir.

“Okul yöneticisi, öğretmeni mesleki yeterliğe ve okul kurallarına yönelik denetlemeli” ana temasına ilişkin okul yöneticilerinin görüşleri aşağıdaki gibidir:

Sınıf içi denetlenmeli

OY 6: *“Habersiz derse girişle sınıf içinde denetlenebilir (Amaç derse hazırlığının sonuçlarını yerinde görebilme)*

Öğretmenlere bilgi vermeli

OY 24: *“Öğretmenlere öncelikle açıklayıcı bilgiler vererek onların uygulamasını bekliyorum”*

Derse vaktinde girip, vaktinde çıkma

OY 22: *“Derslere vaktinde girip çıkmalarını kontrol ediyoruz”*

Öğretmenin davranışları da gözlemlenmeli

OY 7: *“Sınıf içinde farklı problemlerle karşılaşp bazen yardım isterler. Öğretmenin sınıf içinde öğretme sürecindeki davranışları gözlemlenmeli”*

Soru şekilleri, teknoloji ile ilgili denetim

OY 14: *“Aynı sınıf düzeyinde; aynı konuların işlenmiş olduğu yönünde bir denetim olabilir. Soru şekilleri ve kullanılan teknoloji ile ilgili dahil olabilir”*

Öğretmenin iletişim eksikliği var

OY 8: *“Yeni öğretmenler öğretmenlik mesleğini vazife olarak görüyorlar. Öğrenci ile diyalog sıkıntısı var. Bilgi alış verişi iyi bir iletişimle olur. Fakat bu konuda yetersizler”*

“Okul yöneticisinin sahip olması gereken kişilik ve meslek yeterlikleri” ana temasına ilişkin okul yöneticilerinin görüşleri aşağıdaki gibidir:

Yapıcı, adaletli, sevgi, saygı içerisinde olmalı

OY 9: *“Kesinlikle yapıcı, sevgi saygı sınırları içinde olmalı”*

Denetmenlerde olması gereken eğitim yöneticilere de verilmeli

OY 16: *“Bunu yapacak yöneticilerin de denetmenlere yapılması gerektiği gibi eğitimleri gerekir, aksi takdirde örgüt iklimi bozulabilir”*

İşbirliği olmalı, baskı olmamalı

OY 18: *“Kontroller kişiye baskı yaratmadan da yapılabilir”*

Okul yönetici ile aynı branşta olmalı

OY 5: *“Ancak sadece kendi branşı ile ilgili olduğunda onunla ilgili öğretmenlere yardımcı olabilir”*

“Okul yöneticisinin denetimi göz önünde bulundurulmalı” ana temasına ilişkin okul yöneticilerinin görüşleri aşağıdaki gibidir:

Bakanlık yapılan denetimi önemsemeli

OY 17: *“Okullarda iç denetim yapılmalı. Ama iç denetim Bakanlık tarafından dikkate alınmalıdır”*

Öğretmenler yasası dikkate alınmalı

OY 1: *“Evet yapılmalıdır. Fakat okul içinde bu yetki Öğretmenler Yasasına göre sadece okul müdürüne verilmiştir”*

Okul yöneticisinin yaptırımı olmalı

OY 3: *“Okul yöneticilerinin yaptırım gücü olmalı ve bunu kullanımda da adaletli olunmalıdır”*

3. Alt probleme ilişkin bulgular

a) Öğrencilerin denetmene ilişkin kullandıkları metaforlar nelerdir?

Tablo 24.

“Denetmen” kavramına ilişkin öğrenciler tarafından ortaya konulan metaforlar ve onları ifade eden öğrenci sayısı ve yüzdesi.

Metaforlar kodu	Metafor adı	Metaforu temsil eden öğrenci sayısı <i>f</i>	Metaforlar kodu	Metafor adı	Metaforu temsil eden öğrenci sayısı <i>f</i>
1	Kamera, güvenlik kamerası	7	16	Jüri	1
2	Hakim	2	17	Seyirci	1
3	Kukla	2	18	Padişah	1
4.	Kitap	1	19	Polis	1
5.	Ansiklopedi	1	20	Sınıf tahtası	1
6.	Kartal	1	21	Avukat	1
7	Canlı bomba	1	22	Kum saati	1
8	Soğan	1	23	Katabolik	1
9	Kalem	1	24	Korkulu rüya	1
10	Kertenkele	1	25	Pano	1
11	Öcü	1	26	Pırasa	1
12	Duvar	1	27	Ayna	1
13	Akvaryumdaki balık	1	28	Kaplan	1
14	Silgi	1	29	Çizgi film kötü karakter	1
15	Biblo	1	30	Heykel	1

Araştırmaya 41 lise son sınıf öğrencisi katılmıştır. Lise son sınıf öğrencilerinin bu araştırmaya dahil edilme sebebi öğrencilikleri boyunca en az bir kez denetmen görmüş olmalarıdır. Bu öğrenciler denetmen kavramı ile ilgili 32 farklı metafor ortaya koymuşlardır. Öğrencilerin en çok kullandıkları kamera, hakim, kukla ve hiçbir şey gibi

metaforlardır. Yukarıdaki tablo 24’te de görüldüğü gibi araştırmada sadece 1 öğrenci tarafından bildirilen metaforlar ise kitap, ansiklopedi, kartal, canlı bomba, soğan, kalem, kertenkele, öcü, duvar, akvaryumdaki balık, silgi, biblo, jüri, seyirci padişah, kral, polis, sınıf tahtası, avukat, kum saati, katabolik, korkulu rüya, pano, pırasa, ayna, kaplan, çizgi film kötü karakter, heykeldir.

Araştırmaya katılan 41 lise öğrencisinin ortaya koydukları metaforlarla 8 tane ortak tema oluşturulmuştur. Bunlar Tablo 25’te görülmektedir.

b) Öğrencilerin denetmenle ilgili ortaya koydukları metaforlara ilişkin temalar nelerdir?

Tablo 25.

Öğrencilerin denetmenlere ilişkin metaforlarıyla ilgili temalar

Oluşturulan Temalar	Öğrenci sayısı F
1. “Sessiz, hareketsiz ve izleyen”	10
2. “İzleyip, kayıt tutan”	7
3. “Karar veren”	6
4. “Korkutan, stres yaratan”	5
5. “Her şeyi bilen”	2
6. “Göründüğünden farklı biri”	2
7. “Hata bulup, düzelten”	2
8. “Bir şey yakalamaya çalışan biri”	2
Toplam	36

1. Denetmenin “Sessiz, Hareketsiz ve İzleyen biri” olması:

Öğrenciler denetmeni sessiz, hareketsiz ve etrafı izleyen biri olarak belirtmişlerdir. Bu temayı oluşturan metaforlar şunlardır: Biblo, heykel, duvar, kukladır. Bu metaforlarla ilgili olarak öğrencilerinden alınan alıntılar şunlardır:

Ö 11: “Heykele benzer. Çünkü arka sırada hareketsizce durduğu için”

Ö 34: *“Bibloya benzer. Sınıfa girip en arka veya en öne oturup ders bitişine kadar donuk bir şekilde oturup öğretmen ve sınıfı izliyor”*

2. Denetmenin “İzleyip, kayıt tutan” olması:

Denetmenin “İzleyen ve Kayıt Tutan” biri olmasına ilişkin metaforlar kamera, güvenlik kamerası, güvenlik sistemidir. Bu metaforlarla ilgili olarak öğrencilerden alınan alıntılar şöyledir:

Ö 39: *“Denetmen güvenlik kamerasına benzer. Çünkü olduğu yerde sabit, ses ve görüntüyü aklında tutup, zararlı bir durum olunca gerekeni yapıyor”*

Ö 38: *“Kameraya benziyor. Oturup izliyor, kaydediyor. Herkes karşısında düzgün görünmeye çalışıyor”*

Ö 35: *“Kameraya benziyor. Öğretmenin hatasını bekliyor, kaydediyor gibi hissediyorum”*

Ö 32: *“Denetmen kameraya benziyor. Sınıfa girdiği zaman bütün öğrencileri tek tek kadraya aldığını fark etmiştim. Herkesi göz hapsine alıp, sanki her an sorularıyla fotoğraflarımızı çekecek gibi hissediyorum. Sanki hiç hazır olmadığım zamanda kadrasına takılacağım gibi hissettiriyor”*

Ö 24: *“Kameraya benziyor. Her şeyi kontrol ediyor. Gözetliyor. Kişilerin davranışlarını izliyor ve kaydediyor. Kamera (müfettiş) varken öğretmenler rahat davranamıyor”*

Ö 22: *“Sensörlü lamba, kameraya benziyor. Çünkü yanlışı gördüğü zaman parlayıp, kaydeder”*

Ö 36: *“Güvenlik sistemine benziyor denetmen. Çünkü herhangi bir hata yapmamak için öğretmen disiplinli ve düzenli oluyor. Yaptığı her şeyin kaydedildiğini biliyor”*

3. Denetmenin “Karar Veren” olması:

Denetmenin “Karar Veren” biri olması yönünde oluşan öğrenci metaforları kum saati, padişah, kalem, silgi, hakimdir. Bu metaforlarla ilgili öğrenci görüşleri aşağıda verilmiştir.

Ö 8: “Kum saatine benziyor. Sabırla öğretmenimizi denetliyor ve bir yandan da yorumlarıyla onun geleceğini belirliyor”

Ö 30: “Denetmen hakime benziyor. Bütün sınıfı dinleyip, öğretmenin hal ve hareketlerini görür, karar verir”

Ö 37: “Silgiye benzer. Çünkü öğretmenin devam edip etmemesini, düzelip kalmamıza veya gitmemize o karar veriyor”

Ö 25: “Denetmen kaleme benziyor. Senin geleceğin onun elinde. İsterse iyi şeyler yazar, isterse seni bitirecek şeyler yazar. Hakkında karar verir”

Ö 29: “Padişaha benziyor. Bir lafı ile bizi idam da edebilir, hayatta da bırakabilir. Ödüllendirebilir de cezalandırabilir de. Ağzından çıkacak bir kelimeye göre hayatımız belirleniyor”

Ö 16: “Hakime benzettim. Çünkü eğitimi gözlemler, inceler ve karar verir”

4. Denetmenin “Korkutan, Stres Yaratan Kişi” olması:

“Korkutan, Stres Yaratan Kişi” olması yönünde oluşan temada yer alan metaforlar öcü, çizgi film kötü karakteri, katabolik, korkulu bir rüya, canlı bombadır. Araştırmaya katılan öğrenciler bu metaforlarla denetmenin korkutan, stres yaratan kişiler olduğu yönünde düşüncelerini ortaya koymuşlardır.

Öğrencilerden bu konuyla ilgili alıntılar şöyledir:

Ö 20: “Denetmen öcüye benzer. Çünkü bütün öğrenciler müfettiş kelimesini duyunca farklı davranmaya başlıyorlar. Öğretmenler de aynı şekilde”

Ö 14: “Kötü bir karaktere benziyor. Çünkü geriliyorum. “a” desem kızacak, bağıracaktı gibi, mayınlı tarla gibi hissediyorum”

Ö 7: “Denetmen Katabolik bir duruma benziyor. Çünkü vücutta strese yol açıyor. Bu da insan gelişimi için iyi bir durum değil” diyerek görüşünü ifade etmiştir.

Ö 2: “Denetmeni korkulu bir rüyaya benzetiyorum. Genelde denetmenler gelince öğretmenler panik olurlar ve onlar panik olunca biz de oluyoruz. Denetmenlerin dorularında, gözlemlerinden çok rahatsız oluyoruz”

Ö 5: “Canlı bombaya benziyor. Patlamaya hazır ve her an karşısındakine patlayacak ve sözler sarf edecek”

5. Denetmenin “Her Şeyi Bilen” olması:

Denetmenin her şeyi bilen bir kişi olması yönündeki metaforlar, kitap ve ansiklopedidir. Bu metaforlarla öğrenciler denetmenin her şeyi bilen bir kişi olduğu yönünde görüş ortaya koymuşlardır. Bu görüşler şöyledir:

Ö 6: “Denetmen kitaba benzer. Bilmediğimiz şeyleri kitaba bakarak öğrenebiliriz. Müfettiş de bilmediğimiz ve eksik olan yanlarımızı görüp söyleyebilir”

Ö 41: “Ansiklopediye benzer. Çünkü her şeyi biliyor gibi gözüküyor. Sanki bütün bilgilere sahip olduğu için denetmen olmuş gibi. Herkesi eleştiren, bütün doğruları o bildiği için yani bana öyle geldiği için ansiklopediye benzettim”

6. Denetmenin “Göründüğünden farklı biri” olması:

Öğrenciler denetmeni göründüğünden farklı biri olarak nitelendirmişlerdir. Bu temayı oluşturan metaforlar, soğan ve kertenkeledir. Öğrencilerin alıntıları aşağıda verilmiştir.

Ö 4: “Denetmen soğana benziyor. Dıştan iyiye benzer ama içini açınca göz yaşartır. Denetmen de böyle. Dıştan iyi biri gibi ama içini açınca kötü”

Bir diğer öğrenci ise şöyle görüş bildirmiştir: Ö 19: “Denetmen kertenkeleye benzer. Her tarafa ulaşabilir. Görüntüsü açık biri ama aslında çok kötü olmayan birisidir” demiştir.

7. Denetmenin “Hata bulup, düzelten” olması:

Öğrenciler denetmeni hata arayan, bulan ve bu hatayı düzelten biri olarak belirtmişlerdir. Bu temayı oluşturan metaforlar ise polis ve sınıf tahtasıdır. Öğrencilerin bu konudaki alıntıları aşağıda verilmiştir.

Ö 27: “Polise benziyor. Çünkü denetmenin yanında bütün insanlar yanlış yapmamaya çalışır. Doğruları bildiklerini göstermeye çalışırlar ve sert bir imajları vardır. Polisler de yanlışları düzelttiği, doğruları savunduğu için ben polise benzetiyorum” demiştir.

Bir diğerk öğrenci de görüşünü şöyle ifade etmiştir: Ö 21: *“Sınıf tahtasına benziyor. Her tahtaya çıktığımda yanlış bile yapsak sonradan düzeltiyoruz. Denetmen de böyle bir şey bizi inceler ve doğrularımızı ve yanlışlarımızı görür”* demiştir.

8. Denetmenin “Bir şey yakalamaya çalışan biri” olması:

Çalışmaya katılan öğrenciler denetmeni kötü bir şey yakalamaya çalışan biri olarak gördüklerini belirtmişlerdir. Bu temayı oluşturan metaforlar kartal ve kaplandır. Bu yönde görüş bildiren öğrencilerin alıntıları aşağıda verilmiştir.

Ö 26: *“Kartala benziyor. Kartal da izler izler iyice inceler. Denetmen de aynı şekil notunu alıp anı yakalıyor eksi ve artıyı yapııştırıyor”*

Ö 15: *“Kaplan. Çünkü arka sırada oturarak öğretmenin yanlışını veya bir açığını bulmak için pusuya yatmış bir kaplan gibi duruyor ve bekliyor. Daha sonra elindeki not defterine sessizce bir şeyler yazıyor. Defterine yazdığını hep merak etmişimdir. Hem de hep korkmuşumdur”* şeklinde ifade etmiştir.

Nicel Araştırma Boyutundaki Alt problemler

1. Alt probleme ilişkin bulgular

Tablo 26.

Öğretmenlerin TDE Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeğine verdikleri yanıtların dağılımı

	$\bar{x}$	s
Mesleki Yeterlilik		
Araştırma becerisine ve anlayışına sahip olma	4,66	0,60
Bireysel farklılıkları dikkate alarak öğretimi planlama	4,49	0,62
Dersler arası bilgi ve becerileri ilişkilendirme	4,46	0,59
Öğrencilerin gelişim özelliklerini tanıma	4,54	0,58
Öğrenmeyi öğretme	4,60	0,60
Öğrencilerin kendilerini geliştirmelerine yardımcı olma	4,53	0,56
Öğrencilerin öğrenme stillerine önem verme	4,40	0,69
Öğretme-öğrenme stratejisi, yöntem, teknik, taktiklerini öğrenme- öğretme ortamında uygun, etkili ve doğru kullanma	4,50	0,66
Bütün öğrencilerin benimle ve birbirleriyle öğrenme amaçlı etkileşimlerini geliştiren okul içi çoklu öğrenme ortamlarına (seminer, konferans, panel...) katılmalarını sağlama ve bu tür öğrenme ortamları düzenleme	4,34	0,73
Bütün öğrencilerin benimle ve birbirleriyle öğrenme amaçlı etkileşimlerini geliştiren okul dışı çoklu öğrenme ortamlarına (seminer, konferans, panel...) katılmalarını sağlama ve bu tür öğrenme ortamları düzenleme	4,22	0,79
Öğrencileri çeşitli materyalleri ve kaynakları kullanmaya yönlendirmek	4,44	0,61
Alan Yeterliliği		
Öğrencilerin dinleme sürecindeki birtakım kurallara uymalarını sağlamak.	4,58	0,54
İyi bir dinlemenin/izlemenin önündeki engelleri tanıma ve dinlemeyle ilgili problemleri çözme	4,65	0,51
Öğrencileri duygu, düşünce, izlenim ve hayallerini ifade ederlerken Türkçeyle ilgili kuralları yerinde ve doğru kullanmaya yönlendirmek	4,74	0,48
Öğrencilerin konuşmalarında söyleyişe, vurguya ve tonlamaya dikkat etmelerini sağlamak	4,55	0,58
Öğrencilerin konuşmalarında yabancı dil kökenli sözcüklerin yerine, bu sözcüklerin Türkçe karşılığını kullanmaya özendirmek	4,50	0,72
Paragraf ve metinlerdeki anlam bütünlüğünü kavratmak	4,55	0,55
Öğrencilerin serbest zamanlarını değerlendirmek için kitap seçmek ve onlara sürekli kitap okuma alışkanlığı kazandırmak	4,61	0,57
Öğrencilerin yazma çalışmalarında sözcük bilgisi, ses bilgisi, dil bilgisi ve yazım kurallarını uygulamalarına yardımcı olmak	4,74	0,46
Öğrencilere farklı yazın türlerini tanıtarak, benzer ve farklılıklarını kavratmak	4,54	0,58
Türkçenin yapısal özelliklerini tanıtmak	4,61	0,54
Öğrencilerin noktalama işaretlerini doğru ve yerinde kullanmalarını sağlamak	4,76	0,47
Öğrencilere yazım kurallarını kavratmak	4,77	0,46
Öğrencilere sözcükler arası kavram ilişkilerini kavratmak	4,59	0,56
Söz varlığı ve kullanımı açısından Türkçedeki değişimleri ve gelişmeleri izlemek	4,52	0,67
Öğrencilere anlatım biçimlerini tanıtarak kavratmak	4,47	0,59
Türk Edebiyatındaki yazın türlerini kavratmak	4,48	0,58

Tablo 26’da araştırma kapsamına alınan öğretmenlerin TDE Dersine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeğine verdikleri yanıtların dağılımı verilmiştir.

Tablo 26 incelendiğinde, araştırmaya dahil edilen öğretmenlerin TDE Dersine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeğinde bulunan mesleki yeterlilik alt boyutunda yer alan önermelere genel olarak “kesinlikle katılıyorum” şeklinde yanıt verdikleri tespit edilmiştir. Öğretmenlerin mesleki yeterlilik alt boyutundaki en çok katıldıkları önermeler sırasıyla “Araştırma becerisine ve anlayışına sahip olma”, “Öğrenmeyi öğretme”, “Öğrencilerin gelişim özelliklerini tanıma” ve “Öğrencilerin kendilerini geliştirmelerine yardımcı olma” önermeleridir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin TDE Dersine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeğinde bulunan alan yeterliliği alt boyutundaki önermelere verdikleri yanıtlar incelendiğinde, öğretmenlerin genel olarak bu alt boyutta yer alan önermelere “kesinlikle katılıyorum” şeklinde yanıt verdikleri tespit edilmiştir. Öğretmenlerin bu alt boyutta yer alan en çok katıldıkları önermeler sırasıyla “Öğrencilere yazım kurallarını kavratmak”, “Öğrencilerin noktalama işaretlerini doğru ve yerinde kullanmalarını sağlamak”, “Öğrencilerin yazma çalışmalarında sözcük bilgisi, ses bilgisi, dil bilgisi ve yazım kurallarını uygulamalarına yardımcı olmak” ve “Öğrencilerin duygu, düşünce, izlenim ve hayallerini ifade ederlerken Türkçeyle ilgili kuralları yerinde ve doğru kullanmaya yönlendirmek” önermeleri olduğu saptanmıştır.

Tablo 27.

Öğretmenlerin TDE Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeğinden aldıkları puanlara ait tanımlayıcı istatistikler

	n	Toplam Puan				Madde Puanı	
		$\bar{x}$	s	Min	Max	$\bar{x}$	s
Mesleki Yeterlilik	120	49,18	5,03	33	55	4,47	0,46
Alan Yeterliliği	120	73,65	6,49	48	80	4,60	0,41
TDE Dersine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeği	120	122,83	10,16	81	135	4,55	0,38

Tablo 27’de araştırmaya dahil edilen öğretmenlerin TDE Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeğinden aldıkları puanlara ait tanımlayıcı istatistikler verilmiştir.

Tablo 27’de verilen, öğretmenlerin TDE Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeğinden aldıkları toplam puanlar incelendiğinde, mesleki yeterlilik alt boyutundan $x=49,18\pm5,03$ puan, alan yeterliliği alt boyutundan $x=73,65\pm6,49$ puan, ölçek genelinden ise $x=122,83\pm10,16$ puan aldıkları saptanmıştır. Öğretmenlerin mesleki yeterlilik alt boyutundan almış oldukları madde puanı ortalamasının $4,47\pm0,46$ olduğu, alan yeterliliği alt boyutundan ortalama $4,60\pm0,41$ puan aldığı tespit edilmiştir. Öğretmenlerin TDE denetimine yönelik öğretmen yeterliliği ölçeği genelinden aldıkları puan ortalaması $4,55\pm0,38$ ’dir. Buna göre öğretmenlerin mesleki yeterlilik ve alan yeterliliği alt boyutlarında önermelere genel olarak “kesinlikle katılıyorum” yanıtını verdikleri saptanmıştır.

Tablo 28.

Öğretmenlerin cinsiyetlerine göre TDE Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeğinden aldıkları puanların karşılaştırılması

	Cinsiyet	n	$\bar{x}$	s	M	Sıra Ort.	Z	p
Mesleki Yeterlilik	Kadın	93	49,27	4,96	50,00	61,01	-0,301	0,764
	Erkek	27	48,85	5,37	50,00	58,74		
Alan Yeterliliği	Kadın	93	73,56	6,85	75,00	61,07	-0,335	0,737
	Erkek	27	73,96	5,14	76,00	58,54		
TDE Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeği	Kadın	93	122,83	10,40	123,00	60,66	-0,094	0,925
	Erkek	27	122,81	9,48	125,00	59,94		

Tablo 28’de öğretmenlerin cinsiyetlerine göre TDE Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeğinden aldıkları puanların karşılaştırılması amacıyla yapılan Mann-Whitney U testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 28 incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmenlerin cinsiyetlerine göre TDE Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeğinde yer alan mesleki yeterlilik alt

boyutundan aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmadığı tespit edilmiştir ($p>0,05$). Kadın ve erkek öğretmenlerin mesleki yeterlilik alt boyutundan aldıkları puanlar benzerdir.

Araştırmaya dahil edilen kadın ve erkek öğretmenlerin TDE Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeğinde yer alan, alan yeterliliği alt boyutundan aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmadığı tespit edilmiştir ($p>0,05$).

Öğretmenlerin cinsiyetlerine göre TDE Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeğinden aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır ($p>0,05$). Kadın ve erkek öğretmenler TDE Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeğinden benzer puanlar almıştır.

Tablo 29.

Öğretmenlerin yaş gruplarına göre TDE Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeğinden aldıkları puanların karşılaştırılması

	Yaş Grubu	n	$\bar{x}$	s	M	Sıra Ort.	X^2	p
Mesleki Yeterlilik	30-34 yaş	27	50,30	4,30	51,00	67,09	1,298	0,730
	35-39 yaş	42	48,93	4,81	48,00	57,96		
	40-44 yaş	29	48,72	5,73	50,00	58,84		
	45-49 yaş	22	48,86	5,45	49,50	59,43		
Alan Yeterliliği	30-34 yaş	27	73,07	6,13	74,00	55,74	4,159	0,245
	35-39 yaş	42	75,38	4,83	77,00	68,50		
	40-44 yaş	29	73,21	7,43	76,00	59,93		
	45-49 yaş	22	71,64	7,86	73,50	51,82		
TDE Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeği	30-34 yaş	27	123,37	9,62	125,00	60,89	0,878	0,831
	35-39 yaş	42	124,31	8,22	124,50	63,64		
	40-44 yaş	29	121,93	11,93	123,00	59,60		
	45-49 yaş	22	120,50	11,72	122,50	55,20		

Tablo 29’da araştırmaya katılan öğretmenlerin yaş gruplarına göre TDE Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeğinden aldıkları puanların karşılaştırılmasına ilişkin Kruskal-Wallis testi sonuçları verilmiştir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin yaş gruplarına göre TDE Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeğinde yer alan mesleki yeterlilik alt boyutundan aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır ($p>0,05$). 30-34 yaş grubunda yer alan öğretmenlerin mesleki yeterlilik alt boyutundan aldıkları puanlar diğer yaş gruplarında yer alan öğretmenlere göre yüksek bulunsa da, bu fark istatistiksel olarak anlamlı değildir.

Öğretmenlerin yaş gruplarına göre TDE Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeğinde bulunan alan yeterliliği alt boyutundan aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır ($p>0,05$). 45-49 yaş grubu öğretmenler bu alt boyuttan diğer yaş gruplarındaki öğretmenlere göre daha düşük puan almıştır, ancak bu fark anlamlı bulunmamıştır.

Araştırma kapsamına alınan öğretmenlerin yaş gruplarına göre TDE Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeği genelinden aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir ($p>0,05$). Yaş gruplarına bakılmaksızın öğretmenlerin TDE Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeği puanları benzer bulunmuştur.

Tablo 30.

Öğretmenlerin uyruklarına göre TDE Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeğinden aldıkları puanların karşılaştırılması

	Uyruk	n	$\bar{x}$	s	M	Sıra Ort.	Z	p
Mesleki Yeterlilik	KKTC	91	49,22	5,09	50,00	61,26	-0,429	0,668
	KKTC+TC	29	49,03	4,92	50,00	58,10		
Alan Yeterliliği	KKTC	91	73,69	6,74	76,00	61,05	-0,312	0,755
	KKTC+TC	29	73,52	5,71	74,00	58,76		
TDE Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeği	KKTC	91	122,91	10,46	124,00	61,43	-0,519	0,604
	KKTC+TC	29	122,55	9,34	120,00	57,59		

Araştırmaya katılan öğretmenlerin uyruklarına göre TDE Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeğinden aldıkları puanların karşılaştırılmasına dair yapılan Mann-Whitney U testi sonuçları Tablo 30’da verilmiştir.

Tablo 30 incelendiğinde araştırma kapsamına alınan öğretmenlerin uyruklarına göre TDE Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeği genelinden ve ölçekte yer alan mesleki yeterlilik ve alan yeterliliği alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır ($p>0,05$). Uyruklarına bakılmaksızın öğretmenlerin TDE Denetiminin Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeği genelinden ve ölçekte yer alan mesleki yeterlilik ve alan yeterliliği alt boyutlarından aldıkları puanlar benzerdir.

Tablo 31.

Öğretmenlerin branşlarına göre TDE Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeğinden aldıkları puanların karşılaştırılması

	Branş	n	$\bar{x}$	s	M	Sıra Ort.	Z	p
Mesleki Yeterlilik	Türk Dili ve Edebiyatı	105	48,85	5,17	49,00	58,32	-1,827	0,068
	Türkçe Öğretmenliği	15	51,47	3,25	51,00	75,73		
Alan Yeterliliği	Türk Dili ve Edebiyatı	105	73,41	6,71	75,00	59,74	-0,635	0,525
	Türkçe Öğretmenliği	15	75,33	4,40	76,00	65,80		
TDE Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeği	Türk Dili ve Edebiyatı	105	122,26	10,41	123,00	58,71	-1,490	0,136
	Türkçe Öğretmenliği	15	126,80	7,25	130,00	73,00		

Tablo 31’de araştırmaya dahil edilen öğretmenlerin branşlarına göre TDE Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeğinden aldıkları puanların karşılaştırılmasına dair yapılan Mann-Whitney U testi sonuçları verilmiştir.

Araştırma kapsamına alınan öğretmenlerin branşlarına göre TDE Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeği genelinden ve ölçekte yer alan mesleki yeterlilik ve alan yeterliliği alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır ($p>0,05$). Türk Dili ve Edebiyatı ve Türkçe Öğretmenlerinin TDE Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeği genelinden ve ölçekte yer alan mesleki yeterlilik ve alan yeterliliği alt boyutlarından aldıkları puanların benzer olduğu saptanmıştır.

Tablo 32.

Öğretmenlerin mezun oldukları okullara göre TDE Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeğinden aldıkları puanların karşılaştırılması

	Okul	n	$\bar{x}$	s	M	Sıra Ort.	Z	p
Mesleki Yeterlilik	Kıbrıs içi üniversiteler	85	49,49	4,85	51,00	62,49	-0,983	0,326
	Diğer	35	48,40	5,45	49,00	55,67		
Alan Yeterliliği	Kıbrıs içi üniversiteler	85	74,66	5,59	77,00	65,25	-2,348	0,019*
	Diğer	35	71,20	7,83	73,00	48,96		
TDE Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeği	Kıbrıs içi üniversiteler	85	124,15	9,28	125,00	64,45	-1,940	0,052
	Diğer	35	119,60	11,55	122,00	50,91		

* $p < 0,05$

Tablo 32’de araştırma kapsamına alınan öğretmenlerin mezun oldukları okullara göre TDE Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeğinden aldıkları puanların karşılaştırılmasına dair yapılan Mann-Whitney U testi sonuçları verilmiştir.

Araştırma kapsamına alınan öğretmenlerin mezun oldukları okullara göre TDE Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeğinde yer alan mesleki yeterlilik alt boyutundan aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır ($p > 0,05$).

Öğretmenlerin mezun oldukları okullara göre TDE Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeğinde bulunan alan yeterliliği alt boyutundan aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($p > 0,05$). Kıbrıs’ta yer alan üniversitelerden mezun olan öğretmenlerin alan yeterliliği alt boyutundan aldıkları puanlar diğer üniversitelerden mezun olan öğretmenlere göre anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur.

Araştırma kapsamına alınan öğretmenlerin mezun oldukları okul türlerine göre TDE Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeği genelinden aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır ($p > 0,05$). Kıbrıs’ta yer alan üniversitelerden mezun olan öğretmenlerin ölçek genelinden aldıkları puanlar diğer üniversitelerden mezun olan öğretmenlere göre yüksek olsa da, bu fark anlamlı bulunmamıştır.

Tablo 33.

Öğretmenlerin öğrenim düzeylerine göre TDE Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeğinden aldıkları puanların karşılaştırılması

	Öğrenim Düzeyi	n	$\bar{x}$	s	M	Sıra Ort.	Z	p
Mesleki Yeterlilik	Lisans	100	49,06	5,15	50,00	59,99	-0,362	0,718
	Lisansüstü	20	49,75	4,49	51,00	63,05		
Alan Yeterliliği	Lisans	100	73,37	6,72	74,50	59,23	-0,904	0,366
	Lisansüstü	20	75,05	5,09	77,00	66,88		
TDE Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeği	Lisans	100	122,43	10,61	123,00	59,70	-0,564	0,573
	Lisansüstü	20	124,80	7,45	125,50	64,50		

Tablo 33'te araştırmaya dahil edilen öğretmenlerin öğrenim düzeylerine göre TDE Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeğinden aldıkları puanların karşılaştırılması amacıyla yapılan Mann-Whitney U testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 33 incelendiğinde, araştırma kapsamına alınan öğretmenlerin öğrenim düzeylerine göre TDE Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeğinde yer alan mesleki yeterlilik ve alan yeterliliği alt boyutlarından aldıkları puanlar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı saptanmıştır ($p>0,05$).

Araştırmaya katılan lisans ve lisansüstü mezunu öğretmenlerin TDE Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeğinden aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmadığı tespit edilmiştir ($p>0,05$). Lisansüstü mezunu olan öğretmenlerin TDE Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeği genelinden almış oldukları puanlar, lisans mezunu olan öğretmenlere göre yüksek bulunmuş olsa da, bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 34.

Öğretmenlerin mesleki kıdeme göre TDE Dersine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeğinden aldıkları puanların karşılaştırılması

	Mesleki kıdem	n	$\bar{x}$	s	M	Sıra Ort.	X²	p
Mesleki Yeterlilik	0-5 yıl	17	49,65	4,65	50,00	62,47	1,378	0,848
	6-10 yıl	21	49,90	3,92	50,00	63,79		
	11-15 yıl	21	48,57	5,03	51,00	55,36		
	16-20 yıl	36	49,22	5,95	49,00	63,60		
	21 yıl ve üstü	25	48,68	4,95	49,00	56,26		
Alan Yeterliliği	0-5 yıl	17	73,41	6,56	73,00	59,85	2,771	0,597
	6-10 yıl	21	73,71	5,24	76,00	56,79		
	11-15 yıl	21	75,33	4,81	76,00	67,21		
	16-20 yıl	36	73,83	7,39	76,00	64,44		
	21 yıl ve üstü	25	72,08	7,28	74,00	52,74		
TDE Dersine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeği	0-5 yıl	17	123,06	9,72	123,00	60,50	1,533	0,821
	6-10 yıl	21	123,62	8,10	125,00	60,69		
	11-15 yıl	21	123,90	8,31	122,00	60,71		
	16-20 yıl	36	123,06	12,40	123,00	64,94		
	21 yıl ve üstü	25	120,76	10,31	122,00	53,76		

Tablo 34'te öğretmenlerin mesleki kıdeme göre TDE Dersine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeğinden aldıkları puanların karşılaştırılması amacıyla yapılan Kruskal-Wallis testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 34'e göre araştırmaya katılan öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre TDE Dersine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeği genelinden ve ölçekte yer alan mesleki yeterlilik ve alan yeterliliği alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır ($p>0,05$).

Tablo 35.

Öğretmenlerin çalışılan okul sayılarına göre TDE Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeğinden aldıkları puanların karşılaştırılması

	Çalışılan okul sayısı	n	$\bar{x}$	s	M	Sıra Ort.	X²	p
Mesleki Yeterlilik	Tek okul	23	50,48	4,76	51,00	69,33	1,859	0,395
	2-3 okul	61	48,90	4,93	50,00	58,41		
	4 ve üzeri okul	36	48,81	5,38	48,50	58,40		
Alan Yeterliliği	Tek okul	23	74,96	5,05	77,00	65,11	0,860	0,650
	2-3 okul	61	73,11	6,71	74,00	57,80		
	4 ve üzeri okul	36	73,72	6,95	75,00	62,13		
TDE Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeği	Tek okul	23	125,43	9,03	128,00	69,17	2,028	0,363
	2-3 okul	61	122,02	9,94	122,00	57,08		
	4 ve üzeri okul	36	122,53	11,16	123,50	60,75		

Araştırmaya katılan öğretmenlerin bugüne kadar çalıştıkları okul sayısına göre TDE Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeğinden aldıkları puanların karşılaştırılmasına ilişkin Kruskal-Wallis testi sonuçları Tablo 35'te verilmiştir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin bugüne kadar çalıştıkları okul sayısına göre TDE Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeğinde yer alan mesleki yeterlilik alt boyutundan aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır ($p>0,05$). Bugüne kadar tek okulda çalışan öğretmenlerin mesleki yeterlilik alt boyutundan aldıkları puanlar diğer öğretmenlere göre yüksek bulunsa da, bu fark istatistiksel olarak anlamlı değildir.

Öğretmenlerin bugüne kadar çalıştıkları okul sayısına göre TDE Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeğinde bulunan alan yeterliliği alt boyutundan aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır ($p>0,05$).

Araştırma kapsamına alınan öğretmenlerin bugüne kadar çalıştıkları okul sayısına göre TDE Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeği genelinden aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir ($p>0,05$). Bugüne kadar tek okulda çalışan öğretmenlerin TDE Denetimine Yönelik Öğretmen

Yeterliliği Ölçeği genelinden aldıkları puanlar diğer öğretmenlere göre yüksek bulunsa da, bu fark istatistiksel olarak anlamlı değildir.

Tablo 36.

Öğretmenlerin görev yaptıkları okulların konumuna göre TDE Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeğinden aldıkları puanların karşılaştırılması

	Okul konumu	n	$\bar{x}$	S	M	Sıra Ort.	Z	p
Mesleki Yeterlilik	Kentsel	90	49,11	5,33	50,00	60,69	-0,107	0,915
	Kırsal	30	49,37	4,11	49,00	59,92		
Alan Yeterliliği	Kentsel	90	73,68	6,69	75,50	61,02	-0,284	0,777
	Kırsal	30	73,57	5,96	74,00	58,95		
TDE Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeği	Kentsel	90	122,79	10,68	123,50	61,09	-0,325	0,745
	Kırsal	30	122,93	8,59	122,50	58,72		

Tablo 36’da araştırmaya dahil edilen öğretmenlerin görev yaptıkları okulların konumuna göre TDE Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeğinden aldıkları puanların karşılaştırılmasına dair yapılan Mann-Whitney U testi sonuçları verilmiştir.

Araştırma kapsamına alınan öğretmenlerin görev yaptıkları okulların konumuna göre TDE Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeği genelinden ve ölçekte yer alan mesleki yeterlilik ve alan yeterliliği alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır ($p>0,05$). Araştırmaya katılan öğretmenlerin görev yaptıkları okulların konumuna bakılmaksızın TDE Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeği genelinden ve ölçekte yer alan mesleki yeterlilik ve alan yeterliliği alt boyutlarından aldıkları puanların benzer olduğu görülmüştür.

Tablo 37.

Öğretmenlerin görev yaptıkları okuldaki öğretmen sayılarına göre TDE Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeğinden aldıkları puanların karşılaştırılması

	Öğretmen sayısı	n	$\bar{x}$	s	M	Sıra Ort.	X²	p
Mesleki Yeterlilik	100 ve altı	68	48,79	5,15	49,00	57,88	0,969	0,616
	101-200 arası	33	49,45	5,18	51,00	63,03		
	201 ve üzeri	19	50,05	4,43	51,00	65,50		
Alan Yeterliliği	100 ve altı	68	73,07	6,62	74,00	57,87	1,156	0,561
	101-200 arası	33	74,24	7,11	77,00	65,74		
	201 ve üzeri	19	74,68	4,73	77,00	60,82		
TDE Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeği	100 ve altı	68	121,87	10,05	121,50	56,63	1,977	0,372
	101-200 arası	33	123,70	11,49	126,00	66,12		
	201 ve üzeri	19	124,74	7,95	128,00	64,61		

Tablo 37’de araştırma kapsamına alınan öğretmenlerin görev yaptıkları okuldaki öğretmen sayılarına göre TDE Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeğinden aldıkları puanların karşılaştırılması amacıyla yapılan Kruskal-Wallis testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 37’de verilen Kruskal-Wallis testi sonuçları incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmenlerin görev yaptıkları okuldaki öğretmen sayılarına göre TDE Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeği genelinden ve ölçekte yer alan mesleki yeterlilik ve alan yeterliliği alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir ($p>0,05$). Görev yaptıkları okuldaki öğretmen sayılarına bakılmaksızın öğretmenler ölçekten benzer puanlar almıştır.

Tablo 38.

Öğretmenlerin görev yaptıkları okuldaki öğrenci sayılarına göre TDE Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeğinden aldıkları puanların karşılaştırılması

	Öğrenci sayısı	n	$\bar{x}$	s	M	Sıra Ort.	X ²	p
Mesleki Yeterlilik	500 ve altı	21	49,29	4,26	48,00	59,43	2,050	0,359
	501-1000 arası	67	48,60	5,47	49,00	57,31		
	1001 ve üzeri	32	50,31	4,44	51,00	67,88		
Alan Yeterliliği	500 ve altı	21	71,33	5,98	71,00	46,52	4,788	0,091
	501-1000 arası	67	73,57	7,13	75,00	61,57		
	1001 ve üzeri	32	75,34	4,87	77,00	67,44		
TDE Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeği	500 ve altı	21	120,62	8,12	121,00	49,71	4,077	0,130
	501-1000 arası	67	122,16	11,33	123,00	59,72		
	1001 ve üzeri	32	125,66	8,24	128,00	69,22		

Tablo 38’de öğretmenlerin görev yaptıkları okuldaki öğrenci sayılarına göre TDE Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeğinden aldıkları puanların karşılaştırılmasına ilişkin Kruskal-Wallis testi sonuçları verilmiştir.

Araştırmaya dahil edilen öğretmenlerin görev yaptıkları okuldaki öğrenci sayılarına göre TDE Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeğinde yer alan mesleki yeterlilik alt boyutundan aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır ($p>0,05$).

Öğretmenlerin görev yaptıkları okuldaki öğrenci sayılarına göre TDE Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeğinde bulunan alan yeterliliği alt boyutundan aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır ($p>0,05$).

Öğretmenlerin görev yaptıkları okuldaki öğrenci sayılarına göre TDE Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeği genelinden aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir ($p>0,05$).

Tablo 39.

Öğretmenlerin görev yapılan okulda çalışma sürelerine göre TDE Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeğinden aldıkları puanların karşılaştırılması

	Çalışılan süre	n	$\bar{x}$	s	M	Sıra Ort.	X ²	p
Mesleki Yeterlilik	5 yıl ve altı	54	50,04	4,32	51,00	65,44	3,008	0,222
	6-15 yıl arası	36	48,00	5,30	48,00	52,58		
	16 yıl ve üzeri	30	49,03	5,73	51,50	61,10		
Alan Yeterliliği	5 yıl ve altı	54	74,85	5,16	76,50	65,13	1,833	0,400
	6-15 yıl arası	36	72,56	7,37	74,00	55,68		
	16 yıl ve üzeri	30	72,80	7,32	74,50	57,95		
TDE Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeği	5 yıl ve altı	54	124,89	8,10	125,00	65,94	2,677	0,262
	6-15 yıl arası	36	120,56	11,62	120,50	54,04		
	16 yıl ve üzeri	30	121,83	11,20	124,50	58,45		

Tablo 39’da araştırma kapsamına alınan öğretmenlerin şuan görev yaptıkları okulda çalışma sürelerine göre TDE Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeğinden aldıkları puanların karşılaştırılmasına ilişkin Kruskal-Wallis testi sonuçları verilmiştir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin şuan görev yaptıkları okulda çalışma sürelerine göre TDE Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeğinde yer alan mesleki yeterlilik alt boyutundan aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır ($p>0,05$). Şuan görev yaptıkları okulda 5 yıl ve altı süredir çalışan öğretmenlerin mesleki yeterlilik alt boyutundan aldıkları puanlar diğer öğretmenlere göre yüksek bulunsa da, bu fark istatistiksel olarak anlamlı değildir.

Öğretmenlerin şuan görev yaptıkları okulda çalışma sürelerine göre TDE Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeğinde bulunan alan yeterliliği alt boyutundan aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır ($p>0,05$).

Araştırma kapsamına alınan öğretmenlerin şuan görev yaptıkları okulda çalışma sürelerine göre TDE Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeği genelinden

aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir ($p>0,05$). Şuan görev yaptıkları okulda 5 yıl ve altı süredir çalışan öğretmenlerin TDE Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeği genelinden aldıkları puanlar diğer öğretmenlere göre yüksek bulunsa da, bu fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

Tablo 40.

Öğretmenlerin sendikaya üye olma durumlarına göre TDE Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeğinden aldıkları puanların karşılaştırılması

	Sendika	n	$\bar{x}$	s	M	Sıra Ort.	F	P
Mesleki Yeterlilik	Üye	94	48,99	5,17	50,00	59,57	-0,558	0,577
	Üye değil	26	49,85	4,56	51,00	63,85		
Alan Yeterliliği	Üye	94	73,47	6,91	75,00	60,91	-0,250	0,803
	Üye değil	26	74,31	4,71	76,00	59,00		
TDE Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeği	Üye	94	122,46	10,66	123,00	59,92	-0,348	0,728
	Üye değil	26	124,15	8,16	125,00	62,60		

Tablo 40'ta araştırmaya katılan öğretmenlerin sendikaya üye olma durumlarına göre TDE Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeğinden aldıkları puanların karşılaştırılması amacıyla yapılan Mann-Whitney U testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 40 incelendiğinde, araştırma kapsamına alınan öğretmenlerin sendikaya üye olma durumlarına göre TDE Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeği genelinden ve ölçekte yer alan mesleki yeterlilik ve alan yeterliliği alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır ($p>0,05$). Sendikaya üye olan ve olmayan öğretmenlerin ölçekten aldıkları puanların benzer olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 41.

Öğretmenlerin öğretmen yeterliliğine yönelik hizmet içi eğitim alma durumlarına göre TDE Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeğinden aldıkları puanların karşılaştırılması

	Hizmet içi Eğitim	n	$\bar{x}$	s	M	Sıra Ort.	F	p
Mesleki Yeterlilik	Alan	109	49,28	4,99	50,00	61,27	-0,765	0,444
	Almayan	11	48,09	5,54	47,00	52,91		
Alan Yeterliliği	Alan	109	73,72	6,54	75,00	61,19	-0,687	0,492
	Almayan	11	73,00	6,16	75,00	53,68		
TDE Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeği	Alan	109	123,00	10,29	124,00	61,37	-0,865	0,387
	Almayan	11	121,09	9,08	120,00	51,86		

Tablo 41’de öğretmenlerin öğretmen yeterliliğine yönelik hizmet içi eğitim alma durumlarına göre TDE Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeğinden aldıkları puanların karşılaştırılmasına ilişkin Mann-Whitney U testi sonuçları verilmiştir.

Araştırmaya dahil edilen öğretmenlerin öğretmen yeterliliğine yönelik hizmet içi eğitim alma durumlarına göre TDE Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeğinde yer alan mesleki yeterlilik alt boyutundan aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır ($p>0,05$).

Araştırmaya katılan öğretmenlerin öğretmen yeterliliğine yönelik hizmet içi eğitim alma durumlarına göre TDE Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeğinde bulunan alan yeterliliği alt boyutundan aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır ($p>0,05$).

Araştırmaya dahil edilen öğretmenlerin öğretmen yeterliliğine yönelik hizmet içi eğitim alma durumlarına göre TDE Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeği genelinden aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir ($p>0,05$). Öğretmen yeterliliğine yönelik hizmet içi eğitim alan öğretmenlerin TDE Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeğinden aldıkları puanlar, eğitim

almayanlara göre yüksek bulunmuş ancak bu farkın istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olmadığı tespit edilmiştir ($p>0,05$).

Tablo 42.

Öğretmenlerin TDE Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeği alt boyutlarından aldıkları puanlar arasındaki korelasyonlar

		Mesleki Yeterlilik	Alan Yeterliliği	TDE Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeği
	r	1,00		
Mesleki Yeterlilik	p			
	r	0,55	1,00	
Alan Yeterliliği	p	0,00*		
TDE Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeği	r	0,85	0,91	1,00
	p	0,00*	0,00*	

* $p<0,05$

Tablo 42’de öğretmenlerin TDE Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeği alt boyutlarından aldıkları puanlar arasındaki ilişkinin saptanması amacıyla yapılan Spearman korelasyon analizi sonuçları verilmiştir.

Tablo 42 incelendiğinde araştırma kapsamına alınan öğretmenlerin TDE Denetimine Yönelik Öğretmen Yeterliliği Ölçeğinde yer alan mesleki yeterlilik alt boyutundan aldıkları puanlar ile alan yeterliliği alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir korelasyon olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$). Bu korelasyon pozitif yönlü ve güçlü bir korelasyon olup, öğretmenlerin mesleki yeterlilik alt boyutundan aldıkları puanlar arttıkça alan yeterliliği alt boyutlarından aldıkları puanlarda artış göstermektedir.

BÖLÜM V

TARTIŞMA

Araştırmanın bu bölümünde bulgular bölümüne ilişkin tartışma bölümü yer almaktadır.

Bu araştırmada, Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenleri ve okul yöneticileri denetmenlerin okulu ziyaretlerinin az olduğunu, mesleki ve rehberlik etme, yol göstermelerini beklediklerini, yapıcı eleştirilerde, olumlu eleştirilerde bulunmalarını beklediklerini ve alanlarındaki gelişimleri ve yenilikleri bildirmelerini, bilgi paylaşımında bulunmalarını beklediklerini ifade etmişlerdir. Beyoğlu (2017)'de yaptığı bir araştırmasında denetmenlerin okulu eski yıllara nazaran daha az ziyaret ettiği, denetmenlerin mesleki ve yol gösteren rollerinin daha az olduğunu, ancak öğretmenlerin denetmenden beklentilerinin yol gösteren, yapıcı eleştiriler yapan, yenilikleri takip eden ve kendileriyle paylaşan olmaları yönünde olduğu sonucuna ulaşmıştır. Yapılan bu çalışmanın sonuçları Beyoğlu (2017)'nin çalışmasının sonuçlarıyla örtüşmektedir.

Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenleri, denetmenden denetimi gerçekleştirirken sergiledikleri tavırlarda kişilik özelliklerinin önemli olduğunu ortaya koyarken, Keskinlik (1997)'in yapmış olduğu çalışmayla aynı sonuçları elde ettiği görülmektedir. Çalışmada; öğretmenler müfettişlerin ön yargılı, sabit fikirli, daha çok eleştiri yapan olarak değerlendirmişler, ancak öğretmenler denetmende görmek istedikleri kişilik özelliklerinin adil, olumlu eleştiri yapan, samimi, güven veren olması yönündedir.

Gündüz (2016), yapmış olduğu bir araştırmada, öğretmenlerin denetime ilişkin görüşlerinin ne olduğunu araştırmıştır. Denetimi müfettişler mi? yoksa okul müdürleri mi yapmalıdır? Sorusuna cevap aramıştır. Araştırmada öğretmenler denetimin müfettişlerden alınıp okul müdürlerine verilmesi gerektiği yönünde olumlu görüş bildirmişlerdir. Öğretmenler denetimi okul müdürünün yapmasının performansları arttırmadığı, olumlu etkilemediği yönünde sonuç bildirmişlerdir. Ancak denetimi

gerçekleştirecek olan okul müdürlerinin değil de denetmenin daha tarafsız olduğunu ifade etmişlerdir. Denetimin her zaman yapılması gerektiğini ve önemli olduğunu dile getirmişlerdir. Yine bu araştırmanın sonuçlarına göre denetimi yapacak olan kişinin denetmen yeterliğine sahip olması gerektiği, ayrıca denetim etkinliğinin sadece var olan durumu değerlendirmek değil de, durumu geliştirip daha iyiye götürme hedeflenmelidir yönündedir. Bu çalışma ile benzer yönleri bulunmakla beraber, farklılık gösterdiği noktalar da vardır. Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenleri denetimin denetmen tarafından yapılmasının sorun teşkil etmediğini hatta branşa uygun denetmen tarafından yapılmasının en doğru olduğunu savunurlarken, okullarda iç denetim yapılması yönünde olumlu görüş ortaya koymuşlardır. İç denetimi gerçekleştirecek olan kişinin okul müdürü olduğunu ifade ederken yapacağı denetimi sadece meslek yeterliği yönünden yapmasının uygun olduğunu belirtmişlerdir. Okul müdürünün denetim yaparken tarafsızlık ilkesine uyması gerektiğini önemle vurgulamışlardır.

Çalışmada Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenlerinin denetmenlerde olması gereken kişilik yeterliklerinde öğretmenler iletişimin güçlü olması gerektiğini ifade etmişlerdir. Özözgü (2008), “İlköğretim ve ortaöğretim öğretmenlerinin, denetmenlerin iletişim becerilerine ilişkin algı ve beklentileri” adlı çalışmasında da öğretmenlere göre denetmenler iletişim becerilerini “ara sıra” gösterdikleri, öğretmenlerin denetmenlerden iletişim becerilerini gösterme düzeylerinin “her zaman” olarak gösterdiği yönündedir.

Tok (2015)’un, “Farklı Gözlerden Maarif Müfettişleri” adlı çalışmasında denetmenlere yönelik olumsuz metaforların ortaya çıktığı görülmüştür. Bu çalışmada da öğrencilerle gerçekleştirilen metaforlarla ilgili oluşan temalara baktığımız zaman benzerlik gösterdiği görülmektedir. Öğrenciler denetmenle ilgili olumsuz metaforları ortaya koyarken, eskiden beri denetmene yönelik var olan olumsuz bakış açısının hala daha günümüzde de devam ettiğini göstermektedir.

Köroğlu ve Oğuz (2011), bir çalışmalarında müfettişlerin mesleki rehberlik rollerinin ne düzeyde olduğu araştırılmış ve öğretmenler yetersiz, okul yöneticileri orta düzeyde yeterli ve müfettişler de üst düzey yeterli olarak görmekte oldukları ortaya

çıkıştır. Bu çalışmada da öğretmenler ve okul yöneticileri denetmenlerin, rehberlik özelliklerine sahip olmaları gerektiği yönünde görüş ifade ederek benzerlik göstermektedir.

Bu çalışmada denetmenin bilgilendirme, bilgi paylaşma ve rehberlik yaparak yol göstermesi gerektiği sonucu ortaya çıkmıştır. Arslantaş'ın (2007) de yaptığı bir çalışmada ilköğretim müfettişlerinin mesleki yardım etme ve rehberlik rollerini gerçekleştirmelerinin yetersiz olduğu sonucuna ulaşarak bu çalışma ile benzerlik göstermektedir.

Bu çalışmada öğretmenler ve okul yöneticileri denetimin sürekli, her zaman yapılması gerektiğini, ayrıca öğretmenler denetmenle işbirliği içinde olmayı ve denetmenle daha fazla görüşmeyi istemektedirler. Rizzo, (2004), bir çalışmasındaki sonuçlarla benzerlik göstermektedir. Öğretmen ve denetmenler denetimin daha sık yapılmasını ayrıca okula gelen denetmenle daha fazla görüşmek istediklerini, işbirliği içinde uyumlu çalışmayı istediklerini belirterek ortaya koydukları sonuçlarla araştırmanın sonuçları örtüşmektedir.

Sargent, (2003) yapmış olduğu bir çalışmasında öğretmenlerin denetimi olumlu karşılamadığını ancak mesleki ve kişisel gelişime katkı koyduğu için yapılması gerektiğini ifade etmişlerdir. Denetimi gerçekleştiren denetmenin geri bildirim yapmadığını ifade ederken, öğretmenin denetiminden okul yöneticisinin sorumlu olması gerektiği yönünde görüş ortaya koymuşlardır. Bu çalışma ile denetmenin yapmış olduğu denetimlerde geri bildirim yapmadığını ifade ederek benzeşmektedir. Okul yöneticisinin denetimi gerçekleştirmesi konusunda ise öğretmen ve okul yöneticileri iç denetim şeklinde olması gerektiği yönde görüş bildirerek farklılık göstermektedir.

McCrone ve diğerleri (2007), yapmış oldukları bir çalışmada, denetimin başarılı olabilmesi için okulun kendi kendini denetlemesi yani iç denetim gerçekleştirmesi gerektiği yönünde görüş bildirmişlerdir. Bu çalışmada da hem öğretmenler hem de okul yöneticileri iç denetimi desteklemişlerdir. Bu bağlamda çalışmanın sonuçları ile benzerlik göstermektedir.

Özer ve Gelen (2008), yapmış oldukları bir çalışmada öğretmenlerin mesleki yeterlikte kendilerini yeterli bulmalarının büyük önem taşıdığını ancak araştırmaya katılan öğretmen adaylarına göre mesleki açıdan kendilerini az yeterli olarak görmektedirler. Bu çalışmada da öğretmenler alan yeterliği denetimini, meslek yeterliği denetiminin önünde tutmaktadırlar. Çalışmanın sonucuyla örtüşmektedir.

Türkçe dil bilgisi kurallarının doğru kullanımı, yazılı anlatım çalışmalarının yürütülmesi, yazım kurallarının ve noktalama işaretlerinin öğretimini ön plana çıkarmaktadırlar. Meslek yeterliği denetiminde ise araştırma becerisine sahip olmak, öğrenmeyi öğretmek ve öğretim yöntem ve tekniklerini doğru ve etkili kullanmayı ön plana çıkarmışlardır.

Withby 'a göre (2010), bütün gelişmiş eğitim sistemlerinde okullar kalitelerini ve verimliliklerini arttırmak amacıyla denetim konusuna önem vermektedirler. Ancak denetimin uzun süre etkili ve başarı sağladığı yönünde bir kanıt olmadığı görülmektedir. Söz konusu eğitim sistemlerinde denetimden faydalanabilmek amacıyla hem iç denetime hem de dış denetime yer verilmektedir. Böylelikle denetimin verimi arttırılmaya çalışılmaktadır. Yapılan bu çalışmada da hem okul yöneticileri hem de Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenleri okulda iç denetim yapılması yönünde olumlu sonuçlar bildirmişlerdir. Okulda okul yöneticisi tarafından yapılacak olan iç denetimin alan bilgisine yönelik değil de daha çok mesleki yeterliğe göre yapılması gerektiğini, öğretmenleri geliştirecek olumlu eleştirilerle yapılması gerektiği görüşünü bildirmişlerdir. Bu açılardan bu çalışma ortak sonuçlar ortaya koymuştur.

Brimblecombe, Ormston ve Shaw (2006), araştırmalarında öğretmenlerin denetim sürecinde kaygılandıklarını ortaya koymuşlardır. Etkili bir denetimin gerçekleştirilebilmesi için öncelikle denetim kaygısının neden kaynaklandığının, eğitim yöneticilerinin ne yapmaları gerektiğinin, denetmenlerin ve öğretmenlerin denetim sürecinde yaşadıkları sorunlara ilişkin deneyimlerinin ne olduğu üzerinde durulup değerlendirilmelidir. Bu çalışmada da denetmen öğretmenler tarafından olumsuz bir şekilde ifade edilmektedir. Denetmen stres yaratan öğretmenin bir açığını arayan kişi olarak gösterilmektedir.

Ehren ve Visscher (2010)'a göre okul müfettişleri, denetim sürecinin rapor yazıp tamamlamak olmadığını içselleştirmelidir. Ayrıca yazılan denetim raporlarını takip ederek, okulu nasıl değiştirecekleri ve iyileştirecekleri konusunda okul yönetimleri öğretmenler ve eğitim yöneticilerine gerekirse bu yönde yaptırım uygulamalıdır.

Eğitim denetmenlerinin görevleri sadece okullardaki öğretmenleri denetlemek, değerlendirmek ve elde edilen sonucu raporlaştırmak olmamalıdır. Denetmen hata düzelten, yol gösteren, geliştiren, ilerleten tüm faaliyetleri gerçekleştirmelidir (Yalçinkaya, 2002). Yapılan bu araştırmanın sonuçlarına göre de denetim sadece okula bir kez gelip yeni öğretmenlerin kadrolara atanması için yapılmalı, ayrıca denetimi gerçekleştiren denetmen öğretmeni, okulu nasıl geliştirebilir düşüncesine bağlı olarak katkı koymasına gerektiği yönünde görüş ifade eden öğretmen ve yöneticilerle benzeşmektedir.

Kavas, (2005), çalışmasında, ilköğretim denetmenlerinin sergiledikleri denetim davranışlarının boyutunda öğretmenlerin beklentilerinin kıdem, branş ve cinsiyete göre farklılaşmadığı görülmüştür. Öğretmenlerin cinsiyet, kıdem ve branş bağımsız değişkenleri yönünde bu çalışmada da farklılaşma görülmemektedir. Bu çalışmada da cinsiyet, branş ve kıdem bağımsız değişkenlerine göre öğretmenlerin görüşlerinde farklılık olmamıştır. Dolayısıyla Kavas, (2005)'in çalışmasıyla benzerlik göstermektedir.

Karakuş ve Yasan (2013)' in denetmen ve öğretmenlerin, il eğitim denetmenlerinin yeterlik algılarının belirlenmesine yönelik yapmış oldukları çalışmalarında öğretmenlerin cinsiyet, eğitim durumu ve branş değişkenlerine göre anlamlı farklılıklar olduğunu ortaya koymuşlardır. Kadın öğretmenlere göre erkek öğretmenler, lisans mezunlarına göre lisansüstünden mezun öğretmenler ve sınıf öğretmenlerine göre branş öğretmenleri denetmen konusunda daha olumsuz görüşe sahip olduklarını belirtmişlerdir. Denetmenleri yeterlikleri yönünden daha eksik olarak görmektedirler. Yapılan bu çalışmanın sonuçlarıyla cinsiyet, eğitim durumu ve branş değişkeni yönünden farklılaşmaktadır.

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1 Sonuçlar

Bu bölümde nicel ve nitel boyuttaki bulgular, incelenip, ortaya çıkan sonuçlar aşağıda verilmiştir.

6.1.1 Çalışmanın nitel boyutuna ilişkin ortaya çıkan sonuçlar

1. Alt probleme ilişkin sonuçlar:

Türkçe/Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenlerinin denetim ve denetmenle ilgili görüşleri nedir?

a) Öğretmenlerin denetmenlerden beklentilerine ilişkin ortaya çıkan sonuçlar:

Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenleri bir denetmenin sahip olması gereken özellikleri değerlendirmişlerdir. Bunun sonucunda kişisel yeterliklerinin mesleki yeterliklerine nazaran daha fazla önem taşıdığı sonucunu ortaya koymuşlardır. Denetmenin sahip olması gereken kişisel yeterliklerinden objektif olmalar, öğretmenle işbirliği içerisinde olması, yol gösterici olması, iletişimi güçlü olması, güler yüzlü, adaletli, samimi, çağdaş, yenilikçi, eleştiriye açık olmasının önemli olduğu yönünde sonuç bildirmişlerdir.

b) Denetmen kaynaklı yaşanan sonuçların ne olduğuna ilişkin öğretmenlerin ortaya koydukları sonuçlar:

Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenlerinin görüşlerine göre denetmen kaynaklı yaşanan sorunların daha fazla denetim süreci içerisinde yaşanıldığı, denetmen eksikliğinin olması, denetimin yeterli yapılamaması, denetmenin branşının farklı olması gibi olumsuz sonuçların olduğu ortaya konulmuştur. Öğretmenlere göre denetmenler her eğitim-öğretim yılının başında okula gelmeli ve kolay ulaşılabilir olmalıdırlar.

c) Öğretmenlerin denetmenin kaç kez denetim yapması gerektiği yönünde ortaya koydukları sonuçlar:

Öğretmenler meslek yaşamları boyunca denetimin her yıl düzenli bir şekilde gerçekleşmesi gerektiği yönünde görüş ortaya koyarak denetimin sürekli yapılmasına ilişkin olumlu sonuçlar ortaya koymuşlardır.

- d) Öğretmenlerin denetmenin denetim yaparken nasıl bir tavır sergilemesi gerektiğine ilişkin ortaya koydukları sonuçlar:

Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenlerinin görüşlerine göre, denetmenin denetim yaparken kişisel özelliklerine ilişkin sergilediği tavırların önem taşıdığı yönünde görüş bildirmişlerdir. Denetmenin, demokratik ve adil olması, objektif olması, samimi içten, güler yüzlü, motive eden olması, stres yaratan, korkutan olmaması gerektiği sonucunu ortaya koymuşlardır.

- e) Öğretmenlerin, okul yöneticileri tarafından iç denetim yapmasının gerekli olup olmadığı; yapılması gerekiyorsa nasıl olması gerektiği yönünde ortaya koydukları sonuçlar şöyledir:

Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenlerinin görüşleri doğrultusunda okul yöneticileri tarafından iç denetimin yapılmasının olumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Okul yöneticilerinin iç denetimi gerçekleştirirken denetim yeterliklerine sahip olmaları ayrıca taşımaları gereken birtakım kişilik özelliklerinin olması gerektiği sonucu ortaya konulmuştur. Öğretmenler iç denetimi gerçekleştirecek olan okul yöneticilerinin tarafsız olması, eşit ve kayırmadan davranması, hoşgörülü, hata düzelten, öğretmeni destekleyen olması, işbirliği içerisinde olması ve sınıf denetimi yapması gerektiğini ayrıca öğretmeni bilgilendirmesinin, deneyimlerini paylaşarak öğretmeni doğru yönlendirmesi gerektiği yönünde sonuçlar ortaya koymuşlardır.

2. Alt probleme ilişkin sonuçlar:

Okul yöneticilerinin denetim ve denetmen özelliklerine ilişkin görüşleri doğrultusunda ortaya çıkan sonuçlar şöyledir:

- a) Denetmenlerin öğretmenleri denetlerken nasıl bir tavır sergilemeleri gerektiği yönünde okul yöneticilerinin ortaya koyduğu sonuçlar şöyledir:

Okul yöneticileri denetmenin, öğretmenlerini denetlerken sergiledikleri tavırların nasıl olması gerektiği konusunda, mesleki yeterlikten çok kişilik yeterliğine sahip olmaları gerektiği yönünde sonuç ortaya koymuşlardır. Yapıcı, yol gösteren, tarafsız, cesur, sevecen, alçak gönüllü, motive eden, öğretmeni destekleyen olması gerektiği, ayrıca stres yaratmayan, örnek olan, empati kurabilen olması gerektiği yönünde görüş bildirmişlerdir.

b) Okul yöneticilerinin görüşlerine göre denetmenlerin hangi özelliklere sahip olmaları gerektiği yönünde ortaya koydukları sonuçlar şöyledir?

Okul yöneticileri denetmenin hangi özelliklere, mesleki ya da kişilik özelliklerine sahip olmaları gerektiği konusunda mesleki özelliklere daha fazla önem verdikleri yönünde sonuç ortaya koymuşlar, denetmenin alanında bilgili olması, donanımlı ve tecrübeli olması, okulun amacını iyi bilerek değişimleri takip ederek, gelişimlere uyum sağlaması ayrıca kendileriyle ve öğretmenlerle işbirliği içerisinde olması gerektiği yönünde olduğu görülebilmektedir.

c) Okul yöneticilerinin görüşlerine göre Türkçe/Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenlerin hangi özelliklere sahip olmaları gerektiği yönünde ortaya koydukları sonuçlar şöyledir:

Okul yöneticileri Türkçe/Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenlerinden dil ve edebiyat eğitiminde hedeflenen bilgi, beceri ve duyuşsal kazanımlara sahip öğrenci yetiştirmeleri beklentisi içerisinde oldukları görülebilmektedir. Dil becerisi gelişmiş dil-edebiyat sevgisi olan, dil bilgisi kurallarına hakim ve sözcük dağarcığı zengin öğrenciler yetiştirilmelidir yönünde görüş olduğu ortaya çıkarmaktadır.

d) Okul yöneticilerinin denetmen kaynaklı yaşanan soruların ne olduğuna ilişkin ortaya koydukları sonuçlar şöyledir:

Okul yöneticileri denetmenlerin denetim sırasında daha çok denetmen kaynaklı sorunlar yaşadıklarını yönünde görüşleri ortaya çıkabilir. Okul yöneticileri denetimlerde yaşanan sorunların denetmen eksikliğinden, farklı branşlara sahip denetmenlerin denetim yapmasından, denetmen ile iletişim eksikliği olmasından ve okula sadece yeni

öğretmenlerin kadrolanmaları için ayrıca okulda bir sorun olduğu zaman gelmelerinden kaynaklandığı yönünde görüşleri olduğu ortaya çıkmaktadır.

- e) Okul yöneticilerine göre iç denetim yapılmasının gerekli olup olmadığı; yapılması gerekiyorsa nasıl olması gerektiği yönünde ortaya koydukları sonuçlar şöyledir:

Okul yöneticilerinin okullarında öğretmenlere yönelik iç denetim yapılması yönünde olumlu sonuç ortaya koydukları gözlemlenmektedir. İç denetimi gerçekleştirecek olan okul yöneticileri öğretmeni mesleki yeterlikleri ve okul kurallarına uyumları yönünde denetlemelidir yönünde görüş bildirdiklerinin ortaya çıktığı gözlemlenmektedir. Öğretmenleri sınıf içi etkinliklerde, derse vaktinde girip çıkmaları, öğretmenin davranışlarını gözlemlemeli, soru şekillerini kontrol ederek teknolojiyi etkin bir şekilde kullanıp kullanmamasını denetlemelidir yönünde görüşleri olduğu sonucunu ortaya koymuşlardır. Bunu yanında okul yöneticileri öğretmenlerde iletişim eksikliğinin olduğunu ve bunu gidermek için çalışılması gerektiği yönünde sonuç bildirmişlerdir.

“Öğretmenler Yasası” na göre okullarda iç denetim yapma, sınıfa girebilme yetkisi sadece okul müdürlerine aittir. Ancak okullarda daha önceleri hatta şu anda da kadroları boş olan şeflik bölümleri bulunmaktaydı. Bölüm şeflerinin asıl görevi kendi branşına bağlı olan zümreyi denetlemektir. Kısaca bölüm şefleri okul içerisinde kendi zümrelerini denetleyen bir iç denetim mekanizmasıydı. Okul idaresi ile öğretmenler arasındaki iletişim kaynağıydı. Bu bölümlerin kapalı olması iç denetim ile ilgili tüm sorumluluk ve görevleri okul idaresine yüklemektedir. Bu yüzden okul idaresinin yönetim kısmıyla ilgili de sorumlulukları olduğundan dolayı denetimin konusu yıllardır okullarda büyük bir açık olarak yerini almaktadır.

3. Alt probleme ilişkin sonuçlar:

Araştırmaya katılan lise öğrencilerinin denetmenle ilgili yapılan metafor çalışmasına ilişkin ortaya koydukları sonuçlar aşağıdaki gibidir:

Araştırmaya katılan lise öğrencileri denetmenle ilgili olumsuz bir görüşe sahip oldukları yönünde görüş bildirmişlerdir. Öğrenciler denetmenle ilgili en fazla “Sessiz,

hareketsiz ve izleyen” teması yönünde metaforlar ortaya koymuşlardır. Ayrıca denetmenle ilgili lise öğrencileri en fazla kamera, güvenlik kamerası, hakim, kukla gibi metaforlar üretmişlerdir.

6.1.2. Çalışmanın nicel boyutuna ilişkin ortaya çıkan sonuçlar

1. Alt probleme ilişkin sonuçlar

Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenlerinin denetiminde dikkate alınması gereken öğretmenlik meslek yeterliği ile alan bilgisi yeterliğine ilişkin ortaya çıkan sonuçlar şöyledir:

Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenleri denetim sürecinde alan ve meslek yeterliğinin denetiminin çok gerekli olduğuna yönelik görüş belirtmişlerdir.

Araştırmaya katılan öğretmenler denetim sürecinde alan yeterliğinin denetimini meslek yeterliğinin denetiminden daha gerekli (çok az niceliksel bir ortalama farkı ile) olduğunu belirtmişlerdir.

2. Alt probleme ilişkin sonuçlar

Öğretmenlerin meslek bilgisi yeterliğine ilişkin hangi yönde denetim yapılması konusunda ortaya koydukları sonuçlar şöyledir:

Meslek bilgisi temelinde, araştırmaya katılan öğretmenler en çok araştırma becerisine sahip olma ile öğrenmeyi öğrenme konularında denetimin yapılması gerektiğini belirtmişlerdir. Aynı başlık altında en az vurgulanan konular ise, okul içi ve dışında çoklu öğrenme ortamlarına katılma konuları olmuştur. Ancak meslek yeterliğinin denetimi boyutunda tüm ölçek maddelerinin çok gerekli olarak değerlendirildiği söylenmelidir.

3. Alt probleme ilişkin sonuçlar

Öğretmenlerin alan bilgisi yeterliğine ilişkin hangi yönde denetim yapılması konusunda ortaya koydukları sonuçlar şöyledir:

Alan bilgisi temelinde, araştırmaya katılan öğretmenler en çok yazım kuralları ile noktalama işaretlerini kavratma konularında denetimin yapılması gerektiğini belirtmişlerdir. Alan yeterliğinin denetiminde en az vurgulanan konular ise, anlatım biçimlerini ve Türk edebiyatındaki yazım türlerini tanıtma konuları olmuştur. Tıpkı meslek yeterliğinin denetiminde görüldüğü gibi, alan yeterliğinin denetiminde de ölçekteki tüm maddeler çok gerekli olarak değerlendirilmiştir.

4. Alt probleme ilişkin sonuçlar

Öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda meslek ve alan yeterliği konusunda bağımız değişkenlere göre anlamlı bir farklılık olup olmadığı yönünde sonuçlar şöyledir:

Araştırmada sadece bir bağımsız değişken dışında tüm bağımsız değişkenlerde alan ile meslek alt boyutlarında ve ölçek genelinde öğretmenlerin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır. Gerek kişisel (cinsiyet, yaş, uyruk), gerek eğitimle ilgili (mezun olunan branş, öğrenim düzeyi) gerekse de meslekle ilgili (kıdem, çalışılan okul sayısı, çalışılan okulun konumu, okuldaki öğretmen sayısı, okuldaki öğrenci sayısı, okuldaki çalışma süresi, sendika üyeliği, öğretmen yeterliği konusunda hizmet içi eğitim alma durumu) bağımsız değişkenlerde öğretmenlerin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır. Buna göre Türk Dili ve Edebiyatı dersinin denetim sürecinde araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşleri kişisel özelliklerine göre farklılaşmamıştır. Özetle, araştırmaya katılan öğretmenler alan ve meslek yeterliğinin denetimi konularında benzer görüşlere sahiptirler.

Araştırmada öğretmenlerin eğitimiyle ilgili bağımsız değişkenlerden biri olan mezun olunan okulun KKTC’de mi yurt dışında mı olduğu sorusunda, öğretmen görüşleri arasında anlamlı bir farklılık çıkmıştır. KKTC’den mezun olan öğretmenler alan yeterliğinin denetimine diğer öğretmenlere oranla daha çok önem vermişlerdir. Bu sonuç, meslek ve genel ölçek puanlarında farklılaşmamıştır.

5. Alt probleme ilişkin sonuçlar

Türkçe/Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenlerinin meslek ve alan yeterlikleri konusunda görüşleri doğrultusunda anlamlı bir farklılık olup olmadığı yönünde ortaya koydukları sonuçlar şöyledir:

Öğretmenlerin alan yeterliğinin denetimi ile meslek yeterliğinin denetimine yönelik görüşleri pozitif yönde ilişki bulunmuştur. Bu sonuç değerlendirildiğinde, alan yeterliğinin denetimi az oranda önde tutulmuşsa da, öğretmenler tarafından her iki boyutta da (hem mesleki hem de alan yeterliği) denetimin gerekli olduğuna vurgu yapıldığını göstermektedir.

TÜRK DİLİ EDEBİYATI DERSİNE YÖNELİK DENETMEN VE ÖĞRETMEN DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ

TDE DENETMENİNİN YETERLİĞİ	TDE ÖĞRETMENİNİN DENETLEME ÖLÇÜTLERİ
Mesleki yeterlik özellikleri ➤ Alanında uzman olmalı ➤ Denetim yeterliğine sahip olmalı ➤ Bilgi paylaşımı yapmalı ➤ Öğretmeni denetim kriterleri ve sonucu ile ilgili bilgilendirmeli ➤ Eğitim liderliği yapmalı ➤ Alanındaki teknolojik yenilikleri ve metotları takip etmeli	Meslek yeterliği ➤ Sınıf yönetimi bilgisine sahip ➤ Araştırma becerisine ve anlayışına sahip olmalı ➤ Öğrenmeyi öğretmeli ➤ Öğrencilerin gelişim özelliklerini tanımalı ➤ Öğrencilerin gelişimlerine katkı koymalı ➤ Öğrenme stratejilerini, yöntem ve tekniklerini uygun ortamda etkili ve doğru kullanmalı ➤ Bireysel farklılıkları dikkate alarak öğretimi planlamalı
Kişisel yeterlik özellikleri ➤ Objektif olmalı ➤ İşbirliği yapabilmeli ➤ Yol gösterici olmalı ➤ İletişimi güçlü olmalı ➤ Adaletli, empati kuran, güler yüzlü, samimi, cesur ve güvenilir ➤ Stres yaratmayan, motive eden ve olumlu eleştiri yapan	Alan yeterliği ➤ Yazım kurallarını kavratmak ➤ Noktalama işaretlerini doğru ve yerinde kullanmalarını sağlama ➤ Sözcük bilgisi, ses bilgisi, dil bilgisi ve yazım kurallarını uygulamalarına yardımcı olmalı ➤ İyi bir dinlemenin/izlemenin önündeki engelleri tanıma ve dinlemeyele ilgili problemleri çözebilmeli

6.2. Öneriler

Uygulayıcılar için öneriler:

1. Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı GOÖD'nin denetmenlerinin, denetim yeterliğine sahip olabilmeleri ve sahip oldukları denetmenlik rolleri konusunda uzman olabilmeleri için alanında uzman olan kişiler tarafından eğitim almaları, mesleğe önemli bir katkı sağlayacağı düşünülmekte ve önerilmektedir.
2. Denetimlerin daha sistemli ve belli bir düzen içerisinde yapılabilmesi için yeterli sayıda denetmenden oluşan uzman bir denetmen kadrosu oluşturulması önerilebilir.
3. Denetmenlerin eğitim-öğretim yılında sadece yeni öğretmenleri denetlemek maksadıyla değil, bilgi paylaşımı yapmak, gerekirse zümre toplantılarına katılmak ve yol göstermek amacıyla gelmeleri öğretmenlerin alanlarındaki değişim ve yenilikleri takip edebilmeleri açısından önerilmektedir.
4. Öğretmen denetimleri mesleki ve alan bilgisi yönünde yapılırken, denetim sürecine katkı koyup gelişimi takip edebilmek amacıyla iç denetimin yapılması gerekmektedir. İç denetimin sağlıklı ve alanında uzman olan okul içerisinde bulunan kişiler tarafından yapılması gerekmektedir. En kıdemli öğretmenler tarafından yapılması önem taşımaktadır. Bu konuda okullarda hala daha kadroları boş olarak duran bölüm şefliklerinin hemen doldurulması, en kıdemli öğretmenin bu denetimi gerçekleştirmesi ve okulların iç denetim ayağının oluşturulması önerilmektedir.
5. Türkçe/Türk Dili ve Edebiyatı dersinin denetimi yapılırken, öğretmenlerin sadece sınıf yönetimine yönelik etkinliklerini değil, alanla ilgili bilgi donanımı, gelişim ve değişimi sağlayıp yol gösteren, ayrıca öğretmenlerin vizyon sahibi olmalarına dikkat edilmeli. Gelişen teknolojiyi takip edip sınıf ortamında kullanımı önerilmektedir. Denetim kriterleri içerisinde olması gerektiği düşünülmektedir.

6. Denetmenlerin üniversitelerdeki alanında uzman akademisyenlerle işbirliği yaparak görüş alış verişinde bulunmaları ve denetim modellerini kullanarak en uygun olanını mevcut sisteme uyarlayabilmek için çalışma yapmaları önerilmektedir.

Araştırmacılar için öneriler:

1. Bu çalışmada Türkçe/Türk Dili ve Edebiyatı dersine yönelik ayrı bir denetim modeli geliştirilmesine yönelik görüşler incelenmiştir. Diğer dersler için de ayrı bir denetim modeli geliştirilmesi yönünde görüş alınması ve çalışılması önerilmektedir.
2. Bu çalışmada okul yöneticisi, öğretmen ve öğrenci görüşlerine başvurulmuştur. Yapılacak olan çalışmalarda denetmenin görüşlerinin de alınması önerilmektedir.
3. Veli görüşlerinin de bundan sonraki çalışmalara eklenmesi önerilebilir.
4. Bu araştırmada durum çalışması yapılmıştır. Daha sonra yapılacak olan çalışmalarda deneysel bir çalışma modeli seçilerek yapılması önerilmektedir.
5. Ana dili eğitiminde Türkiye ve Güney Kıbrıs ders denetimi karşılaştırılarak tek derse yönelik bir denetim modeli olup olmadığı sorgulanması önerilebilmektedir.

KAYNAKÇA

- Abdulkareem, R. (2007). A Differentiated Supervision Model Forsaudi Schools, A Master Research Project.
- Açıkalın, Ş. Ş. (1992). Müfettişlerin görev beklentileri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (7), 117-123.
- Akıncı, M. (1999). *Bağımsız idari otoriteler ve ombudsman*. İstanbul: Beta Yayınları.
- Aküzüm, C. (2012). *Türkiye’de ilköğretim okullarında eğitim denetimi: Bir meta-sentez çalışması* (Yayımlanmamış doktora tezi). Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.
- Aksan, D. (2000). *Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dil Bilim (2. Baskı)*. Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Dil Kurumu.
- Aktuğ, M. (2005). *İlkokul yöneticilerinin denetimi (Girne ilçesi örneği)* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Yakın Doğu Üniversitesi, Lefkoşa.
- Akyel, R. (2010). Bağımsız kamu dış denetimi (yüksek denetim) ile iç denetim arasında koordinasyon. *Bütçe Dünyası Dergisi*, 34(2), 131-144.
- Altay, S. (2006). *Eğitim yönetimi ve yönetici, müfettiş, öğretmen üçlüsü*. Ankara: Yöntem Yayınları.
- Alver, M. (2015). *Cumhuriyet’ten günümüze eğitim ve dil politikalarının Türkçe eğitime yansımaları* (Yayımlanmamış doktora tezi). İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Arslantaş, H. İ. (2007). *İlköğretim müfettişlerinin mesleki yardım ve rehberlik rollerinin öğretmen algılarına göre değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- Aslan, C. (2016). Özerk benlikli birey yetiştirme sürecinde çağdaş dil ve edebiyat öğretimi ortamlarının (Türkçe/Türk Dili ve Edebiyatı) önemi. *İlköğretim Online*, 15(3), 723-741.

- Ateş, B. (2008). *Okul yöneticilerinin ilköğretim müfettişlerinin yeterliklerine ilişkin görüş ve beklentileri* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Tokat.
- Aydın, İ. (2005). *Öğretimde denetim “Durum saptama, değerlendirme ve geliştirme” (2. Baskı)*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Aydın, İ. (2016). *Öğretimde denetim*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Aydın, M. (1986). *Çağdaş eğitim denetimi (2. Baskı)*. Ankara: İM Yayınları.
- Aydın, M. (1993). *Çağdaş eğitim denetimi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Aydın, M. (2007). *Çağdaş eğitim denetimi*. Ankara: Hatiboğlu Yayınevi.
- Aytaç, M., ve Öngen, B. (2012). Doğrulayıcı faktör analizi ile yeni çevresel paradigma ölçeğinin yapı geçerliliğinin incelenmesi. *İstatistikçiler Dergisi*, 5(1), 14-22.
- Ayyıldız, H., Cengiz, E. (2006). “Pazarlama modellerinin testinde kullanılabilecek yapısal eşitlik modeli (yem) üzerine kavramsal bir inceleme”, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Dergisi*, 11(1), 63-84.
- Balcı A. (1987). Klinik teftiş. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 20 (1), 29-34.
- Balcı, B. (2007). *İlköğretim müfettişleri ve ilköğretim okulu müdürlerinin; ilköğretim müfettişlerinin rehberlik rollerini gerçekleştirme düzeylerine ilişkin algıları* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Balcı, A. (2015). *Sosyal bilimlerde araştırma: yöntem, teknik ve ilkeler*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Barth, J. L. ve Demirtaş, A. (1997). *İlköğretim sosyal bilgiler öğretimi*. Ankara: YÖK/Dünya Bankası Milli Eğitimi Geliştirme Projesi, Öğretmen Eğitimi Dizisi.

- Başar, H. (1995). *Eğitim denetçisi “rolleri, yeterlikleri, seçilmesi, yetiştirilmesi” (3.Basım)*. Ankara: Personel Eğitim Merkezi Yayını.
- Başaran, İ. E. (2000). *Yönetim (3. Baskı)*. Ankara: Feryal Matbaası.
- Beach, D. M. ve Reinhartz, J. (2000). *Supervisory leadership- focus on instruction*. London: Allyn Bacon.
- Beyoğlu, D. (2017). Kuzey Kıbrıs'ta ilköğretimde görevli öğretmenlerin mesleki rehberlik ve denetim konusunda denetmenlerden beklentileri. *International Journal of New Trends in Arts, Sports ve Science Education (IJTASE)*, 6(1), 29-45.
- Brimblecombe, N., Ormston, M. & Shaw, M. (2006). Teachers' perceptions of school inspection: a stressful experience, *Cambridge Journal of Education*, 25:1, 53-61, DOI: 10.1080/0305764950250106.
- Buluç, B. (1997). Türk eğitim sisteminde teftiş ve denetim alt sisteminin gelişim süreci, *Bilgi Çağında Eğitim Dergisi*, 4, 27-30.
- Büyüköztürk, Ş. (2002). Faktör analizi: Temel kavramlar ve ölçek geliştirmede kullanımı. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 32(32), 470-483.
- Büyüköztürk, Ş. (2009). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı: İstatistik, araştırma deseni, SPSS uygulamaları ve yorum (9. Baskı)*. Ankara: Pegem A Yayınları.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, K. E., Akgün, E. Ö., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemleri (11. Baskı)*. Ankara: Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, K. E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., ve Demirel, F. (2013). *Bilimsel araştırma teknikleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Cemaloğlu, N. (2005). Türkiye'de okul yöneticisi yetiştirme ve istihdamı: var olan durum, gelecekteki olası gelişmeler ve sorunlar. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(2), 249-274.
- Cemiloğlu, M.(2003). *Türk dili ve edebiyatı öğretimi (1. Baskı)*. İstanbul: Alfa.

- Cengiz, C. (1992). *Milli eğitim bakanlığı bakanlık müfettişlerinin yetiştirilmesi ve teftişin geliştirilmesi*. Ankara: MEB Yayınları.
- Confery, J. (1990). What constructivism implies for teaching. *Journal for Research in Mathematics Education. Monograph, 4*, 107-210.
- Çoker, Z. (1992). Teftiş Hizmetinin Amacı ve Ana Görevleri, *Amme İdaresi Dergisi*, 15(1), 57-72.
- Demirtaş, Z., Karabatak, S. ve Küçük, Ö. (2015). Öğretmen görüşlerine göre denetmenlerin etik davranışları ve ders denetimi yeterlikleri. *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi: Teori ve Uygulama*, (12), 29-49.
- Doğanay, A. (2005). *Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi, sosyal bilgiler öğretimi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık,
- Eacute, J. ve Esteve, M. (2000). “The transformation of the teachers’ role at the end of the twentieth century: New challenges for the future.” *Educational Review*. 52(2), 197-209.
- Ertürk, S. (1979). *Eğitimde program geliştirme*. Ankara: Meteksan A.Ş. Matbaacılık.
- ETS. (1981). *Eğitim terimleri sözlüğü, türk dil kurumu yayınları*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Eyi, T. F. (2006). *Adana ili ilköğretim müfettişlerinin araştırma görevlerini gerçekleştirmelerine ilişkin görüşleri* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Fritz, C. And Miller, G. (2003). Supervisory options for instructional leaders in education, *Journal Of Leadership Education*, 2(2), 13-27.
- Glatthorn, A. A. (1984). *Differentiated Supervision*, Association For Supervision And Curriculum Development, Alexandria: VA.
- Glesne, C. (2012). *Nitel araştırmaya giriş (1. Baskı)*. A.Ersoy ve P. Yalçınoglu (ed).. Ankara: Anı Yayıncılık.

- Glickman, C.D. ve Gordon, S.P. (1987). Clarifying developmental supervision. *Educational Leadership*, 44(8), 64-68.
- Glickman, C.D. ve S. P. Gordon. (2004). Supervision and instructional leadership. pearson education inc. USA.
- Good, T.L. & Grouws, D.A. (1979). The missouri mathematics effectiveness project: An experimental study in fourth-grade classrooms. *Journal of Educational Psychology*, 71(3), 355.
- Gönülaçar, Ş. (2010). Kamuda iç denetçiler ile müfettişler arasındaki görev örtüşmesi sorununa bir çözüm önerisi: İngiltere eğitim sisteminde iç denetim ve teftişin rol ve sorumlulukları, *Mali Hukuk Dergisi*, 148, 25-32.
- Güçlü, N. (2000). *Sınıf yönetimi*. Leyla Küçükahmet (Ed.). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Gül, P. (2010). *Türkçe öğretmenleri ile ilköğretim müfettişlerinin birbirlerini değerlendirme yaklaşımları-bir kavram haritası çalışması* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Tokat.
- Gün, A. N. (2001). *İlköğretim müfettişlerinin rehberlik rolleri ile öğretmenlerin algıları* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Gündüz, Y. (2016). *Öğretmenlerin denetimlere ilişkin görüşleri: müfettişler mi? Okul müdürleri mi?*. Özcan Demirel ve Serkan Dinçer (Ed.) *Eğitim Bilimlerinde Yenilik ve Nitelik Arayışı İçinde* (ss. 809-922). Ankara: Pegem.
- Gündüz, Y. ve Coşkun, K. (2011). Teftiş uygulamalarının öğretmenlerde yarattığı stres düzeyinin incelenmesi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(2), 367-388.
- Gürkan, T. (2001). “Bireyin çok yönlü gelişimi”. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi*. 22.
- Hopkins, W. S. And Moore, D. K. (1993). *Clinical supervision. A practical guide to student teacher supervision*. Madison, WI: Brown & Benchmark.

- İlğan, A. (2008). Klinik denetiminde gelişimsel ve yansıtıcı denetime geçiş. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25, 263-282.
- Jailall, J. M. S. (1998). *Differentiated supervision revisited: Towards the development of an effective supervisory model to promote teacher growth and instructional improvement* (Yayımlanmamış doktora tezi). East Carolina University, USA.
- Karadağ, A. C. (2008). *Türk eğitim sisteminde denetim süreci* (Yayımlanmamış ders ödevi). Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Van.
- Karakuş, M. ve Yasan, T. (2013). Denetmen ve öğretmen algılarına göre il eğitim denetmenlerinin yeterlikleri. *Dicle University Journal Of Ziya Gökalp Education Faculty*, 21.
- Karşlı, M. D. (2001). Eğitim Denetimi Yüksek Lisans Dersi Notları, Tokat.
- Kavas, E. (2005). *İlköğretim müfettişlerinin denetim davranışlarına ilişkin öğretmen algı ve beklentileri* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Pamukkale Üniversitesi, Denizli.
- Keskinkılıç, K. (1997). *İlköğretim müfettişlerinin denetimdeki kişilik özelliklerine uygun davranışları ve öğretmenlerin onlardan bekledikleri davranışlar* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Koroğlu, H. ve Oğuz, E. (2011). Eğitim müfettişlerinin rehberlik rollerine yönelik öğretmen, yönetici ve eğitim müfettişi görüşleri. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 9-25.
- Mc crone, T. (2007). Evaluation of impact of section 5 inspections, impact of section 5 inspections: Maintained Schools İn England: Final Report.
- M.C.M. Ehren & A.J. Visscher (2010). Towards a theory on the impact of school inspections, *British Journal of Educational Studies*, 54(1), 51-72.

- MEB. (2005). *İlköğretimde denetim ve performans değerlendirme esasları*. Ankara: Teftiş Kurulu Başkanlığı.
- Memişoğlu, S. P. (2001). *Çağdaş eğitim denetimi ilkeleri açısından ilköğretim okullarında öğretmen denetimi uygulamalarının değerlendirilmesi* (Yayınlanmamış doktora tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Oliva, P.F. ve Pawlas G.E. (2004). *Supervison for today's schools*. New York: Longman.
- Özabacı, N. ve Acat, B. M. (2005). Öğretmen adaylarının kendi özellikleri ile ideal öğretmen özelliklerine dönük algılarının karşılaştırılması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 11(2), 211-236.
- Özan, B. M. ve Özdemir, Y. T. (2011). Müfettiş ve öğretmen görüşleriyle neden denetim. III. *Uluslararası Katılımlı Eğitim Denetim Kongresi. Kongre Kitabı*, 390-405.
- Özbay, M. (2006). *Türkçe özel eğitim yöntemleri I*. Ankara: Öncü Basımevi.
- Özer, A. (2006). *Branş değişkeni açısından ilköğretim denetçi yeterliklerine ilişkin denetçi ve öğretmen görüşleri (Sakarya İli Örneği)* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Özer, B. ve Gelen, İ. (2008). Öğretmenlik mesleği genel yeterliklerine sahip olma düzeyleri hakkında öğretmen adayları ve öğretmenlerin görüşlerinin değerlendirilmesi/Having general adequacy of teaching profession evaluation of the views of teacher candidates and teachers about their. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(9), 53-54.
- Özözü, S. (2008). *İlköğretim ve ortaöğretim öğretmenlerinin, denetmenlerin iletişim becerilerine ilişkin algı ve beklentileri* (Yayınlanmamış doktora tezi). DEÜ Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

- Özmen, F. (2000). Klinik denetim öngörülerini çerçevesinde denetçi görüşleri. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(1), 119-157.
- Özmen, F. ve Şahin, Ş. (2010). İlköğretim müfettişlerinin soruşturma görevini yerine getirirken karşılaştıkları sorunlar. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15, 92-109.
- Öztürk, S. (1999). İlköğretim okullarında çalışan sınıf ve branş öğretmenlerinin teftiş formunda yer alan ölçütlerle değerlendirilmesi. VIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.
- Özyar, A. (2003). *Milli Eğitim Bakanlığı'nın Öğretmen Yetiştirme Politikaları*. 10(6), 2010. [Http://Oyegm.Meb.Gov.Tr/Ortasayfa/Gn_Md_Sunu.Htm](http://Oyegm.Meb.Gov.Tr/Ortasayfa/Gn_Md_Sunu.Htm) Ankara.
- Percival, A. ve Tranter, S. (2004). *How to run your school successfully*. Ave C Black.
- Power, B. M. ve Hubbard, R. S. (2002). Language development, a reader for teacher. merrill prentice hall, Pearson Education.
- Rizzo, J. F. (2004). Teachers' and supervisors' perceptions of current and ideal supervision and evaluation practices.
- Rosenshine, B. & Stevens, R. (1986). Teaching Functions. *Handbook of research on teaching*, 376-391.
- Ryan, D. (1960). Characteristics of Effective Teachers. Washington, DC: American Council on Education.
- Sağlam, E. (1975). *Eğitimde teftiş teknikleri*. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- Saraç, C. (2005). Türk dili ve edebiyatı/Türkçe öğretmenlerinin yetiştirilmesi. *Eurasian Journal Of Educational Research*, 21, 211 – 222.
- Sargent, S. (2003). Teacher supervision experiences of middle career teachers: A qualitative study (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). University Of Regina, Regina.

- Seçkin, N. (1998). *Türkiye’de eğitim yönetimi*. İstanbul: İstanbul Kültür Koleji Eğitim Vakfı Yayınları.
- Seferoğlu, S. S. (2003). Öğretmenlerin hizmet-içi eğitiminde yeni yaklaşımlar. *Çağdaş Eğitim Sistemlerinde Öğretmen Yetiştirme Ulusal Sempozyumu, Eğitimde Yansımalar: VII*, 149-167.
- Selimoğlu, S. K. (2005). Denetim Olgusunun Kurumsal Kaynak Planlaması (ERP) Sistemleriyle Bütünleştirilmesi, 7. Türkiye Muhasebe Denetimi Sempozyumu, Antalya.
- Senemoğlu, N. (2001). Öğrenci Görüşlerine Göre Öğretmen Yeterlilikleri, Eğitimde Yansımalar: VI 193-215, Öğretmen Hüseyin Hüsnü Tekışık Eğitim Araştırma Geliştirme Vakfı Yayınları, Ankara.
- Sergiovanni, T. J. ve Starratt, R. J. (1993). Supervision: A Redefinition. USA: Mcgrawhill, Inc.
- Sever, S. (2004). *Türkçe Öğretimi*. Ankara: Engin Yayınevi.
- Strickland, D. S., Galda, L. ve Cullinan, B. E. (2004). Language Arts Learning And Teaching. Thomson Learning, Wadsworth Publishing.
- Su, K. (1974). *Türk eğitim sisteminde teftişin yeri ve önemi*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Sullivan, S. ve Glanz, J. (1999). Supervision that improves teaching. California: Corwin Press, Inc.
- Şişman, M. (2002). *Örgütler ve kültürler*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Taymaz, H. (1993). *Teftiş, kavramlar, ilkeler, yöntemler*. Ankara: Kadolu Matbaası.
- Taymaz, H. (2002). *Eğitim sisteminde teftiş: Kavramlar, ilkeler ve yöntemler (5. Baskı)*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Taymaz, H. (2005). *Eğitim sisteminde teftiş*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

- Taymaz, H. (2010). *Eğitim sisteminde teftiş “Kavramlar, ilkeler, yöntemler” (7. Baskı)*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Tebliğler Dergisi, (2001). Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Rehberlik ve Teftiş Yönergesi, TG Sayı: 2521.
- Tok, T. N. (2015). *Farklı gözlerden maarif müfettişleri*. (Ed. Aydın, İ. ve Çınkır, Ş.) Prof. Dr. İbrahim Ethem Başaran’a Armağan Eğitimde 52 Yıl İçinde, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Topbaş, S. S. (1998). *Türkçe öğretimi, ilköğretim öğretmenliği lisans tamamlama programı*. TC Anadolu Üniversitesi Yayınları, (1066).
- Türkyılmaz, M. (2007). *Orta öğretim birinci sınıf dil ve anlatım dersi yazılı sınav soruları üzerine bir alan araştırması* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- TED. (2009). *Öğretmen yeterlikleri özet rapor*. Ankara: Adım Okan Matbaacılık.
- Uzun, F. (2007). İç denetim ve Fransa uygulaması. *Yerel Yönetim ve Denetim Dergisi*, 12(9), 1-11.
- Ünal, I. (1989). Eğitim örgütlerinde örgütsel değişme aracı olarak denetim. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 22(1), 443-458.
- Wanzare, Z. And Costa, J. L.(2000). “Supervision And Staff Development: Overview Of The Literature”. National Association Of Secondary School Principals. NASSP Buletin: Oct. 2000, 618: *Proquest Education Journals*, 84, 47-54.
- Whitby, K. (2010). School inspection: Recent experiences in high performing education systems. *Reading: CfBT Education Trust*.
- Yalçinkaya, M. (1993). Klinik teftiş farklı bir model mi?. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 26(2), 379-386.
- Yalçinkaya, M. (2002). Yeni öğretmen ve teftiş. *Milli Eğitim Dergisi*, 150, 153-154.

- Yıldırım, B. (2001). İlköğretimde denetimin etkinliği için yeni bir iletişim modeli. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1), 214-224.
- Yıldırım, A ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (8. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, D. Ç ve Yavuz, M. (2015). Türkçe öğretmenlerinin görüşlerine göre denetimin değerlendirilmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 38: 191-206.
- Zepeda, S. J. (2007). The Principal as instructional leader: A handbook for Supervisor, (Second Edition). Larchmont, NY: Eye on education, Inc. <https://books.google.com.cy/books> adresinden elde edildi.

EK-1

**KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ
MİLLİ EĞİTİM VE KÜLTÜR BAKANLIĞI
GENEL ORTAÖĞRETİM DAİRESİ MÜDÜRLÜĞÜ**

Sayı: GOÖ.0.00.35-A/17/18-608

20.02.2018

Sayın Emine Yağcı,

İlgi: 19.02.2018 tarihli başvurunuz.

Talim ve Terbiye Dairesi Müdürlüğü'nün TTD.0.00.03-12-18/213 sayı ve 20.02.2018 tarihli yazısı uyarınca "KKTC'deki Türk Dili ve Edebiyatı Dersine Ait Etkili Bir Denetim Modelinin Geliştirilmesine İlişkin Görüşler" konulu tez çalışmanızın gizlilik ve gönüllülük ilkelerine riayet edilerek uygulanması müdürlüğümüzce uygun görülmüştür.

Ancak çalışmayı uygulamadan önce çalışmaya katılacak olanların bağlı bulunduğu okul müdürlüğüyle istişarede bulunulup, çalışmanın hangi okulda ne zaman uygulanacağı birlikte saptanmalıdır.

Çalışmayı uyguladıktan sonra sonuçlarının Talim ve Terbiye Dairesi Müdürlüğü'ne ulaştırılması yasa gereğidir.

Bilgilerinize saygı ile rica ederim.

Nahide Yalyalı
Müdür Muavini
Ve
Müdür (V)

MH/PC

Tel (90) (392) 228 3136 – 228 8187
Fax (90) (392) 227 8639
E-mail meb@mebnet.net

Lefkoşa-KIBRIS

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ

BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU

EK-2

06.03.2018

Sayın Emine Yağcı

Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'na yapmış olduğunuz YDÜ/EB/2018/107 proje numaralı ve **“KKTC'deki Türk Dili ve Edebiyatı Dersine Ait Etkili Bir Denetim Modelinin Geliştirilmesine İlişkin Paydaşların Görüşleri”** başlıklı proje önerisi kurulumuzca değerlendirilmiş olup, etik olarak uygun bulunmuştur. Bu yazı ile birlikte, başvuru formunuzda belirttiğiniz bilgilerin dışına çıkmamak suretiyle araştırmaya başlayabilirsiniz.

Yardımcı Doçent Doktor Direnç Kanol

Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu Raportörü

Not: Eğer bir kuruma resmi bir kabul yazısı sunmak istiyorsanız, Yakın Doğu Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'na bu yazı ile başvurup, kurulun başkanının imzasını taşıyan resmi bir yazı temin edebilirsiniz.

KKTC'DEKİ TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI DERSİNE AİT ETKİLİ BİR DENETİM MODELİNİN GELİŞTİRİLMESİNE İLİŞKİN PAYDAŞLARIN GÖRÜŞLERİ

Türk Dili ve Edebiyatı/Türkçe dersine ait etkili bir denetim modelinin geliştirilmesi maksadıyla yapılacak olan doktora çalışmasında Genel Ortaöğretim Dairesi'ne bağlı okullardaki öğrencilerin görüşlerine başvurulmuştur. Çalışmanın geçerlik ve güvenilirliği açısından size yöneltilen mülakat sorularını cevapladığınız için teşekkür ederim.

Görüşme formu değerlendirilirken kişi ve kurum isimleri kesinlikle kullanılmayacak ve elde edilen veriler yalnızca bu araştırma kapsamında kullanılacaktır.

Tez Danışmanı
Doç. Dr. Ahmet GÜNEYLI

Uz. Emine YAĞCI
YDÜ Doktora Öğrencisi

DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLER

A. KİŞİSEL BİLGİLER	B. EĞİTİMLE İLGİLİ BİLGİLER
1. Cinsiyetiniz: () Kadın () Erkek 2. Yaşınız: () 14 Yaş () 15 Yaş () 16 Yaş () 17 Yaş () 17 Yaş ve üzeri 3. Uyruğunuz: () KKTC () KKTC-TC () TC () Diğer (lütfen belirtiniz): 4. Siz dahil ailenizdeki birey sayısı:	1) Sınıfınız: () 9. Sınıf () 10. Sınıf () 11. Sınıf () 12. Sınıf 2) Okulunuz: 3) Bölümünüz: 4) Sınıf mevcudunuz: 5) Bir önceki yıla ilişkin karne notu ortalamanız: () 0-1,99 () 2-3,99 () 4-5,99 () 6-7,99 () 8-10 6) Sınıf tekrarı yaptınız mı? () Evet () Hayır 7) Halen okuduğunuz bölümü isteyerek mi seçtiniz? () Evet () Hayır 8) Gördüğünüz eğitimden memnun musunuz? () Evet () Hayır

1. Denetmeni (Müfettiş) canlı ya da cansız bir şeye benzetmenizi istesem neye benzetirsiniz?

2. Aşağıdaki cümleyi tamamlayarak neden benzettiğinizi yazınız.

Denetmen.....benziyor.

Çünkü.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

EK-4

**KKTC'DEKİ TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI DERSİNE AİT ETKİLİ BİR DENETİM
MODELİNİN GELİŞTİRİLMESİNE İLİŞKİN GÖRÜŞME FORMU**

Türk Dili ve Edebiyatı dersine yönelik etkili bir denetim modelinin geliştirilmesi amacıyla Genel Ortaöğretim Dairesi'ne bağlı liselerdeki Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenlerinin görüşlerine başvurulmuştur. Doktora tez kapsamında değerlendirilecek olan bu çalışmanın geçerlilik ve güvenilirlik açısından size yöneltilen sorulara cevap verdiğiniz için hepinize teşekkür ederim.

Görüşme formu değerlendirilirken, kişi ve kurum isimleri gizli tutulacak ve elde edilen veriler sadece bu çalışmada kullanılacaktır.

Tez danışmanı

Doç. Dr. Ahmet GÜNEYLİ

ahmet.guneyli@neu.edu.tr

Uz. Emine YAĞCI

YDÜ Doktora Öğrencisi

eminevagci737@yahoo.com

DEMOGRAFİK BİLGİLER

A.KİŞİSEL BİLGİLER	B.EĞİTİMLE İLGİLİ BİLGİLER	C.MESLEKLE İLGİLİ BİLGİLER
1. Cinsiyetiniz: () Kadın () Erkek 2. Yaşınız: () 25-29 Yaş () 30-34 Yaş () 35-39 Yaş () 40-44 Yaş () 45-49 Yaş () 50 Yaş ve üzeri	1. Mezun olunan branş: 2. Öğrenim düzeyiniz: () Lisans () Doktora () Diğer (lütfen belirtiniz):	1. Mesleki kıdeminiz: () 1-10 yıl () 11-20 yıl () 21-30 yıl

1. Okulunuza gelen denetmenlerden beklentiniz nedir?

2. Eğitimde denetmen kaynaklı yaşanan sorunlar nelerdir?

3. Sizce bir denetmen, meslek hayatınız boyunca kaç kez sizi denetlemelidir?

EK-5

KKTC'DEKİ TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI DERSİNE AİT ETKİLİ BİR DENETİM MODELİNİN GELİŞTİRİLMESİNE İLİŞKİN PAYDAŞLARIN GÖRÜŞLERİ

ÖĞRETMENLER İÇİN AYDINLATILMIŞ ONAM VE BİLGİ FORMU

Sayın Öğretmenler;

(15-03-2018 ile 30-03-2018 tarihleri arasında) Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeni Emine YAĞCI'nın doktora tezi kapsamında, bir çalışma yürütmek istiyoruz. Bu çalışmanın amacı sizlerden toplanacak verilerle Türk Dili ve Edebiyatı dersine yönelik, öğretmenlerin denetiminde nelere dikkat edilmesi gerektiği konusunda bir görüş ortaya koyarak etkili bir denetim modeli geliştirmektir. Bu bağlamda Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenlerinden veri toplanması gerekmektedir. Aşağıda bulunan anketi doldurarak, araştırmaya katılmayı kabul etmiş olacaksınız.

Çalışma boyunca ve sonrasında diğer gizlilik hedeflerinde olduğu gibi, siz öğretmenlerin bilgileri gizli tutulacak ve yalnızca bu çalışma kapsamında değerlendirilecektir. Kimseyle, başka hiçbir ortamda paylaşılmayacaktır. Bu çalışma süresince toplanan veriler, yalnızca akademik araştırma amacı ile kullanılacaktır ve yalnızca ulusal/uluslararası akademik toplantılarda ve /veya yayınlarda sunulacaktır.

Çalışmaya katılmak, zorunlu olmamakla birlikte, dilediğiniz zaman çalışmadan çekilebilme hakkınız saklıdır. Böyle bir durumda bize ulaştığınız takdirde, sizden o güne kadar toplanmış olan tüm veriler çalışmadan çıkarılacaktır. Araştırma ile ilgili herhangi bir sorunuz veya endişeniz olursa, bize aşağıdaki iletişim bilgilerinden ulaşabilirsiniz.

Katkılarınız için teşekkür ederiz.

Doç. Dr. Ahmet GÜNEYLİ

Tez Danışmanı

KKTC Yakındoğu Üniversitesi

Atatürk Eğitim Fakültesi

Türkçe Öğretmenliği Bölüm Başkanı

ahmet.guneyli@neu.edu.tr

Emine YAĞCI

Araştırmacı

KKTC Yakındoğu Üniversitesi

Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Doktora Öğrencisi

eminevagci737@yahoo.com

EK-6

**KKTC'DEKİ TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI DERSİNE AİT ETKİLİ BİR DENETİM
MODELİNİN GELİŞTİRİLMESİNE İLİŞKİN ÖĞRETMEN ANKET FORMU**

Türk Dili ve Edebiyatı dersine yönelik etkili bir denetim modelinin geliştirilmesi amacıyla Genel Ortaöğretim Dairesi'ne bağlı liselerdeki Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenlerinin görüşlerine başvurulmuştur. Doktora tez kapsamında değerlendirilecek olan bu çalışmanın geçerlilik ve güvenilirlik açısından size yöneltilen sorulara cevap verdiğiniz için hepinize teşekkür ederim.

Çalışmanın anketi değerlendirilirken, kişi ve kurum isimleri gizli tutulacak ve elde edilen veriler sadece bu çalışmada kullanılacaktır.

Tez danışmanı
Doç. Dr. Ahmet GÜNEYLİ
ahmet.guneyli@neu.edu.tr

Uz. Emine YAĞCI
YDÜ Doktora Öğrencisi
emineyagci737@yahoo.com

DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLER

A. KİŞİSEL ÖZELLİKLER	B.EĞİTİMLE İLGİLİ BİLGİLER	C.MESLEKLE İLGİLİ BİLGİLER
1) Cinsiyetiniz: () Kadın () Erkek 2) Yaşınız: () 25-29 Yaş () 30-34 Yaş () 35-39 Yaş () 40-44 Yaş () 45-49 Yaş () 50 Yaş ve üzeri 3) Uyuşgunuz: () KKTC () KKTC-TC () TC () Diğer (lütfen belirtiniz): 	1) Mezun olunan branş: 2) Mezun olunan okul: 3) Öğrenim düzeyiniz: () Lisans () Doktora () Diğer (lütfen belirtiniz): 	1) Mesleki kıdeminiz: () 0-5 yıl () 6-10 yıl () 11-15 yıl () 16-20 yıl () 21 yıl ve üstü 2) Şimdiye kadar çalışılan okul sayısı: () 1 () 2 () 3 () 4 () 5 ve üstü 3) Çalışılan okulun konumu: () Kentsel Alan () Kırsal Alan 4) Çalışılan okuldaki öğretmen sayısı: 5) Çalışılan okuldaki öğrenci sayısı: 6) Görev yaptığı okuldaki toplam çalışma süresi: 7) Öğretmenler sendikasına üye misiniz? () Evet () Hayır 8) Şimdiye kadar "öğretmen yeterliğine" yönelik hizmet içi eğitim aldınız mı? () Evet () Hayır

ÖĞRETMENLİK MESLEK BİLGİSİNE YÖNELİK YETERLİLİKLER

Denetmenlerin Türk Dili ve Edebiyatı dersine yönelik yaptığı denetimlerde öğretmenlik meslek bilgisiyle ilgili nelere dikkat etmesi gerektiği konusunda aşağıdaki maddeleri gereklilik derecelerine göre işaretleyiniz.

	Çok Gerekli	Gerekli	Orta Derecede Gerekli	Gereksiz	Çok Gereksiz
KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ					
1. Öğrenciye yol gösterici, yapıcı ve yaratıcı olma (öğrenciye rehberlik etme)					
2. Yaratıcı düşünme					
3. Sabırlı olma					
4. Demokratik olma					
5. Öz değerlendirme yapma (kendi performansını değerlendirme)					
6. İşbirliğine, takım çalışmasına açık olma					
7. Okulunda kalite ve verimliliğin artmasına çaba sarf etme					
8. Gerekliğinde uzmanlarla işbirliğine girme					
9. Mesleki sorunlara duyarlı olma ve çözüme katkı koyma					
10. Çağdaş bir insanın sahip olması gereken becerilerle (bilgisayar, internet...) donanımlı olma					
11. Yaşam boyu öğrenen ve kendini geliştiren olma					
12. Mesleğini severek yapma					
13. Araştırma becerisine ve anlayışına sahip olma					
14. Sorun çözme becerilerine sahip olma					
15. Öğretmenlik mesleğinin etik ilkelerine uygun davranma					
PLANLAMA					
16. Dersi planlama					
17. Bireysel farklılıkları dikkate alarak öğretimi planlama					
18. Dersler arası bilgi ve becerileri ilişkilendirme					
ÖĞRENME- ÖĞRETME SÜRECİ					
19. Öğrencilerin gelişim özelliklerini tanıma					
20. Öğrenmeyi öğretme					
21. Öğrencilerin kendilerini geliştirmelerine yardımcı olma					
22. Öğrencilerin öğrenme stillerine önem verme					
23. Öğretme-öğrenme stratejisi, yöntem, teknik, taktiklerini öğrenme- öğretme ortamında uygun, etkili ve doğru kullanma					
24. Bütün öğrencilerin benimle ve birbirleriyle öğrenme amaçlı etkileşimlerini geliştiren okul içi çoklu öğrenme ortamlarına (seminer, konferans, panel...) katılmalarını sağlama ve bu tür öğrenme ortamları düzenleme					
25. Bütün öğrencilerin benimle ve birbirleriyle öğrenme amaçlı etkileşimlerini geliştiren okul dışı çoklu öğrenme ortamlarına (seminer, konferans, panel...) katılmalarını sağlama ve bu tür öğrenme ortamları düzenleme					
26. Öğrencileri çeşitli materyalleri ve kaynakları kullanmaya yönlendirmek					
27. Konuyu yaşamla ilişkilendirme					
28. Dönüt verme					
29. Ana dilini etkili kullanma (diksiyon, sözlü ve yazılı anlatım)					

ALAN BİLGİSİNE YÖNELİK YETERLİLİKLER

Denetmenlerin Türk Dili ve Edebiyatı dersine yönelik yaptığı denetimlerde alan bilgisine yönelik nelere dikkat etmesi gerektiği konusunda aşağıdaki maddeleri gereklilik derecelerine göre işaretleyiniz.

	Çok Gerekli	Gerekli	Orta Derecede Gerekli	Gereksiz	Çok Gereksiz
DİNLEME					
1. Öğrencilerin etkili dinlemelerini/ izlenimlerini sağlayacak çeşitli etkinlikler ve ortamlar düzenlemek					
2. Öğrencilerin dinleme sürecindeki birtakım kurallara uymalarını sağlamak.					
3. İyi bir dinlemenin/izlemenin önündeki engelleri tanıma ve dinlemeyle ilgili problemleri çözüme					
KONUŞMA					
4. Öğrencileri duygu, düşünce, izlenim ve hayallerini ifade ederlerken Türkçeyle ilgili kuralları yerinde ve doğru kullanmaya yönlendirmek					
5. Öğrencilerin kendilerini farklı anlatım biçimleri kullanarak sözlü olarak ifade etmelerini sağlamak					
6. Öğrencilerin konuşmalarında söyleyişe, vurguya ve tonlamaya dikkat etmelerini sağlamak					
7. Öğrencilerin konuşmalarında yabancı dil kökenli sözcüklerin yerine, bu sözcüklerin Türkçe karşılığını kullanmaya özendirme					
OKUMA					
8. Öğrencilerin okuma becerilerini geliştirmek için kaynakları öğrencilerin ilgi alanlarına göre çeşitlendirmek					
9. Öğrencilerin okuduklarını anlama, yorumlama, değerlendirme ve eleştirel düşünme becerilerini geliştirmeye yönelik bütün öğrencilerin katılımının sağlandığı bireysel etkinlikler ve grup etkinlikleri düzenlemek					
10. Paragraf ve metinlerdeki anlam bütünlüğünü kavratmak					
11. Öğrencilerin serbest zamanlarını değerlendirmek için kitap seçmek ve onlara sürekli kitap okuma alışkanlığı kazandırmak					
YAZMA					
12. Öğrencilerin yazma çalışmalarında sözcük bilgisi, ses bilgisi, dilbilgisi ve yazım kurallarını uygulamalarına yardımcı olmak					
13. Öğrencilerin farklı türlerde yazılar yazmalarına rehberlik etme					
14. Öğrencilere farklı yazın türlerini tanıtarak, benzer ve farklılıklarını kavratmak					
15. Öğrencilerin ilgi alanlarına ve gelişim düzeylerine göre farklı yöntem ve teknikler kullanarak yazmalarına fırsat tanıma					

KKTC'DEKİ TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI DERSİNE AİT ETKİLİ BİR DENETİM MODELİNİN GELİŞTİRİLMESİNE İLİŞKİN PAYDAŞLARIN GÖRÜŞLERİ

OKUL YÖNETİCİLERİ İÇİN AYDINLATILMIŞ ONAM VE BİLGİ FORMU

Sayın Okul Yöneticisi;

(15-03-2018 ile 30-03-2018 tarihleri arasında) Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeni Emine YAĞCI'nın doktora tezi kapsamında, bir çalışma yürütmek istiyoruz. Bu çalışmanın amacı sizlerden toplanacak verilerle Türk Dili ve Edebiyatı dersine yönelik, öğretmenlerin denetiminde nelere dikkat edilmesi gerektiği konusunda bir görüş ortaya koyarak etkili bir denetim modeli geliştirmektir. Bu bağlamda okul yöneticilerinden veri toplanması gerekmektedir. Aşağıda bulunan anketi doldurarak, araştırmaya katılmayı kabul etmiş olacaksınız.

Çalışma boyunca ve sonrasında diğer gizlilik hedeflerinde olduğu gibi, siz okul yöneticilerinin bilgileri gizli tutulacak ve yalnızca bu çalışma kapsamında değerlendirilecektir. Kimseyle, başka hiçbir ortamda paylaşılmayacaktır. Bu çalışma süresince toplanan veriler, yalnızca akademik araştırma amacı ile kullanılacaktır ve yalnızca ulusal/uluslararası akademik toplantılarda ve /veya yayınlarda sunulacaktır.

Çalışmaya katılmak, zorunlu olmamakla birlikte, dilediğiniz zaman çalışmadan çekilebilme hakkınız saklıdır. Böyle bir durumda bize ulaştığınız takdirde, sizden o güne kadar toplanmış olan tüm veriler çalışmadan çıkarılacaktır. Araştırma ile ilgili herhangi bir sorunuz veya endişeniz olursa, bize aşağıdaki iletişim bilgilerinden ulaşabilirsiniz.

Katkılarınız için teşekkür ederiz.

Doç. Dr. Ahmet GÜNEYLİ

Tez Danışmanı

KKTC Yakındoğu Üniversitesi

Atatürk Eğitim Fakültesi

Türkçe Öğretmenliği Bölüm Başkanı

ahmet.gunevli@neu.edu.tr

Emine YAĞCI

Araştırmacı

KKTC Yakındoğu Üniversitesi

Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Doktora Öğrencisi

emineyagci737@yahoo.com

**KKTC'DEKİ TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI DERSİNE AİT ETKİLİ BİR DENETİM
MODELİNİN GELİŞTİRİLMESİNE İLİŞKİN GÖRÜŞME FORMU**

Türk Dili ve Edebiyatı dersine yönelik etkili bir denetim modelinin geliştirilmesi amacıyla Genel Ortaöğretim Dairesi'ne bağlı okul yöneticilerinin görüşlerine başvurulmuştur. Doktora tez kapsamında değerlendirilecek olan bu çalışmanın geçerlilik ve güvenilirlik açısından size yöneltilen sorulara cevap verdiğiniz için hepinize teşekkür ederim.

Görüşme formu değerlendirilirken, kişi ve kurum isimleri gizli tutulacak ve elde edilen veriler sadece bu çalışmada kullanılacaktır.

Tez danışmanı

Doç. Dr. Ahmet GÜNEYLİ

ahmet.guneyli@neu.edu.tr

Uz. Emine YAĞCI

YDÜ Doktora Öğrencisi

eminevagci737@yahoo.com

DEMOGRAFİK BİLGİLER

A.KİŞİSEL BİLGİLER	B.EĞİTİMLE İLGİLİ BİLGİLER	C.MESLEKLE İLGİLİ BİLGİLER
1.Cinsiyetiniz: ☐ Kadın ☐ Erkek 2.Yaşınız: ☐ 25-29 Yaş ☐ 30-34 Yaş ☐ 35-39 Yaş ☐ 40-44 Yaş ☐ 45-49 Yaş ☐ 50 Yaş ve üzeri	1. Mezun olunan branş: 2. Öğrenim düzeyiniz: ☐ Lisans ☐ Doktora ☐ Diğer (lütfen belirtiniz):	1. Mesleki kıdeminiz: ☐ 1-10 yıl ☐ 11-20 yıl ☐ 21-30 yıl

4. Denetmenlerin okulunuzdaki öğretmenleri denetlerken karşılaşılabilecekleri sorunlar nelerdir? Bu sorunlara karşı sizinle iletişim geçiliyor mu? Siz de çözüm üretme sürecine katılıyor musunuz?

5. Sizce okullarda, okul yöneticileri tarafından öğretmenlere yönelik iç denetim yapılmalı mıdır? Yapılması gerektiğini düşünüyorsanız nasıl olmalıdır?

ORIGINALITY REPORT

7%

SIMILARITY INDEX

7%

INTERNET SOURCES

3%

PUBLICATIONS

5%

STUDENT PAPERS

PRIMARY SOURCES

1

docs.neu.edu.tr

Internet Source

4%

2

Submitted to Eastern Mediterranean University

Student Paper

1%

3

Submitted to TechKnowledge Turkey

Student Paper

1%

4

Submitted to Yakın Doğu Üniversitesi

Student Paper

<1%

5

VEYİS, Fatih. "Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin hizmet içi eğitim ihtiyaçlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi", Atatürk Üniversitesi, 2014.

Publication

<1%

6

Matteucci, Mariagiulia and Mignani, Stefania. "RAPPORTO TECNICO SUGLI ESITI DELLA PROVA NAZIONALE NELL'AMBITO DELL'ESAME DI STATO AL TERMINE DEL PRIMO CICLO ANNO 2007-2008. Analisi delle risposte al test di matematica e italiano: dalle

<1%